

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (třetího senátu)

11. července 2014 *

„Hospodářská soutěž — Kartelové dohody — Trh parafínových vosků — Trh parafínového gáče —
Rozhodnutí, kterým se konstatuje porušení článku 81 ES — Stanovení cen a rozdělení trhů —
Odpovědnost mateřské společnosti za porušení pravidel hospodářské soutěže jejími dceřinými
společnostmi a společným podnikem, který částečně vlastní — Rozhodující vliv vykonávaný mateřskou
společností — Domněnka v případě vlastnictví 100% kapitálu — Nástupnictví podniků —
Přiměřenost — Rovné zacházení — Pokyny pro výpočet pokut z roku 2006 — Přitěžující okolnosti —
Vedoucí úloha — Maximální výše pokuty — Plná jurisdikce“

Ve věci T-541/08,

Sasol, se sídlem v Rosebank (Jihoafrická republika),

Sasol Holding in Germany GmbH, se sídlem v Hamburku (Německo),

Sasol Wax International AG, se sídlem v Hamburku,

Sasol Wax GmbH, se sídlem v Hamburku,

zastoupené W. Boschem, U. Denzelem, C. von Köckritzem, advokáty,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, zastoupené F. Castillem de la Torre a R. Sauerem, jako zmocněnci, ve spolupráci
s M. Grayem, advokátem,

žalované,

jejímž předmětem je návrh na částečné zrušení rozhodnutí Komise C (2008) 5476 final ze dne 1. října
2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/39.181 – Svíčkové vosky),
jakož i podpůrně návrh na zrušení pokuty uložené žalobkyním nebo snížení její výše,

TRIBUNÁL (třetí senát),

ve složení O. Czúcz (zpravodaj), předseda, I. Labucka a D. Gratsias, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: N. Rosner, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 3. července 2013,

* Jednací jazyk: angličtina.

vydává tento

Rozsudek

Skutkový základ sporu

1. Správní řízení a přijetí napadeného rozhodnutí

- 1 Rozhodnutím C (2008) 5476 final ze dne 1. října 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/39.181 – Parafinové vosky) (dále jen „napadené rozhodnutí“) určila Komise Evropských společenství, že žalobkyně, Sasol Wax GmbH, Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH a Sasol (dále jen „Sasol Ltd“) (žalobkyně společně dále jen „Sasol“) porušily společně s dalšími podniky čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP tím, že se účastnily kartelové dohody na trhu parafinových vosků v EHP a na německém trhu parafinového gáče.
- 2 Kromě Sasol je napadené rozhodnutí určeno těmito společnostmi: ENI SpA, Esso Deutschland GmbH, Esso Sociétés anonymes française, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA a Exxon Mobil Corp. (dále jen společně „ExxonMobil“), H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH a Hansen & Rosenthal KG (dále jen společně „H&R“), Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG, MOL Nyrt., Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA a Repsol YPF SA (dále jen společně „Repsol“), Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV a The Shell Transport and Trading Company Ltd (dále jen společně „Shell“), RWE Dea AG a RWE AG (dále jen společně „RWE“), jakož i Total SA a Total France SA (dále jen společně „Total“) (první bod odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 3 Parafinové vosky jsou vyráběny v rafineriích ze surové ropy. Používají se k výrobě výrobků, jako jsou svíčky, chemikálie, pneumatiky a výrobky automobilového průmyslu, jakož i v gumárenském průmyslu a odvětvích pryže, obalů, lepidel a žvýkaček (bod 4 napadeného rozhodnutí).
- 4 Parafinový gáč je surovina nezbytná pro výrobu parafinových vosků. Vyrábí se v rafineriích jako vedlejší produkt vznikající při výrobě základních olejů ze surové ropy. Je také prodáván konečným uživatelům, například výrobcům třískových desek (bod 5 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 5 Komise zahájila své šetření poté, co ji Shell Deutschland Schmierstoff v dopise ze dne 17. března 2005 informovala o existenci kartelové dohody a podala žádost o ochranu před pokutou na základě oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002, C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155, dále jen „oznámení o spolupráci z roku 2002“) (bod 72 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 6 Dne 28. a 29. dubna 2005 provedla Komise podle čl. 20 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1 s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) šetření na místě v prostorách „H & R/Tudapetrol“, ENI, MOL, jakož i v prostorách patřících společnostem skupin Sasol, ExxonMobil, Repsol a Total (bod 75 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 7 Mezi 25. a 29. květnem 2007 zaslala Komise oznámení námitek všem společnostem uvedeným v bodě 2 výše, tedy včetně žalobkyň (bod 85 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Dopisem ze dne 13. srpna 2007 Sasol Wax a Sasol Wax International společně odpověděly na oznámení námitek. Dopisem z téhož dne Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd. rovněž společně odpověděly na oznámení námitek.

- 8 Dne 10 a 11. prosince 2007 Komise uspořádala slyšení, kterého se žalobkyně zúčastnily (bod 91 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 9 V napadeném rozhodnutí se Komise vzhledem k důkazům, které měla, domnívala, že se osoby, kterým bylo určeno a které tvoří většinu výrobců parafrinových vosků a parafrinového gáče v EHP, podílely na jediném, komplexním a trvajícím porušování článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP, zahrnujícím území EHP. Toto protiprávní jednání spočívalo v dohodách nebo jednáních ve vzájemné shodě týkajících se stanovení cen a výměny a zpřístupňování citlivých obchodních informací ohledně parafrinových vosků (dále jen „hlavní část protiprávního jednání“). Co se týče společností RWE (později Shell), ExxonMobil, MOL, Repsol, Sasol a Total, týkalo se protiprávní jednání vztahující se na parafrinové vosky také rozdělení zákazníků nebo trhů (dále jen „druhá část protiprávního jednání“). Kromě toho se protiprávní jednání, kterého se dopustily RWE, ExxonMobil, Sasol a Total týkalo rovněž parafrinového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu (dále jen „složka protiprávního jednání týkající se parafrinového gáče“) (body 2, 95, 328 odůvodnění a článek 1 napadeného rozhodnutí).
- 10 Protiprávní jednání byla konkretizována na protisoutěžních schůzkách nazývaných jejich účastníky „technické schůzky“ nebo někdy schůzky „Blauer Salon“ a na „schůzkách týkajících se parafrinového gáče“ věnovaných konkrétně otázkám týkajícím se parafrinového gáče.
- 11 Uložené pokuty byly vypočítány na základě pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2) (dále jen „pokyny z roku 2006“), které byly v platnosti v okamžiku oznámení námitek společností uvedeným v bodě 2 výše.
- 12 Napadené rozhodnutí obsahuje mimo jiné následující ustanovení:

„Článek 1

Následující podniky porušily čl. 81 odst. 1 [ES] a od 1. ledna 1994 článek 53 Dohody o EHP tím, že se během uvedených období účastnily trvajících dohod nebo jednání ve vzájemné shodě v odvětví parafrinových vosků na společném trhu a od 1. ledna 1994 v rámci EHP:

[...]

Sasol Wax GmbH: od 3. září 1992 do 28. dubna 2005,

Sasol Wax International AG: od 1. května 1995 do 28. dubna 2005,

Sasol Holding in Germany GmbH: od 1. května 1995 do 28. dubna 2005,

Sasol [Ltd]: od 1. května 1995 do 28. dubna 2005,

[...]

Pokud jde o následující podniky, protiprávní jednání se v uvedených obdobích týká rovněž parafrinového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu:

[...]

Sasol Wax GmbH: od 30. října 1997 do 12. května 2004,

Sasol Wax International AG: od 30. října 1997 do 12. května 2004,

Sasol Holding in Germany GmbH: od 30. října 1997 do 12. května 2004,

Sasol [Ltd]: od 30. října 1997 do 12. května 2004,

[...]

Článek 2

Z důvodu protiprávního jednání uvedeného v článku 1 se ukládají tyto pokuty:

ENI SpA: 29 120 000 eur,

Esso Société Anonyme Française: 83 588 400 eur,

z toho společně a nerozdílně s:

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA a ExxonMobil Corporation ve výši 34 670 400 eur, z toho společně a nerozdílně s Esso Deutschland GmbH ve výši 27 081 600 eur,

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 eur,

Hansen & Rosenthal KG společně a nerozdílně se společností H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 24 000 000 eur,

z toho společně a nerozdílně s

H&R ChemPharm GmbH ve výši 22 000 000 eur,

MOL Nyrt.: 23 700 000 eur,

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA společně a nerozdílně s Repsol Petróleo SA a Repsol YPF SA: 19 800 000 eur,

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 eur,

z toho společně a nerozdílně s

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH a Sasol [Ltd] ve výši 250 700 000 eur,

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV a The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 eur,

RWE-Dea AG společně a nerozdílně s RWE AG: 37 440 000 eur,

Total France SA společně a nerozdílně s Total SA: 128 163 000 eur.“

2. Ke struktuře skupiny Sasol a společnosti Vara a k přičtení odpovědnosti mateřským společností v napadeném rozhodnutí

- ¹³ V bodě 449 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise nejprve označila, pokud šlo o skupinu Sasol, společnost přímo odpovědnou za protiprávní jednání. Takto došla k závěru, že mezi osobami zúčastněnými na technických schůzkách byli zaměstnanci společnosti Hans-Otto Schümann GmbH & Co KG (dále jen „HOS“), a to od počátku protiprávního jednání, dne 3. září 1992, do 30. dubna 1995.

Od 1. května 1995 do 31. prosince 2002 se dále jednalo o společnost Schümann Sasol GmbH & Co. KG, z níž se v roce 2000 stala Schümann Sasol GmbH (dále společně jen „Schümann Sasol“). Od 1. ledna 2003 byla zaměstnavatelkou dotčených zaměstnanců Sasol Wax.

- 14 Proto byla v bodě 452 odůvodnění napadeného rozhodnutí Sasol Wax, nástupkyně HOS a Schümann Sasol, shledána odpovědnou za protiprávní jednání jako jeho přímá účastnice v období od 3. září 1992 do 28. dubna 2005.
- 15 Komise rovněž zkoumala, jak se v čase měnilo držení kapitálu HOS, Schümann Sasol a společnosti Sasol Wax. V tomto ohledu rozlišovala tři období (bod 454 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 16 Pokud jde o první období, od 3. září 1992 do 30. dubna 1995 (dále jen „období Schümann“), Komise konstatovala, že HOS byla v poslední řadě kontrolována panem Schümannem osobně prostřednictvím společnosti Vara Holding GmbH & Co KG (dále jen „Vara“), která byla jediným komanditistou HOS (body 450 a 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Základní kapitál společnosti Vara byl většinově držen panem Schümannem, ostatními držiteli byli členové jeho rodiny. V napadeném rozhodnutí nebyli ani Vara ani pan Schümann činěni odpovědnými za protiprávní jednání spáchané společností HOS.
- 17 Druhé období trvalo od 1. května 1995 do 30. června 2002 (dále jen „období společného podniku“). Dne 1. května 1995 Sasol Ltd získala dvě třetiny společnosti HOS. V důsledku reorganizace se z HOS stala Schümann Sasol a nadále byla společností přímo odpovědnou za protiprávní jednání. Schümann Sasol byla dceřinou společností společnosti Schümann Sasol International AG, s podílem 99,9 %, přičemž třetina základního kapitálu poslední uvedené společnosti byla nadále držena společností Vara, a v poslední řadě rodinou Schümann. Dvě třetiny základního kapitálu společnosti Schümann Sasol International byly drženy společností Sasol Holding in Germany, přičemž sama tato společnost byla 100% dceřinou společností společnosti Sasol Ltd. Na základě tohoto období Komise činila solidárně odpovědnými společnosti Sasol Wax (jakožto právní nástupkyně společnosti Schümann Sasol), Sasol Wax International (jakožto právní nástupkyně společnosti Schümann Sasol International, mateřské společnosti Schümann Sasol), Sasol Holding in Germany (jakožto mateřské společnosti držící dvě třetiny základního kapitálu Schümann Sasol International) a Sasol Ltd (jakožto mateřské společnosti Sasol Holding in Germany) (body 451 a 478 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Domnívala se totiž, že tři poslední uvedené společnosti vykonávaly rozhodující vliv na společnost Schümann Sasol (bod 453 napadeného rozhodnutí). Ani společnosti Vara, držitelce jedné třetiny základního kapitálu společnosti Schümann Sasol International, ani rodině Schümannových, vlastníku společnosti Vara, nebyla připsána odpovědnost za protiprávní jednání spáchané společností Schümann Sasol, která byla tehdy držena společností Schümann Sasol International (dále jen „Schümann Sasol International“ nebo „společný podnik“), společností drženou společně ze strany společnosti Vara a skupiny Sasol.
- 18 Třetí období trvalo od 1. července 2002 do 28. dubna 2005, dne ukončení protiprávního jednání (dále jen „období Sasol“). Dne 30. června 2002 skupina Sasol získala zbývající třetinu základního kapitálu společnosti Schümann Sasol International, do té doby vlastněnou společností Vara. Schümann Sasol, přejmenovaná na Sasol Wax, zůstala dceřinou společností společnosti Schümann Sasol International, která byla přejmenována na Sasol Wax International. Veškerý základní kapitál společnosti Sasol Wax International byl napříště držen společností Sasol Holding in Germany a v poslední řadě společností Sasol Ltd. Na základě tohoto období Komise činila tyto čtyři žalobkyně společně a nerozdílně odpovědnými za protiprávní jednání spáchané společností Sasol Wax, domnívaje se, že tři první uvedené žalobkyně vykonávaly rozhodující vliv na společnost Sasol Wax (body 451 a 453 napadeného rozhodnutí).

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 19 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 15. prosince 2008 podaly žalobkyně projednávanou žalobu.

- 20 Na základě zprávy soudce zpravodaje rozhodl Tribunál (třetí senát) o zahájení ústní části řízení. V rámci organizačních procesních opatření upravených v článku 64 jednacího řádu vyzval Tribunál účastníky řízení, aby odpověděli na některé otázky a předložili některé dokumenty. Účastníci řízení této žádosti vyhověli ve stanovené lhůtě.
- 21 Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání dne 3. července 2013.
- 22 Vzhledem ke skutkovým souvislostem s případy T-540/08, Esso a další v. Komise, T-543/08, RWE a RWE Dea v. Komise, T-544/08, Hansen & Rosenthal a H&R Wax Company Vertrieb v. Komise, T-548/08, Total v. Komise, T-550/08, Tudapetrol v. Komise, T-551/08, H&R ChemPharm v. Komise, T-558/08, ENI v. Komise, T-562/08, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise a T-566/08, Total Raffinage a Marketing v. Komise, jakož i vzhledem k blízkosti a obtížnosti vznesených právních otázek, Tribunál rozhodl, že rozsudek v uvedených spojených věcech bude vydán až po posledním jednání, tedy jednání dne 3. července 2013, konaném v projednávané věci.
- 23 Žalobkyně ve své žalobě navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se jich týká;
 - podpůrně zrušil pokutu, která jim byla uložena v napadeném rozhodnutí, nebo přiměřeným způsobem snížil její částku,
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 24 Komise navrhuje, aby Tribunál:
- zamítl žalobu v plném rozsahu, včetně podpůrných návrhových žádání,
 - uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

- 25 Na podporu své žaloby žalobkyně vznáší sedm žalobních důvodů. První žalobní důvod vychází z chybného přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání spáchané společností Schumann Sasol během období společného podniku k tíži společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International. Druhý žalobní důvod vychází z chybného přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání spáchané společností Sasol Wax během období Sasol k tíži společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International. Třetí žalobní důvod vychází z porušení zásady rovného zacházení v rozsahu, v němž Komise nečinila společnost Vara solidárně odpovědnou pro období Schumann a období společného podniku. Čtvrtý žalobní důvod vychází z nesprávného určení základní částky pokuty. Pátý žalobní důvod vychází z chybného zohlednění vedoucí úlohy společnosti Sasol. Šestý žalobní důvod vychází z protiprávnosti nerozlišené maximální výše pokuty vzhledem k různým obdobím protiprávního jednání. Sedmý žalobní důvod vychází z protiprávního nepřiznání úplné ochrany společnosti Sasol před pokutou, pokud jde o některé části pokuty.

1. *K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z chybného přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání, pokud jde o období společného podniku, k tíži společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International*

- 26 Žalobkyně se domnívají, že Komise nesprávně dospěla k závěru, že Sasol Ltd, prostřednictvím společnosti Sasol Holding in Germany, své 100 % vlastněné dceřiné společnosti, vykonávala sama rozhodující vliv na společnost Schumann Sasol International, a tak mylně přičetla společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International odpovědnost vztahující se k období společného podniku. Organizační, hospodářské a právní vztahy mezi společnostmi Schumann Sasol a uvedenými společnostmi, ze kterých Komise v napadeném rozhodnutí vycházela, takový závěr nepodporují.
- 27 Žalobkyně se domnívají, že Vara, druhá mateřská společnost, sama vykonávala rozhodující vliv na společnost Schumann Sasol International v období společného podniku. Podpůrně se domnívají, že tento rozhodující vliv byl vykonáván společně oběma mateřskými společnostmi.
- 28 Komise odpovídá, že Sasol byla potrestána vzhledem k její odpovědnosti a v souladu s pokyny z roku 2006. Mimoto je podle ní třeba připomenout, že Komise není povinna odůvodnit skutečnost, že nepřijala rozhodnutí o protiprávním jednání vůči třetím stranám a že podnik nemůže zpochybnit sankci, která mu byla uložena, na základě toho, že jiný podnik pokutě unikl.

Úvodní poznámky

- 29 Pokud jde o společnou a nerozdílnou odpovědnost mateřské společnosti za jednání její dceřiné společnosti nebo společného podniku, který vlastní, je třeba připomenout, že okolnost, že dceřiná společnost nebo společný podnik má vlastní právní subjektivitu, nestačí k vyloučení možnosti, že její nebo jeho chování bude přičteno mateřské společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1972, Imperial Chemical Industries v. Komise, 48/69, Recueil, s. 619, bod 132).
- 30 Unijní právo hospodářské soutěže se totiž vztahuje na činnost podniků a pojem „podnik“ zahrnuje jakoukoli jednotku vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této jednotky a způsobu jejího financování (rozsudek Soudního dvora ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, bod 54, a rozsudek Tribunálu ze dne 13. července 2011, General Technic-Otis a další v. Komise, T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, Sb. rozh. s. II-4977, bod 53).
- 31 Unijní soud rovněž upřesnil, že pojem „podnik“ v tomto kontextu musí být chápán tak, že označuje hospodářskou jednotku, i když z právního hlediska je tato hospodářská jednotka složena z několika fyzických a právnických osob (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 12. července 1984, Hydrotherm Gerätebau, 170/83, Recueil, s. 2999, bod 11, a Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, bod 55 a citovaná judikatura; rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 2000, DSG v. Komise, T-234/95, Recueil, s. II-2603, bod 124). Zdůraznil tak, že pro účely použití pravidel hospodářské soutěže není rozhodující formální oddělenost mezi dvěma společnostmi vyplývající z jejich oddělené právní subjektivity, ale otázka, zda existuje jednota v jejich tržním chování. Může se tedy ukázat nezbytným určit, zda dvě nebo více společnosti s oddělenými právními subjektivitami tvoří nebo patří do jednoho a téhož podniku či hospodářské jednotky, která má jednotné tržní chování (rozsudek Imperial Chemical Industries v. Komise, bod 29 výše, bod 140; rozsudky Tribunálu ze dne 15. září 2005, DaimlerChrysler v. Komise, T-325/01, Sb. rozh. s. II-3319, bod 85, a General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, bod 54).
- 32 Pokud taková hospodářská jednotka poruší pravidla hospodářské soutěže, musí nést za toto protiprávní jednání odpovědnost na základě zásady osobní odpovědnosti (rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, bod 56, a rozsudek General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, bod 55).

- 33 Chování dceřiné společnosti může být z důvodu, že patří ke stejnému podniku, přičteno mateřské společnosti, pokud tato dceřiná společnost neurčuje své chování na trhu samostatně, protože v tomto ohledu podléhá rozhodujícímu vlivu mateřské společnosti, zvláště s ohledem na hospodářské, organizační a právní vazby, které tyto dva právní subjekty spojují (v tomto smyslu viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, bod 58, a rozsudek Tribunálu ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 527).
- 34 Dceřiná společnost je na trhu pod rozhodujícím vlivem mateřské společnosti, zejména pokud dceřiná společnost uplatňuje v zásadě pokyny udělované v tomto ohledu mateřskou společností (rozsudek Soudního dvora Imperial Chemical Industries v. Komise, bod 29 výše, body 133, 137 a 138, v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Metsä-Serla a další v. Komise, C-294/98 P, Recueil, s. I-10065, bod 27).
- 35 Dceřiná společnost je na trhu v zásadě pod rozhodujícím vlivem mateřské společnosti i tehdy, když má mateřská společnost pouze pravomoc definovat nebo schvalovat určitá strategická obchodní rozhodnutí, případně prostřednictvím svých zástupců v orgánech dceřiné společnosti, kdežto pravomoc definovat obchodní politiku *stricto sensu* dceřiné společnosti je delegována na vedoucí pracovníky pověřené jejím provozním řízením, které vybrala mateřská společnost a kteří zastupují a prosazují její obchodní zájmy (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 9. září 2011, Alliance One International v. Komise, T-25/06, Sb. rozh. s. II-5741, body 138 a 139, potvrzený usnesením Soudního dvora ze dne 13. prosince 2012, Alliance One International v. Komise, C-593/11 P a C-654/11 P, bod 30).
- 36 Je-li zajištěna jednotnost chování dceřiné společnosti a její mateřské společnosti na trhu, zejména v případech popsanych v bodech 34 a 35 výše nebo prostřednictvím jiných hospodářských, organizačních a právních vazeb spojujících dotčené společnosti, jsou součástí téže hospodářské jednotky, a tvoří tudíž jediný podnik ve smyslu judikatury uvedené v bodě 31 výše. Skutečnost, že mateřská společnost a její dceřiná společnost představují jediný podnik ve smyslu článku 81 ES, tak umožňuje Komisi určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti, aniž je vyžadováno prokázání osobního zapojení této společnosti do protiprávního jednání (v tomto smyslu viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, bod 59).
- 37 Judikatura uvedená v bodech 29 až 36 výše je rovněž použitelná pro přičtení odpovědnosti jedné nebo vícero mateřským společnostem za protiprávní jednání spáchané jejich společným podnikem (rozsudek General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, body 52 až 56).
- 38 Právě ve světle těchto pravidel je třeba zkoumat argumenty žalobkyň a správnost zjištění obsažených v napadeném rozhodnutí, pokud jde o přičtení odpovědnosti za dotčené protiprávní jednání žalobkyním, co se týče úkonů společnosti Schumann Sasol a její mateřské společnosti Schumann Sasol International, vlastněné během období společného podniku ve výši dvou třetin společností Sasol Holding in Germany a ve výši jedné třetiny společností Vara.

Napadené rozhodnutí

- 39 V napadeném rozhodnutí Komise zamítla argumentaci žalobkyň mající prokázat, že v období společného podniku Schumann Sasol International byla fakticky kontrolována společností Vara. Tento závěr v podstatě opřela o následující úvahy:

„[...]

(471) Komise se domnívá, že Sasol, prostřednictvím své 100 % dceřiné společnosti Sasol Holding in Germany GmbH, vykonávala rozhodující vliv na společnost Schumann Sasol International.

- (472) Jak vysvětluje Sasol, [řídící orgán], odpovědný za běžné činnosti, byl složen z jednoho zástupce Sasol, zástupce společnosti Vara a předsedy. Podle jednacího řádu [řídícího orgánu], tento orgán, pokud je to možné, přijímá svá rozhodnutí jednomyslně nebo prostou většinou. V případě rovnosti hlasů, má předseda [řídícího orgánu] rozhodující hlas. Sasol tvrdí, že předsedou byl po většinu období společného podniku zástupce společnosti Vara. Na základě důkladnějšího šetření Komise popírá tvrzení společnosti Sasol v tomto bodě. Dotyčná osoba vděčila za svou funkci předsedy spíše svým znalostem z oblasti činnosti a skutečnosti, že si Sasol také přála vidět ho jako předsedu [řídícího orgánu] společného podniku. Pro společnost Sasol, jakožto majoritního akcionáře, bylo důležité, aby v [řídícím orgánu] měla osobu, která už znala předchozí činnosti HOS. Dotčená osoba pracovala pro německého předchůdce společnosti Schumann Sasol International, a proto dokonale znala fungování společnosti, získané poté společností Sasol. Kromě toho v době, kdy se dotčená osoba stala předsedou (dne 2. května 1995), nebyla zaměstnána společností Vara. Tato osoba ve skutečnosti nebyla společností Vara zaměstnána do roku 1997. Tato osoba byla předsedou společného podniku od 2. května 1995 do 30. června 2001, kdy byla nahrazena panem [D. S. R.], ze společnosti Sasol.
- (473) Dozorčí rada společného podniku se skládala ze šesti členů, čtyř zástupců společnosti Sasol a dvou ze společnosti Vara. Jak vysvětlila Sasol, dohoda akcionářů o hlasovacích právech uzavřená mezi společnostmi Sasol a Vara stanovila, že Sasol a Vara budou přijímat rozhodnutí jednomyslně, přičemž každá z nich má jeden hlas, čímž byla většina zastávaná společností Sasol v dozorčí radě zrušena. Při nedosažení konsensu, byl návrh považován za zamítnutý. Nicméně dohoda akcionářů o hlasovacích právech stanovila rovněž v článku 3, týkajícím se rozhodnutí dozorčí rady, že článek 1 dohody je použitelný obdobně. Článek 1.5 dohody stanoví, že pokud nelze dosáhnout jednomyslného rozhodnutí o otázkách uvedených v bodech a) až d) uvedeného článku, bude mít přednost návrh společnosti Sasol, jelikož drží více než 50 % základního kapitálu společnosti, a že Vara bude hlasovat v souladu s rozhodnutím společnosti Sasol. Otázkami, na něž je odkázáno v bodech a) až d) článku 1.5, jsou: příprava ročních účetních závěrek, jmenování auditorů, jmenování speciálních auditorů a schvalování [kapitálových] investic [společnosti], nebo některé z jejích dceřiných společností.
- (474) [Pokud jde o valnou hromadu], Sasol vysvětluje, že Vara měla blokační menšinu, jelikož rozhodnutí vyžadovala tříčtvrtinovou většinu odevzdaných hlasů, přičemž Vara měla třetinu hlasů. Kromě toho podle Sasol dohoda akcionářů o hlasovacích právech stanovila, že se Sasol a Vara zavázaly společně činit jakékoli rozhodnutí akcionáře a hlasovat jednomyslně za všech okolností, přičemž každá z nich má jeden hlas, a že pokud nebude možno dosáhnout jednomyslnosti, ani Sasol ani Vara nemají jednat, v důsledku čehož se Vara nemohla dostat do menšinového postavení. Nicméně, jak bylo vysvětleno výše, dohoda akcionářů o hlasovacích právech uvádí, v článku 1.5, který se použije na [valnou] hromadu, seznam některých témat, ve kterých mají mít přání společnosti Sasol přednost [viz bod 473 odůvodnění].
- (475) Pokud jde o situaci popsanou v bodech (472)–(474) odůvodnění, a zejména schopnost společnosti Sasol prosadit svou vůli v rámci důležitých strategických rozhodnutí, pokud nelze dosáhnout konsensu, jak jsou popsána v článku 1.5 dohody akcionářů o hlasovacích právech (např. schválení kapitálových investic), je třeba Sasol považovat za společnost de facto ovládající společný podnik. Skutečnost, že, jak tvrdí Sasol, manažeři společnosti [Schumann Sasol] dříve pracovali v rámci HOS, tomuto závěru neprotiřečí, jelikož je pro taková rozhodnutí o přijetí do zaměstnání týkající se vrcholných řídicích postů vyžadováno schválení dozorčí radou (čl. 2 odst. 2, [písm.] c) jednacího řádu řídicího orgánu) a jelikož se proto Sasol může proti těmto rozhodnutím postavit.

[...]

(481) Z výše uvedených důvodů Komise považuje nejen jednající společnost, [Schümann Sasol], ale také její mateřské společnosti Sasol International AG, Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany GmbH za odpovědné během období společného podniku, jelikož byla prokázána kontrola společného podniku společností Sasol [...] Jak je stanoveno v bodech (329)–(333), jednotlivé společnosti náležející do téže skupiny tvoří jednu hospodářskou jednotku, a tedy podnik ve smyslu článku 81 [ES], pokud dotčené společnosti neurčují své chování na trhu samostatně. V případě společného podniku, je možné dojít k závěru, že společný podnik a mateřské společnosti tvoří hospodářskou jednotku pro účely článku 81 [ES], pokud společný podnik nerozhodoval o svém jednání na trhu samostatně. V tomto kontextu otázka, zda má nebo nemá společný podnik být považován za plně funkční společný podnik, [je irelevantní], protože věcné důkazy prokazují výkon rozhodujícího vlivu. Skutečnost, že mateřské společnosti společného podniku lze považovat za odpovědné, je v souladu s praxí Komise v této konkrétní otázce, podle obecných právních zásad vysvětlených v bodě (340) odůvodnění a definovaných soudy Společenství. Skutečnost, že za jiných okolností, rozhodnutí nebylo určeno mateřským společnostem společného podniku, za daných okolností neznamená, že Sasol International AG, Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany GmbH, jakožto mateřské společnosti patřící do skupiny Sasol, nemohou být činěny zodpovědnými za činnosti své dceřiné společnosti, jelikož Komise totiž má prostor pro uvážení, pokud jde o její rozhodnutí přičíst odpovědnost za protiprávní jednání některým entitám podniku, a provádí svá posouzení případ od případu.“

K rozlišení mezi pojmem „kontrola“ a pojmem „skutečný výkon rozhodujícího vlivu“, jak je uplatňováno v kontextu článku 81 ES

- 40 Úvodem je třeba uvést, že při zkoumání přičitatelnosti protiprávního jednání spáchaného společností Schümann Sasol, dceřiné společnosti společného podniku, Komise výslovně neodlišila pojmy „kontrola“ a „kontrolní pravomoc“ na jedné straně a pojmy „hospodářská jednotka“ a „skutečný výkon rozhodujícího vlivu na obchodní jednání“ na straně druhé.
- 41 Žalobkyně tvrdí, že tento přístup je nesprávný, neboť pojem „kontrola“ nezahrnuje skutečný výkon rozhodujícího vlivu.
- 42 Zaprvé je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků („nařízení ES o spojování“) (Úř. věst L 24, s. 1; Zvl. vyd. 08/03, s. 40), „se kontrola skládá z práv, smluv nebo jiných prostředků, které jednotlivě nebo společně a s ohledem na dané skutečnosti nebo právní předpisy poskytují možnost rozhodujícího vlivu v určitém podniku“.
- 43 Podle judikatury nemůže Komise pro přičtení protisoutěžního chování jedné společnosti na úkor druhé společnosti podle článku 81 ES, vycházet z pouhé schopnosti vykonávat rozhodující vliv, jako je to v rámci uplatnění nařízení č. 139/2004 při prokazování kontroly, aniž je třeba ověřit, zda byl tento vliv skutečně vykonáván (rozsudek General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, bod 69).
- 44 Komise má naopak v zásadě povinnost prokázat takový rozhodující vliv na základě souhrnu skutkových okolností (viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 136 a citovaná judikatura). Mezi tyto okolnosti patří zejména souběh funkcí stejných fyzických osob v řízení mateřské společnosti a její dceřiné společnosti nebo společného podniku (rozsudek Tribunálu ze dne 12. července 2011, Fuji Electric v. Komise, T-132/07, Sb. rozh. s. II-4091, bod 184; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, body 119 a 120), nebo skutečnost, že uvedené společnosti byly povinny uplatňovat pokyny vydané jejich jediným vedením, aniž se mohou na trhu chovat samostatně (v tomto smyslu viz rozsudek HFB a další v. Komise, bod 33 výše, bod 527).

- 45 V projednávaném případě Komise nevycházela z takového přímého prokázání výkonu rozhodujícího vlivu společností Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany na společnost Schümann Sasol International.
- 46 Komise totiž v podstatě zkoumala rozhodovací pravomoc, kterou Sasol mohla vykonávat v orgánech společného podniku prostřednictvím svých zástupců. Analýza v tomto ohledu v podstatě spočívá na abstraktním zkoumání způsobů rozhodování v uvedených orgánech, založeném na ustanoveních dohody akcionářů a jednacího řádu řídicího orgánu, která převzala způsoby hlasování stanovené ve stanovách společné struktury. Kromě toho Komise zakládá svůj závěr týkající se přičtení odpovědnosti za jednání společnosti Schümann Sasol International na úkor společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd zejména na tvrzení, podle kterého „byla prokázána kontrola společného podniku společností Sasol“ (bod 481 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 47 Z toho vyplývá, že v projednávaném případě Komise k závěru, že Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany vykonávala rozhodující vliv na obchodní chování společnosti Schümann Sasol International, došla v podstatě na základě abstraktní analýzy dokumentů podepsaných před zahájením činnosti Schümann Sasol International, podobně jako u analýzy provedené podle pravidel, kterými se řídí povolování spojení podniků.
- 48 Zadruhé je Tribunál vyzván, aby zkoumal, do jaké míry taková abstraktní a výhledová analýza prováděná v oblasti spojení podniků, kde přijetí rozhodnutí o povolení spojení předchází zahájení činnosti společného podniku, může rovněž sloužit k prokázání skutečného výkonu rozhodujícího vlivu na obchodní chování společného podniku v rozhodnutí, jímž se mateřským společností přičítá odpovědnost za porušení článku 81 ES spáchané v minulosti uvedeným společným podnikem.
- 49 V tomto ohledu z judikatury vyplývá, že i když pravomoc nebo možnost určovat obchodní rozhodnutí společného podniku závisí sama o sobě na pouhé schopnosti vykonávat rozhodující vliv na jeho obchodní chování, a tím na pojmu „kontrola“ ve smyslu nařízení č. 139/2004, mohou Komise a unijní soud předpokládat, že legislativní ustanovení a ustanovení dohod týkajících se činnosti uvedeného podniku, zvláště ustanovení smlouvy o založení společného podniku a dohody akcionářů o hlasování, byla prováděna a dodržována. V tomto rozsahu může zkoumání skutečného výkonu rozhodujícího vlivu na obchodní chování společného podniku spočívat v abstraktní analýze dokumentů podepsaných před zahájením jeho fungování, podobně jako analýza týkající se kontroly. Zvláště pokud uvedená ujednání stanoví, že jsou k přijetí rozhodnutí v rámci orgánu společného podniku nezbytné hlasy každé mateřské společnosti, mohou Komise a unijní soud, pokud není prokázán opak, konstatovat, že mateřské společnosti přijímají uvedené rozhodnutí společně (v tomto smyslu viz rozsudky Avebe v. Komise, bod 44 výše, body 137 a 139, Fuji Electric v. Komise, bod 44 výše, body 186 až 193, a General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, body 112 a 113). Stejně tak, umožňují-li dotčená ujednání jedné mateřské společnosti určovat rozhodnutí orgánů společného podniku, mohou Komise a unijní soud, pokud není prokázán opak, konstatovat, že uvedená mateřská společnost vykonávala rozhodující vliv na uvedená rozhodnutí.
- 50 Jelikož je však přezkum týkající se skutečného výkonu rozhodujícího vlivu zpětný, a může tedy spočívat na konkrétních skutečnostech, jak Komise, tak dotčené strany mohou předložit důkaz, že obchodní rozhodnutí společného podniku byla určována podle jiných postupů, než které vyplývaly z pouhého abstraktního přezkumu dohody o činnosti společného podniku (v tomto smyslu viz rozsudky Fuji Electric v. Komise, bod 44 výše, body 194 a 195, General Technic-Otis a další v. Komise, bod 30 výše, body 115 až 117). Zvláště mohou Komise nebo dotčené strany prokázat, že navzdory pravomoci jedné mateřské společnosti přijímat dotčená rozhodnutí prostřednictvím svých zástupců v orgánech společného podniku, byla ve skutečnosti tato rozhodnutí přijímána několika nebo všemi mateřskými společnostmi jednomyslně.

K opodstatněnosti konstatování Komise týkajícího se přičtení protiprávního jednání spáchaného společností Schümann Sasol International společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd

- 51 Žalobkyně v podstatě zpochybňují analýzu Komise týkající se přičtení protiprávního jednání spáchaného společností Schümann Sasol International společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd ze dvou důvodů. Na jedné straně se domnívají, že se Komise dopustila nesprávného posouzení tím, že neuznala, že pan B. I., předseda řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International, byl zástupcem společnosti Vara. Podle nich totiž Vara mohla prostřednictvím svého zástupce pana B. I. ovlivňovat sama rozhodnutí řídicího orgánu po většinu období společného podniku, protože podle jednacího řádu řídicího orgánu měl předseda rozhodující hlas v případě rovnosti hlasů členů v rámci uvedeného řídicího orgánu. Na druhé straně uvádějí, že podle stanov společného podniku a dohody akcionářů mohla Vara blokovat většinu rozhodnutí na valné hromadě a dozorčí rady společného podniku, takže Sasol Holding in Germany nemohla sama přijmout tato rozhodnutí prostřednictvím hlasování svých zástupců. Na tomto základě se žalobkyně domnívají, že Sasol Holding in Germany nemohla vykonávat rozhodující vliv na obchodní chování společnosti Schümann Sasol International.
- 52 Úvodem je třeba připomenout, že pokud jde o přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání spáchané společným podnikem několika mateřským společností, může Komise prokázat skutečný výkon rozhodujícího vlivu tím, že prokáže společné řízení společného podniku jeho mateřskými společnostmi. Pokud jde o povahu tohoto společného řízení, Tribunál v rozsudku Avebe v. Komise, bod 44 výše (body 136 až 138) považoval za relevantní indicie vycházející ze skutečnosti, že členové orgánu společného podniku jmenovaní každou mateřskou společností, zastupující jejich obchodní zájmy, museli úzce spolupracovat při vymezování a provádění obchodní politiky společného podniku, a že jimi přijatá rozhodnutí musela nezbytně odrážet shodu vůle všech mateřských společností činěných odpovědnými ze strany Komise. Tribunál zkoumal nejen přijímání strategických rozhodnutí v rámci společného podniku, ale také správu běžných záležitostí, a uvedl, že oba ředitelé jmenovaní těmito dvěma mateřskými společnostmi museli také v tomto ohledu úzce spolupracovat (rozsudek Avebe v. Komise, bod 44 výše, body 136 až 138).
- 53 Nicméně Komise v projednávané věci nepřičetla odpovědnost za protiprávní jednání spáchané Schümann Sasol International oběma mateřským společnostmi, ale pouze společnosti Sasol Holding in Germany a její mateřské společnosti Sasol Ltd.
- 54 Přičte-li však Komise odpovědnost za protiprávní jednání spáchané společným podnikem pouze jedné z jeho mateřských společností, musí prokázat, že rozhodující vliv na obchodní chování společného podniku byl vykonáván jednostranně touto mateřskou společností.
- 55 Z napadeného rozhodnutí a písemností Komise v řízení před Tribunálem vyplývá, že se Komise domnívá, že podmínka popsaná v bodě 54 výše byla v projednávaném případě splněna. V bodě 471 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž konstatovala, že „Sasol [Limited] prostřednictvím své sto procentní dceřiné společnosti Sasol Holding in Germany GmbH uplatňovala rozhodující vliv na společnost Schümann Sasol International AG“. Kromě toho Komise v bodě 49 žalobní odpovědi tvrdí, že „Sasol [Ltd] (prostřednictvím společnosti Sasol Holding) vykonávala výlučnou kontrolu nad [společností Schümann Sasol International]“ a v bodě 67 téže žalobní odpovědi, že „společnosti Vara nemůže být protiprávní jednání přičítáno, protože Sasol byla jedinou společností, která vykonávala rozhodující vliv na společný podnik“.
- 56 Je proto třeba zkoumat, zda Komise mohla na základě skutečností uvedených v napadeném rozhodnutí a navzdory tvrzením žalobkyň vyjádřeným během správního řízení, pokud jde o význam společnosti Vara při řízení společného podniku, právem dospět k závěru, že Sasol jednostranně vykonávala rozhodující vliv na společnost Schümann Sasol International.

K řídicímu orgánu společnosti Schümann Sasol International

- 57 Žalobkyně uvádějí, že rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International byla přijímána prostou většinou a že v případě rovnosti hlasů byl rozhodující hlas předsedy řídicího orgánu. Předseda řídicího orgánu pan B. I. přitom zastupoval zájmy společnosti Vara.
- 58 Žalobkyně v podstatě tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného hodnocení důkazů, které měla k dispozici, tím, že došla k závěru, že pan B. I. nezastupoval společnost Vara, ale předsedal společnému podniku na žádost společnosti Sasol. Komise své konstatování údajně opřela o prohlášení společnosti Vara ze dne 11. října 2007, ve kterém pan B. I. odpověděl jménem společnosti Vara na otázky Komise a paradoxně prohlásil, že během období společného podniku nezastupoval společnost Vara, ačkoli se označoval za jejího zástupce v případě jakékoli jiné otázky, kterou by si Komise mohla položit.
- 59 Mimoto žalobkyně odkazují na své prohlášení ze dne 18. dubna 2008, podle kterého pan B. I. ve skutečnosti vždy jednal jako pravá ruka pana Schümanna a zastupoval společnost Vara ve společném podniku se společností Sasol. Před obdobím společného podniku byl pan B. I. údajně fyzickou osobou vykonávající rozhodující funkci ve společnosti HOS, ovládané společností Vara, v níž byl generálním ředitelem od roku 1987, a jednal jako důvěrník pana Schümanna. Kromě toho pan B. I. podle žalobkyň také vykonával vedoucí řídicí funkce ve společnosti Vara a dalších společnostech ve vlastnictví pana Schümanna během období společného podniku a po tomto období. Úzké vazby pana B. I. se společností Vara a s panem Schümannem podle nich vyplývají i z oznámení o vytvoření společné struktury ze dne 6. června 1995.
- 60 Žalobkyně tvrdí, že Komise v době správního řízení o těchto skutečnostech věděla, nicméně je nevzala v úvahu a bezdůvodně upřednostnila prohlášení společnosti Vara, které pocházelo osobně od pana B. I., tedy od osoby, která sama jako komanditista měla určitý podíl na základním kapitálu společnosti Vara.
- 61 Komise nejprve poukazuje na skutečnost, že se pojem „rozhodující vliv“ netýká provozního řízení společného podniku, nýbrž základního směřování jeho obchodní politiky. Jak však vyplývá ze stanov společnosti Schümann Sasol International, řídicí orgán jednal pod dohledem dozorčí rady a rozhodnutí řídicího orgánu týkající se významných aspektů její obchodní politiky podléhala předchozímu schválení dozorčí radou.
- 62 Komise dále trvá na svém názoru, že pan B. I. nezastupoval společnost Vara, ale že za svou funkci vděčil znalostem z oblasti, v níž byla Schümann Sasol činná, a že jeho jmenování odpovídalo vůli společnosti Sasol. Vara svým prohlášením ze dne 11. října 2007 informovala Komisi, že pan B. I. byl jmenován předsedou společnosti Sasol International, protože Sasol chtěla využít jeho hluboké znalosti činností společnosti HOS a proto z něj učinit člena řídicího orgánu. Podle Komise je tato informace hodnověrná, jelikož Sasol měla zvláště zájem na tom, aby byl společný podnik řádně spravován, a jelikož chtěla zajistit kontinuitu jeho řízení tím, že jeho každodenní provoz svěří členu řídicího orgánu, který zná odvětví parafinových vosků a zvláště bývalé činnosti společnosti HOS. Každopádně se Komise v bodě 10 dupliky domnívala, že z jejích konstatování, jak jsou uvedena v bodě 472 odůvodnění napadeného rozhodnutí, vyplývá, že pan B. I. v řídicím orgánu společnosti Schümann Sasol International zastupoval společnost Sasol, a nikoli společnost Vara.
- 63 Tribunál považuje za užitečné přezkoumat nejprve úlohu pana B. I. v řídicím orgánu společnosti Schümann Sasol International a následně obecnější otázku, zda Sasol mohla sama určovat rozhodnutí přijímaná v uvedeném řídicím orgánu.

K úloze pana B. I.

- 64 Je třeba připomenout, že téměř po celé období společného podniku byl pan B. I. předsedou řídicího orgánu společnosti Schumann Sasol International.
- 65 Během správního řízení žalobkyně tvrdily, že pan B. I. byl zástupcem společnosti Vara, zatímco Vara prohlašovala, že jeho jmenování odpovídalo vůli společnosti Sasol, takže ji pan B. I. nezastupoval.
- 66 Úvodem je třeba uvést, že konstatování uvedená v bodě 472 odůvodnění napadeného rozhodnutí přesně odrážejí obsah prohlášení společnosti Vara ze dne 11. října 2007. Naproti tomu stanovisko vyjádřené v prohlášení společnosti Sasol ze dne 18. dubna 2008, podle kterého pan B. I. zastupoval společnost Vara, jakož i dokumenty, jež je podporují, Komise odmítla.
- 67 Co se týče obsahu tvrzení Komise týkajících se úlohy pana B. I., žalobkyně v podstatě tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného posouzení tím, že neuznala, že pan B. I. v řídicím orgánu zastupoval společnost Vara.
- 68 Zprv je třeba uvést, že pan B. I. zastával významné funkce ve společnostech vlastněných panem Schumannem a skupinou Vara před obdobím společného podniku, jakož i během něho a po něm.
- 69 Je třeba připomenout, že pan B. I. se dne 29. listopadu 1996 stal komanditistou společnosti Vara, jedné z přímých mateřských společností společnosti Schumann Sasol International. Toto postavení znamenalo, že vlastnil určitý podíl na základním kapitálu společnosti Vara, přičemž dalšími vlastníky společnosti Vara byli členové rodiny Schumann. Tribunál se v tomto ohledu domnívá, že vlastnictví určitého podílu na základním kapitálu představuje okolnost, na jejímž základě lze prokázat, že se pan B. I. mohl ztotožnit s konkrétními obchodními zájmy společnosti Vara.
- 70 Stejně tak byl pan B. I., během přinejmenším jedné části období společného podniku a souběžně s výkonem svých úkolů předsedy řídicího orgánu společnosti Schumann Sasol International, generálním ředitelem společnosti Vara.
- 71 Z ustálené judikatury však vyplývá, že souběh funkcí v řízení jedné z mateřských společností a společného podniku těchto společností představuje významný ukazatel toho, že uvedená mateřská společnost uplatňuje vliv na obchodní rozhodnutí společného podniku prostřednictvím rozhodovací pravomoci takového člena řídicího orgánu společného podniku (v tomto smyslu viz rozsudek Fuji Electric v. Komise, bod 44 výše, bod 199).
- 72 Poté byl pan B. I. od 15. června 1995 jednatelem společnosti Vara Beteiligungsgesellschaft mbH. Podle jednoho z důkazů, který předložily žalobkyně, v roce 2011 tento post stále zastával, spolu s panem Schumannem. Kromě toho byl jednatelem společnosti Beteiligungsgesellschaft Hans-Otto Schumann mbH v období od 4. dubna 1989 do zániku této společnosti 13. září 1996. Tato posledně uvedená společnost je také spojena s panem Schumannem, zakladatelem a hlavním vlastníkem společnosti Vara.
- 73 Mimoto je třeba poznamenat, že dne 1. července 2001, když pan D. S. R. nahradil pana B. I. ve funkci předsedy řídicího orgánu společnosti Schumann Sasol International, se pan B. I. stal jedním ze šesti členů dozorčí rady uvedené společnosti. Pan B. I. tak nahradil pana E. B. R., který byl podle Komise také zástupcem společnosti Vara, přičemž složení dozorčí rady se jinak neměnilo. To naznačuje, že pan B. I. zastupoval společnost Vara v dozorčí radě. Tato skutečnost je sama o sobě dostatečná k zamítnutí teze Komise, podle které pan B. I. zastupoval společnost Sasol v řídicím orgánu, protože je nemyslitelné, že by v takovém případě ihned po skončení svého mandátu mohl začít zastupovat společnost Vara v dozorčí radě.

- 74 Konečně je třeba uvést, že v dopise ze dne 2. února 1995 zasláném všem zaměstnancům společnosti HOS pánové Schümann a B. I. informovali uvedené zaměstnance o jednáních, která v té době vedli se společností Sasol. Uvedli v něm, že „v budoucnu budeme moci uplatňovat náš vliv na [nové vedení společného podniku], tak jak jsme to dělali v minulosti“.
- 75 Tribunál na tomto základě konstatuje, že žalobkyně ve fázi správního řízení předložily důkazy dostačující k prokázání toho, že pan B. I. udržoval úzké vztahy se skupinou Vara a panem Schümannem, mohl se ztotožnit se zvláštními obchodními zájmy společnosti Vara, zejména z důvodu svého postavení komanditisty, a Vara mohla uplatňovat rozhodující vliv na rozhodnutí řídicího orgánu společného podniku z důvodu kumulace funkcí panem B. I., což mohlo vést ke sladění obchodní politiky společnosti Schümann Sasol International s obchodní politikou společnosti Vara.
- 76 V důsledku toho se Komise dopustila nesprávného posouzení, když v rámci své analýzy nezohlednila tento soubor relevantních důkazů a v napadeném rozhodnutí pouze zdůraznila, že jmenování pana B. I. bylo v souladu s vůlí společnosti Sasol. Taková prezentace poskytuje zkreslený obraz relevantních okolností ve věci a nesplňuje kritérium, podle kterého musí být odpovědnost za porušení článku 81 ES prokázána na základě přesných a shodujících se důkazů a podle kterého musí Komise nestranně zohlednit všechny právní a skutkové okolnosti, které jí byly předloženy (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Dresdner Bank a další v. Komise, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP a T-61/02 OP, Sb. rozh. s. II-3567, body 59 až 63; viz obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 17. května 2001, IECC v. Komise, C-450/98 P, Recueil, s. I-3947, bod 57 a citovaná judikatura).
- 77 Žádný z argumentů Komise nemůže tento závěr zpochybnit.
- 78 Zprvce Komise odkazuje na skutečnost, že Sasol vyjádřila svůj souhlas se jmenováním pana B. I. předsedou řídicího orgánu.
- 79 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že podle stanov společnosti Schümann Sasol International a dohody akcionářů musejí být všichni členové řídicího orgánu a jeho předseda jmenování dozorčí radou na základě jednomyslného hlasování zástupců společností Vara a Sasol. Proto zprvce složení řídicího orgánu muselo vyjadřovat dohodu mezi oběma mateřskými společnostmi, to znamená vůli každé z nich. Zadruhé i Vara musela dát svůj souhlas se jmenováním členů jmenovaných společností Sasol, které Komise považovala za zástupce společnosti Sasol.
- 80 V důsledku toho skutečnost, že Sasol dala svůj souhlas se jmenováním pana B. I. předsedou řídicího orgánu, neumožňuje ani konstatovat, že tento pán zastupoval obchodní zájmy společnosti Sasol nad rámec toho, co je potřeba v rámci loajální správy společného podniku ve vlastnictví dvou mateřských společností, ani vyvrátit důkazy předložené žalobkyněmi, které směřují k prokázání toho, že Vara vykonávala vliv v řídicím orgánu prostřednictvím rozhodovací pravomoci pana B. I.
- 81 Zadruhé je třeba uvést, že jediným konkrétním důkazem, o který opřela Komise svůj závěr, podle kterého pan B. I. nezastupoval společnost Vara, ale jeho jmenování odráželo vůli společnosti Sasol, je prohlášení společnosti Vara ze dne 11. října 2007, uvedené v bodě 66 výše.
- 82 Podle Komise je toto prohlášení mimořádně hodnověrné, protože bylo zasláno jako odpověď na žádost Komise o informace. Vara měla primární zájem na správném popsání situace, jelikož nesprávné prohlášení by mohlo být sankcionováno procesní pokutou, jak stanoví čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1/2003.
- 83 V tomto ohledu je třeba uvést, že první strana odpovědi ze dne 11. října 2007 na žádost o informace obsahující dotčené prohlášení uvádí, že osobou odpovědnou za odpověď byl v první řadě pan B. I. Rovněž je nesporné, jak tvrdí žalobkyně, že v té době byl pan B. I. stále komanditistou společnosti Vara.

- 84 Kromě toho je třeba konstatovat, že Komise ve své žádosti o informace zaslané společnosti Vara a mimoto ani v napadeném rozhodnutí nevymezila, co rozumí pod pojmem „zastupování“. Proto, jelikož pan BI nebyl formálně pověřen zastupovat společnost Vara v řídicím orgánu společného podniku, mohla Vara ve svém prohlášení tvrdit neexistenci zastoupení, aniž riskovala procesní pokutu.
- 85 Dále je třeba zdůraznit, že přezkum organizačních vazeb mezi společným podnikem a mateřskou společností se nutně nemusí týkat otázky zastoupení mateřské společnosti vyplývajícího z formálního pověření, které tato mateřská společnost udělila řídicímu pracovníku společného podniku. Relevantnější je zohlednit zastupování obchodních zájmů mateřské společnosti v širším slova smyslu (viz bod 35 výše) a vliv na rozhodnutí orgánů společného podniku s cílem sladit obchodní politiku uvedeného podniku s obchodní politikou mateřské společnosti, o čemž svědčí zejména souběh funkcí ve vedení mateřské společnosti a společného podniku, jakož i vlastnictví podílu na základním kapitálu mateřské společnosti řídicím pracovníkem společného podniku (viz bod 44 výše).
- 86 Z tohoto hlediska je třeba dodat, že otázka zastupování obchodních zájmů mateřské společnosti v řídicím orgánu společného podniku není jednoduchou skutečností, jejíž popření může důvodně vést k uložení procesní pokuty, kromě případu zkreslení skutkového stavu. Naopak tato otázka podléhá posouzení, které Komise musí provést tak, že nestranně zohlední všechny relevantní právní a skutkové okolnosti, které jí předložily mateřské společnosti, jež mají často protichůdné zájmy, které je vedou ke zdůraznění jedné nebo druhé relevantní skutečnosti. Mimoto je třeba poznamenat, že v projednávaném případě Komise neuložila ani společnosti Sasol ani společnosti Vara procesní pokutu, přestože v této otázce předložily zcela protichůdná prohlášení.
- 87 S ohledem k výše uvedenému je třeba zkoumat, zda by nesprávné posouzení, kterého se dopustila Komise při zkoumání úlohy pana B. I. (viz bod 76 výše), mohlo ovlivnit posouzení vlivu, který Sasol vykonávala na řídicí orgán společnosti Schümann Sasol International.

K určení rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International

- 88 Žalobkyně tvrdí, že společnosti Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany nemohly z důvodu dominantní role členů řídicího orgánu zastupujících společnost Vara, zvláště role pana B. I., určovat rozhodnutí uvedeného řídicího orgánu.
- 89 V první řadě je třeba uvést, že pan B. I. ve svém sdělení ze dne 6. června 1995 určeném spolupracovníkům společnosti Schümann Sasol AG (později Schümann Sasol International) popsal úlohy řídicího orgánu společného podniku. Uvedl, že „si vedle koordinace činnosti řídicího orgánu ponechává odpovědnost za marketing, prodej a nákup, jakož i kontrolu dceřiných společností“, zatímco pan D. S. R. (ze společnosti Sasol) si ponechal své pracovní místo v Jižní Africe a zabýval se výrobou a technickými aspekty. Pan B. I. také uvedl, že třetí člen bude přidělen do Hamburku (Německo).
- 90 Je třeba konstatovat, že rozhodovací pravomoci pana B. I. jsou nepřímými důkazy o jeho ústřední roli v rámci řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International.
- 91 Zadruhé je třeba uvést, že v dopise ze dne 2. února 1995, který pan B. I. a pan Schümann zaslali všem zaměstnancům společnosti HOS, upozornili na to, že budou moci ovlivňovat nové vedení společného podniku stejně jako v minulosti, kdy byla společnost Vara jediným akcionářem společnosti HOS (viz bod 74 výše).
- 92 Z tohoto dopisu také vyplývá, že podle očekávání pana B. I. a pana Schümanna, pan Schümann a společnost Vara mohou prostřednictvím pana B. I. hrát ústřední roli ve vedení společnosti Schümann Sasol International.

- 93 Zatřetí je třeba uvést, že Komise v napadeném rozhodnutí nezmínila žádnou skutečnost, která by mohla prokázat, že Sasol mohla navzdory rozhodovacím pravomocem pana B. I. a jeho rozhodujícím hlasu v případě rovnosti hlasů, vyplývajícím z jeho postavení předsedy, určovat jednostranně rozhodnutí řídicího orgánu v případě, kdy by se potvrdilo, že pan B. I. ve skutečnosti zastupoval společnost Vara a pana Schümanna v řídicím orgánu společnosti Schümann Sasol International.
- 94 Začtvrté taková schopnost společnosti Sasol určovat rozhodujícím způsobem rozhodnutí řídicího orgánu nijak nevyplyvá ani z poznatků týkajících se různých složení řídicího orgánu, které žalobkyně předložily během správního řízení.
- 95 V období mezi 2. květnem a 31. říjnem 1995 byli členy řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International pan B. I. a pan D. S. R., zástupce společnosti Sasol. Jak právem uvádějí žalobkyně, pan B. I. mohl v řídicím orgánu prosazovat svá vlastní rozhodnutí z důvodu svého rozhodujícího hlasu.
- 96 V období od 1. listopadu 1995 do 30. června 2001 byl řídicí orgán společnosti Schümann Sasol International tvořen jeho předsedou, panem B. I., panem D. S. R. a panem H. G. B. Žalobkyně se domnívají, že posledně uvedený byl zástupcem společnosti Vara, kdežto Komise zastává názor, že zastupoval společnost Sasol.
- 97 Je třeba konstatovat, že Komise v napadeném rozhodnutí nezkoumala otázku, zda pan H. G. B. skutečně zastupoval obchodní zájmy jedné nebo druhé mateřské společnosti. Kromě toho existují náznaky, podle nichž pan H. G. B. zastupoval zájmy společnosti Vara (viz bod 99 výše). V důsledku toho toto složení řídicího orgánu také neumožňuje učinit závěr, že Sasol jednostranně určovala rozhodnutí tohoto řídicího orgánu.
- 98 V období mezi 1. červencem 2001 a 16. květnem 2002 byl pan D. S. R. (ze společnosti Sasol) předsedou řídicího orgánu, přičemž dalším členem byl pan H. G. B.
- 99 Nejprve je třeba uvést, že toto složení řídicího orgánu svědčí o tom, že pan H. G. B. byl zástupcem společnosti Vara. Není totiž rozumné si myslet, že by Vara, která vlastnila třetinu základního kapitálu společnosti Schümann Sasol International, souhlasila s tím, že by se řídicí orgán skládal výlučně ze zástupců společnosti Sasol.
- 100 Žalobkyně tvrdí, že během tohoto období se všechna rozhodnutí řídicího orgánu přijímala jednomyslně.
- 101 Je třeba zdůraznit, že napadené rozhodnutí neobsahuje ani nejmenší analýzu v souvislosti s dotčeným obdobím. Jelikož celá odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se dopustil společný podnik, byla připsána pouze společnosti Sasol, náleželo Komisi, aby prokázala, že Sasol jednostranně uplatňovala rozhodující vliv na obchodní politiku společnosti Schümann Sasol International (viz bod 54 výše).
- 102 Je však třeba připomenout (viz bod 52 výše), že jednomyslné přijímání rozhodnutí v řídicím orgánu svědčí o úzké spolupráci zástupců mateřských společností, a tím o společném řízení společného podniku, což je indicií společného výkonu rozhodujícího vlivu, a nikoliv výkonu rozhodujícího vlivu pouze jednou z mateřských společností (v tomto smyslu viz rozsudky Avebe v. Komise, bod 44 výše, body 137 a 138, a Fuji Electric v. Komise, bod 44 výše, bod 194).
- 103 Toto složení řídicího orgánu proto také nemůže podporovat závěr, podle kterého Sasol jednostranně určovala rozhodnutí společnosti Schümann Sasol International.
- 104 Konečně v období od 17. května 2002 do 24. září 2002 byli členy řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International pánové D. S. R., H. G. B. a C. D. I.

- 105 Žalobkyně tvrdí, že dva posledně uvedení členové řídicího orgánu, zmínění výše, byli zástupci společnosti Vara, takže tito členové řídicího orgánu mohli pana D. S. R., i jakožto předsedu, uvést do menšinového postavení.
- 106 Je třeba konstatovat, že napadené rozhodnutí neobsahuje žádné přezkoumání výkonu rozhodujícího vlivu jednou nebo druhou mateřskou společností prostřednictvím pana H. G. B. a pana C. D. I., ani obecný popis tohoto složení řídicího orgánu. Kromě toho existují údaje směřující k prokázání, že pan H. G. B. zastupoval zájmy společnosti Vara (viz bod 99 výše). Z napadeného rozhodnutí proto nevyplývá, že by Sasol mohla během dotčeného období prostřednictvím svých zástupců v řídicím orgánu sama určovat jeho rozhodnutí.
- 107 S ohledem na předchozí zkoumání je třeba konstatovat, že Komise v napadeném rozhodnutí neprokázala, že Sasol vzhledem k rozhodovací pravomoci pana B. I. a ostatních členů řídicího orgánu, kteří mohli být spojeni se společností Vara, skutečně jednostranně určovala obsah rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International prostřednictvím členů, kteří zastupovali její obchodní zájmy, a dohlíželi na sladění chování společnosti Schümann Sasol International s chováním společnosti Sasol. Napadené rozhodnutí navíc neobsahuje přímé důkazy (viz bod 44 výše), které by mohly prokázat takový rozhodující vliv společnosti Sasol.

K relevantnosti provozního řízení

- 108 Komise poukazuje na skutečnost, že řídicí orgán společnosti Schümann Sasol International byl pověřen správou běžných záležitostí této společnosti. Podle rozsudku Soudu ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise (T-112/05, Sb. rozh. s. II-5049, body 63 až 65, 82 a 83) je však provozní řízení dceřiné společnosti irelevantní při posuzování existence hospodářské jednotky mezi dceřinou společností a její mateřskou společností, neboť kontrola vykonávaná na obchodní politiku *stricto sensu* není podmínkou nezbytnou pro přijetí závěru, že mateřská společnost tvoří s dceřinou společností jeden podnik. Naopak by stačilo, že mateřská společnost hraje významnou roli při otázkách, které vymezují obchodní politiku dceřiné společnosti.
- 109 Je třeba zdůraznit, že rozsudek, na který se odvolává Komise, se týká skutkové situace, kdy mateřská společnost vlastnila 100 % kapitálu dceřiné společnosti.
- 110 Je nesporné, že otázka provozního řízení může být irelevantní v rozsahu, v němž se jedná o dceřinou společnost ve stoprocentním vlastnictví jediné mateřské společnosti, neboť prokázání provozní nezávislosti dceřiné společnosti nemůže samo o sobě vyvrátit domněnku výkonu rozhodujícího vlivu (viz judikatura citovaná v bodě 153 níže).
- 111 V případě jediného akcionáře však všechna rozhodnutí – včetně těch, která se týkají provozního řízení dceřiné společnosti – přijímají řídicí pracovníci, kteří jsou určení a jmenováni buď přímo, nebo nepřímo (prostřednictvím orgánů, jejichž členy jmenovala mateřská společnost) jedinou mateřskou společností. Rovněž bez dalšího akcionáře jsou jedinými obchodními zájmy, které se projevují v rámci dceřiné společnosti, v zásadě obchodní zájmy jediného akcionáře. Komise tak může předpokládat skutečný výkon rozhodujícího vlivu i v případě, kdy provozní řízení dceřiné společnosti vykonávají řídicí pracovníci dceřiné společnosti samostatně.
- 112 Naproti tomu v případě společných podniků existuje pluralita akcionářů a rozhodnutí orgánů společného podniku jsou přijímána členy zastupujícími obchodní zájmy jednotlivých mateřských společností, které se mohou shodovat, ale také lišit. Proto je relevantní otázka, zda mateřská společnost vykonávala skutečný vliv na provozní řízení společného podniku, zejména prostřednictvím řídicích pracovníků, které jmenovala nebo kteří zároveň zastávají funkce ve vedení mateřské společnosti.

- 113 Konečně je třeba připomenout, že Tribunál v rozsudcích *Fuji Electric v. Komise*, bodě 44 výše (bod 195) a *General Technic-Otis a další v. Komise*, bod 30 výše (body 112 až 117) podrobně přezkoumal způsoby přijímání rozhodnutí náležejících do provozního řízení, aby posoudil výkon rozhodujícího vlivu žalobkyněmi v uvedených věcech ve vztahu k chování jejich společných podniků na trhu.
- 114 V důsledku toho je třeba zamítnout argument Komise, podle něhož je určování obchodní politiky *stricto sensu* společného podniku jeho mateřskou společností irelevantní při zkoumání existence hospodářské jednoty mezi nimi.

Závěr o řídicím orgánu společnosti Schümann Sasol International

- 115 Zaprvé je třeba připomenout, že se Komise v napadeném rozhodnutí dopustila nesprávného posouzení při zkoumání úlohy pana B. I. (viz bod 76 výše). Není vyloučeno, že by v případě neexistence tohoto pochybení dospěla k závěru, že Vara uplatňovala rozhodující vliv na rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International během podstatné části období společného podniku. Zadruhé Komise každopádně nijak neprokázala, že Sasol skutečně jednostranně určovala obsah rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schümann Sasol International (viz bod 107 výše). Zatřetí je třeba zdůraznit, že vliv vykonávaný na rozhodnutí řídicího orgánu společného podniku je v plné míře relevantní z hlediska přičitatelnosti odpovědnosti za protiprávní jednání, kterého se dopustil tento společný podnik, jeho mateřským společností (viz bod 114 výše).

K dozorčí radě a valné hromadě společnosti Schümann Sasol International

- 116 Žalobkyně tvrdí, že Komise nemohla platně přijmout závěr, že Sasol rozhodujícím způsobem ovlivňovala rozhodnutí přijatá dozorčí radou a valnou hromadou společnosti Schümann Sasol International z důvodu rozhodujících pravomocí, které měla společnost Vara.
- 117 Je třeba uvést, že poznatky, které Komise uvedla v bodech 473 a 474 napadeného rozhodnutí, naznačují, že jak Sasol, tak Vara mohly blokovat všechna rozhodnutí valné hromady a dozorčí rady společnosti Schümann Sasol International s výjimkou rozhodnutí, na které se vztahuje článek 1.5 dohody akcionářů.
- 118 Z rozhodnutí uvedených v článku 1.5 dohody akcionářů patří podle konsolidovaného sdělení Komise k otázkám příslušnosti podle nařízení č. 139/2004 (Úř. věst. C 95, s. 1) jediné schvalování investic do kategorie strategických obchodních rozhodnutí, které se týkají společného podniku.
- 119 Kromě toho je třeba uvést, že podle bodu 69 konsolidovaného sdělení Komise k otázkám příslušnosti podle nařízení č. 139/2004 se nejdůležitější práva veta týkají rozhodování o jmenování a odvolání nejvyššího managementu a schvalování rozpočtu společného podniku. Rovněž je tam stanoveno, že pravomoc spolurozhodovat o struktuře nejvyššího managementu (např. o členech představenstva), obvykle jejího držitele opravňuje vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku podniku. Totéž platí s ohledem na rozhodnutí o rozpočtu, protože rozpočet určuje přesný rámec činnosti společného podniku a zvláště investice, které může provádět.
- 120 Podle právních předpisů a ustanovení dohod upravujících fungování společného podniku Schümann Sasol International však Sasol Holding in Germany měla pravomoc určovat jednostranně pouze rozhodnutí týkající se schvalování investic, a nikoliv nejvýznamnější strategická obchodní rozhodnutí, totiž ta, které se týkají rozpočtu, jmenování a odvolávání řídicích pracovníků, ani rozhodnutí týkající se podnikatelského plánu.

- 121 Komise proto v abstraktní analýze založené na právních předpisech a ustanoveních dohod upravujících činnost společného podniku (viz bod 49 výše) neprokázala, že Sasol mohla sama určovat v rámci dozorcí rady a valné hromady společnosti Schumann Sasol International všechna strategická obchodní rozhodnutí týkající se této společnosti. Naopak z abstraktní analýzy vyplývá, že podstatná část uvedených rozhodnutí měla být přijata společně společnostmi Sasol Holding in Germany a Vara.
- 122 Kromě toho napadené rozhodnutí neobsahuje žádný důkaz, který by byl založen na konkrétních skutečnostech (viz bod 50 výše), z něhož by vyplývalo, že Sasol Ltd a Sasol Holding in Germany skutečně samy navzdory právu blokovat rozhodnutí, kterou měla Vara, určovaly strategická obchodní rozhodnutí společného podniku Schumann Sasol International.
- 123 Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem Tribunál zastává názor, že Komise neprokázala, že by Sasol jednostranně určovala podstatnou část rozhodnutí dozorcí rady a valné hromady společnosti Schumann Sasol International, a zvláště strategických obchodních rozhodnutí týkajících se rozpočtu, podnikatelského plánu a jmenování nejvyššího managementu v souvislosti s tímto podnikem.
- Ke skutečnému výkonu rozhodujícího vlivu ze strany společnosti Sasol Holding in Germany na tržní chování společnosti Schumann Sasol International*
- 124 Je třeba připomenout, že podle bodu 475 napadeného rozhodnutí „s ohledem na situaci popsanou v bodech 472 až 474 odůvodnění a zejména na schopnost společnosti Sasol prosadit svou vůli v rámci významných strategických rozhodnutí, jaké jsou uvedeny v článku 1.5 dohody akcionářů o hlasovacích právech (například schvalování kapitálových investic), v případě, že nebylo možné dosáhnout konsensu, musí být Sasol považována za subjekt, který skutečně ovládal společný podnik“. V bodě 481 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise usoudila, že „kontrola společného podniku společností Sasol byla prokázána“ a že „skutkové důkazy prokazují výkon rozhodujícího vlivu“ společností Sasol Holding in Germany na společnost Schumann Sasol International.
- 125 Z výše uvedené analýzy vyplývá, že Komise v napadeném rozhodnutí neprokázala, že Sasol jednostranně určovala rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schumann Sasol International a podstatnou část strategických rozhodnutí přijímaných valnou hromadou a dozorcí radou tohoto podniku (viz body 115 a 123 výše).
- 126 Stejně tak je třeba připomenout, že Komise neprokázala prostřednictvím přímých důkazů výkon rozhodujícího vlivu společnostmi Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd na obchodní chování společnosti Schumann Sasol International.
- 127 V důsledku toho analýza Komise vedoucí k přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost Schumann Sasol, dceřiná společnost společnosti Schumann Sasol International, společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd obsahuje nesprávné posouzení. Je proto třeba vyhovět prvnímu žalobnímu důvodu a zrušit napadené rozhodnutí v rozsahu, v jakém se v něm společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd přičítá odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se dopustila Schumann Sasol.
- 128 Napadené rozhodnutí je tak třeba zrušit v rozsahu, v němž Komise konstatovala, že se společnosti Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd účastnily protiprávního jednání v období před 1. červencem 2002.

K důkazům navrhovaným žalobkyněmi

- 129 Žalobkyně navrhuje, aby byl pan C. D. I. (současný člen správní rady společnosti Sasol Wax International) vyslechnut jako svědek v souvislosti se skutečností, že v období společného podniku bylo základní směřování strategie a obchodních operací společné struktury stanovováno společností Vara, prostřednictvím pánů Schümanna a B. I.
- 130 S ohledem na předcházející analýzu se Tribunál domnívá, že toto svědectví není nutné, takže navrhované důkazy zamítají.

2. K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného přičtení odpovědnosti společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International za protiprávní jednání týkající se období Sasol

- 131 Žalobkyně tvrdí, že Komise protiprávně přičetla odpovědnost za chování společnosti Sasol Wax její mateřské společnosti, Sasol Wax International, mateřské společnosti posledně uvedené společnosti, Sasol Holding in Germany, a hlavní mateřské společnosti skupiny, Sasol Ltd, pokud jde o období Sasol od 1. července 2002 do 28. dubna 2005.

K první části, vycházející z nesprávného právního posouzení možnosti přičíst protiprávní jednání, kterého se dopustila dceřiná společnost, její mateřské společnosti pouze na základě domněnky založené na vlastnictví 100 % základního kapitálu

- 132 V bodě 494 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla následující:

„Z judikatury vyplývá, že Komise se může domnívat, že mateřské společnosti uplatňují rozhodující vliv na své dceřiné společnosti, které jsou v jejich stoprocentním vlastnictví. V případě uplatnění takové domněnky, jak to je v tomto případě, pokud jde o společnosti Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH a Sasol Ltd, mateřským společnostem přísluší vyvrátit domněnku předložením důkazů, že jejich dceřiná společnost rozhodovala o svém chování na trhu samostatně.“

- 133 Podle žalobkyň se Komise dopustila nesprávného právního posouzení, jelikož použila nesprávnou právní normu. Žádný platný právní základ neumožňuje domnívat se, že stoprocentní podíl sám o sobě stačí k prokázání toho, že mateřská společnost je odpovědná za kartelovou dohodu, které se zúčastnila její dceřiná společnost. Taková domněnka je v rozporu se zásadou osobní právní odpovědnosti a presumpcí nevin.
- 134 Je třeba připomenout, že v konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, která porušila unijní pravidla hospodářské soutěže, může zaprvé tato mateřská společnost vykonávat rozhodující vliv na chování této dceřiné společnosti a zadruhé existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti. Za těchto podmínek postačí k tomu, aby se dalo předpokládat, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiné společnosti, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál této dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Komise následně může činit mateřskou společnost solidárně odpovědnou za uhrazení pokuty uložené její dceřiné společnosti, s výjimkou případu, kdy tato mateřská společnost, které náleží danou domněnku vyvrátit, předloží dostatečné důkazy způsobilé prokázat, že její dceřiná společnost jedná na trhu samostatně (viz rozsudek ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, body 60 a 61 a citovaná judikatura).
- 135 Kromě toho se podle judikatury domněnka odpovědnosti vycházející z vlastnictví, ze strany jedné společnosti, veškerého kapitálu jiné společnosti, použije nejen v případech, kdy existuje přímý vztah mezi mateřskou společností a její dceřinou společností, ale rovněž v případech, kdy – jako

v projednávané věci – je takový vztah nepřímý vzhledem ke skutečnosti, že se mezi uvedenými společnostmi nachází další společnost (rozsudek Soudního dvora ze dne 20. ledna 2011, General Química a další v. Komise, C-90/09 P, Sb. rozh. s. I-1, bod 90).

- 136 Komise se proto nedopustila nesprávného právního posouzení, když usoudila, že v případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu dceřiné společnosti, může se domnívat, že uvedená mateřská společnost, jakož i nepřímé mateřské společnosti, skutečně vykonávaly rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiné společnosti.
- 137 V případě, že domněnka uplatňování rozhodujícího vlivu mateřskou společností na dceřinou společnost není vyvrácena, může Komise konstatovat, že dceřiná společnost, jakož i přímé a nepřímé mateřské společnosti, jsou součástí téže hospodářské jednotky, a tedy tvoří jeden podnik ve smyslu judikatury uvedené v bodě 31 výše. Skutečnost, že mateřské společnosti a dceřiná společnost představují jeden podnik ve smyslu článku 81 ES, umožňuje Komisi určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřským společnostem, aniž je vyžadováno prokázání osobního zapojení těchto společností do protiprávního jednání (viz judikatura uvedená v bodě 36 výše).
- 138 Takový postup není v rozporu se zásadou osobní odpovědnosti. Společnosti Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd byly totiž osobně sankcionovány za protiprávní jednání, kterého se měli osobně dopustit z důvodu úzkých hospodářských a právních vazeb, které je spojovaly se společností Sasol Wax a které vyplývaly z vlastnictví veškerého kapitálu posledně uvedené společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Metsä-Serla a další v. Komise, bod 34 výše, bod 34)
- 139 Pokud jde o údajné porušení zásady presumpce nevinoty, je třeba připomenout, že podle této zásady se každá obviněná osoba považuje za nevinou, dokud její vina není zákonným způsobem prokázána. Brání tak jakémukoli formálnímu konstatování, a dokonce naznačování odpovědnosti osoby obviněné z daného protiprávního jednání v rozhodnutí, kterým se končí řízení, ačkoli tato osoba nemůže využít všech záruk, které jsou inherentní výkonu práva na obhajobu v rámci řízení, jež má běžný průběh a vede k přijetí rozhodnutí ve věci samé (rozsudek Tribunálu ze dne 12. října 2007, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse v. Komise, T-474/04, Sb. rozh. s. II-4225, bod 76).
- 140 Uplatnění zásady presumpce nevinoty v oblasti práva hospodářské soutěže se musí přizpůsobit skutečnosti, že na rozdíl od trestního řízení, které se nevyhnutelně týká osoby s procesní způsobilostí (fyzická nebo právnická osoba), právo hospodářské soutěže se vztahuje na podnik, který představuje hospodářskou jednotku případně složenou z několika právnických osob. Kromě toho společnosti v čele skupiny mají volnost reorganizovat své vnitřní struktury, a to zejména vytvořením společností, které mají samostatnou právní subjektivitu v případě některých činností.
- 141 Za takových okolností, aby byl zachován užitečný účinek unijního práva hospodářské soutěže, pouhá skutečnost, že mateřská společnost je stoprocentním nebo téměř stoprocentním vlastníkem dceřiné společnosti, která se přímo podílela na protiprávním jednání, může Komisi stačit k tomu, aby založila odpovědnost této mateřské společnosti. Jakmile Komise tuto výhradu oznámí, přísluší mateřské společnosti předložit důkazy o opaku, aby prokázala neexistenci hospodářské jednoty mezi ní a její dceřinou společností. Komise se v projednávaném případě řídila tímto přístupem, přičemž pozorně přezkoumala důkazy předložené žalobkyněmi, čímž dodržela zásadu presumpce nevinoty.
- 142 Z toho vyplývá, že první část druhého žalobního důvodu musí být zamítnuta.

K druhé části, vycházející z údajně nesprávného konstatování nevyvrácení domněnky

- 143 Žalobkyně se domnívá, že prostřednictvím důkazů uvedených v jejich odpovědích na oznámení námitek prokázaly, že Sasol Wax International ve skutečnosti neuplatnila rozhodující vliv na společnost Sasol Wax, protože nezasahovala ani do jejích strategických obchodních rozhodnutí ani do jejího provozního řízení.

K napadenému rozhodnutí

- 144 Co se týče důkazů předložených žalobkyněmi v rámci jejich odpovědí na oznámení námitek, Komise v napadeném rozhodnutí uvedla:

„[...]

(498)

Co se týče členů správní rady, jakož i složení a úlohy dozorčí rady společnosti Sasol Wax GmbH, Sasol uznává, že Sasol Wax International AG měla právo jmenovat členy správní rady a členy dozorčí rady společnosti Sasol Wax GmbH. Je také potvrzeno, že několik členů dozorčí rady společnosti Sasol Wax GmbH bylo v průběhu let členy správní rady společnosti Sasol Wax International AG. Sasol však tvrdí, že tyto skutečnosti jsou nepodložené, protože správní rada nehrála významnou roli (žádná účinná kontrola řízení a/nebo strategie společnosti Sasol Wax GmbH), ovládali ji bývalí zaměstnanci společnosti Vara a nevykonávala žádný vliv na chování společnosti Sasol Wax GmbH. Zaprvé k tomu, aby bylo bezpředmětné vědět, zda byla nadále závislá na bývalých zaměstnancích společnosti Vara, stačí, že Sasol International AG měla právo jmenovat členy správní a dozorčí rady. Zadruhé, co se týče úlohy dozorčí rady, stanovy obsahují seznam některých otázek, u nichž má pravomoc dozorčí rada, například jmenování, odvolávání a kontrola vedení, schvalování účetních závěrek a rozpočtu, schvalování investic nad 0,5 milionu eur a změny týkající se obchodní organizace. Ačkoli Sasol tvrdí, že žádná z těchto pravomocí nehrála významnou roli v obchodním chování společnosti Sasol Wax GmbH, že nikdy neexistoval příklad okolností, kdy by dozorčí rada uplatňovala jakýkoliv vliv na řízení činností společnosti Sasol Wax GmbH, a že členové správní rady společnosti Sasol Wax GmbH obvykle rozhodovali o podstatných opatřeních týkajících se strategického obchodního chování společnosti Sasol Wax GmbH, aniž si vyžádali souhlas dozorčí rady, pravomoci přiznané dozorčí radě prokazují, že bylo stanoveno, že dozorčí rada skutečně hraje strategickou a finanční úlohu a vykonává různé odpovědnosti týkající se správy běžných záležitostí společnosti, které obvykle řídí správní rada a řídicí osoby této společnosti.

(499)

Sasol také tvrdí, že neexistence vlivu společnosti Sasol Wax International AG je potvrzena skutečností, že zástupci společnosti Sasol, kteří se zúčastnili technických schůzek, byli i nadále bývalí zaměstnanci společnosti Vara a že vedoucí obchodních útvarů, jejichž činnosti byly dotčeny technických schůzkami, nepojil žádný vztah se společností Sasol Ltd. Pokud jde o chování tzv. bývalých zaměstnanců společnosti Vara, tyto osoby byly v době, kdy se dopustily protiprávních činností, zaměstnanci skupiny Sasol, a skutečnost, že byly bývalými zaměstnanci společnosti Vara nebo že jejich přímým zaměstnavatelem byla dceřiná společnost společností Sasol Wax international AG, Sasol Holding in Germany GmbH nebo Sasol Ltd, je bezpředmětná v rozsahu, v jakém lze prokázat, že mateřské společnosti vykonávaly na tuto dceřinou společnost rozhodující vliv.“

Obecné poznámky

- 145 Podle judikatury pro účely vyvrácení domněnky výkonu rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na chování její dceřiné společnosti, jak je popsána v bodě 134 výše, žalobkyním přísluší předložit veškeré důkazy týkající se organizačních, hospodářských a právních vazeb existujících mezi společnostmi Sasol Wax a Sasol Wax International, o kterých se domnívají, že mohou prokázat, že netvoří hospodářskou

jednotku. Tribunál musí totiž při svém posouzení zohlednit všechny předložené důkazy, jejichž povaha a význam se mohou lišit podle charakteristických rysů každého projednávaného případu (rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 108 výše, bod 65, potvrzený rozsudkem ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 30 výše, a rozsudek ze dne 13. července 2011, Eni v. Komise, T-39/07, Sb. rozh. s. II-4457, bod 95).

- 146 Dotčená domněnka se opírá o konstatování, že zaprvé až na zcela výjimečné okolnosti společnost vlastníci veškeré jmění určité dceřiné společnosti může už jen vzhledem k tomuto podílu na jmění vykonávat rozhodující vliv na jednání této dceřiné společnosti, a zadruhé že neexistenci skutečného uplatnění této schopnosti ovlivňovat lze nejučinněji vyhledávat ve sféře entit, ve vztahu k nimž se tato domněnka uplatňuje (rozsudek Soudního dvora ze dne 29. září 2011, Elf Aquitaine v. Komise, C-521/09 P, Sb. rozh. s. I-8947, bod 60).
- 147 Navíc uplatnění takové domněnky je odůvodněno skutečností, že pokud je mateřská společnost jediným akcionářem dceřiné společnosti, disponuje všemi možnými nástroji, aby uvedla obchodní jednání dceřiné společnosti do souladu se svým obchodním chováním. Především právě jediný akcionář je ten, který v zásadě definuje rozsah samostatnosti dceřiné společnosti vypracováním jejích stanov, který vybírá její řídicí pracovníky a který přijímá nebo schvaluje strategická obchodní rozhodnutí dceřiné společnosti, případně prostřednictvím přítomnosti svých zástupců v orgánech dceřiné společnosti. Stejně tak hospodářská jednota mezi mateřskou společností a její dceřinou společností je obvykle navíc zachována povinnostmi vyplývajícími z práva společností členských států, jako jsou vedení konsolidovaných účetních závěrek, povinnost dceřiné společnosti informovat pravidelně o svých činnostech mateřskou společnost, jakož i vyhotovování ročních účetních závěrek dceřiné společnosti valnou hromadou, kterou tvoří mateřská společnost samotná, což nevyhnutelně znamená, že mateřská společnost sleduje, přinejmenším v zásadních bodech, obchodní činnosti dceřiné společnosti.
- 148 Kromě toho je třeba zdůraznit, že v případě dceřiné společnosti ve stoprocentním nebo téměř stoprocentním vlastnictví jediné mateřské společnosti, existuje v zásadě jediný obchodní zájem a členové orgánů dceřiné společnosti jsou určováni a jmenováni jediným akcionářem, který jim může dávat přinejmenším neformální pokyny a určovat jim kritéria výkonnosti. V takovém případě proto mezi řídicími pracovníky dceřiné společnosti a řídicími pracovníky mateřské společnosti nutně existuje vztah důvěry, přičemž řídicí pracovníci dceřiné společnosti nutně jednají tak, že zastupují a podporují pouze stávající obchodní zájmy, a to zájmy mateřské společnosti (viz rovněž bod 35 výše). Jednotnost jednání mateřské společnosti a její dceřiné společnosti na trhu je tak zajištěna navzdory jakékoliv samostatnosti přiznané řídicím pracovníkům dceřiné společnosti, pokud jde o provozní řízení této dceřiné společnosti, které spadá pod určování obchodní politiky dceřiné společnosti *stricto sensu*. Navíc obecně právě jediný akcionář sám a podle vlastních zájmů určuje pravidla rozhodování dceřiné společnosti a rozhoduje o rozsahu provozní samostatnosti této dceřiné společnosti, což může změnit z vlastní vůle tím, že změní pravidla fungování dceřiné společnosti, nebo v rámci restrukturalizace, nebo dokonce vytvořením neformálních rozhodovacích mechanismů.
- 149 Použití domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřskou společností na obchodní chování její dceřiné společnosti je tak odůvodněno v rozsahu, v němž se týká typických situací, pokud jde o vztahy mezi dceřinou společností a její jedinou mateřskou společností, přičemž skutečnost, že jediná mateřská společnost vlastní celý nebo téměř celý základní kapitál dceřiné společnosti, s sebou v zásadě nese jednotnost jejich chování na trhu.
- 150 Nic to však nemění na skutečnosti, že dotčené společnosti mají poté, co jim bylo doručeno oznámení námitek, v plné míře možnost prokázat, že mechanismy popsané v bodech 147 a 148 výše, které obvykle uvádějí obchodní chování dceřiné společnosti v soulad s obchodním chováním její mateřské společnosti, nefungovaly řádně, v důsledku čehož byla hospodářská jednota skupiny narušena.

K provoznímu řízení společnosti Sasol Wax

- 151 Žalobkyně se domnívají, že prokázaly, že politikou skupiny Sasol bylo nevměšovat se do samostatného chování její dceřiné společnosti Sasol Wax. V této souvislosti poukazují na oznámení, které 9. dubna 2001 podepsali vedoucí zaměstnanci společnosti Sasol Wax International.
- 152 Takto se podle žalobkyň „záležitostmi do běžného provozu měla zabývat Sasol Wax [...] jako samostatný subjekt“, zatímco „vize, úkoly a strategie“ měla rozvíjet Sasol Wax International. Kromě toho řídící pracovníci společnosti Sasol Wax údajně nikdy nečelili uplatnění práva veta ze strany společnosti Sasol Wax International a řídící pracovníci společnosti Sasol Wax International si v rámci období Sasol nepamatují na žádný pokyn daný řídícím pracovníkům společnosti Sasol Wax.
- 153 V tomto ohledu Tribunál již rozhodl, že skutečnost, že dceřiná společnost má vlastní místní vedení a vlastní prostředky, sama o sobě neprokazuje, že určuje své chování na trhu nezávisle na své mateřské společnosti. Rozdělení úkolů mezi dceřiné společnosti a jejich mateřské společnosti a zvláště svěřením řízení běžných činností místnímu vedení stoprocentně vlastněné dceřiné společnosti je obvyklou praxí velkých podniků složených z více dceřiných společností, vlastněných v konečném důsledku stejnou zastřešující společností. V důsledku toho v případě vlastnictví veškerého nebo téměř veškerého kapitálu dceřiné společnosti, která se přímo podílela na protiprávním jednání, nemohou důkazy, které byly v této souvislosti předloženy, vyvrátit domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu ze strany mateřské společnosti a zastřešující mateřské společnosti na chování dceřiné společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Alliance One International v. Komise, bod 35 výše, body 130 a 131).
- 154 Takové řešení navíc odůvodňují úvahy uvedené v bodech 35, 147 a 148 výše, z nichž vyplývá, že řídící pracovníci dceřiné společnosti ve stoprocentním nebo téměř stoprocentním vlastnictví jediné mateřské společnosti jednají obvykle tak, že zastupují nebo podporují jediné stávající obchodní zájmy, a to zájmy jediné mateřské společnosti. Zajišťují tak soulad obchodního chování dceřiné společnosti s obchodním chováním zbytku skupiny v rámci uplatňování svých samostatných pravomocí.
- 155 Z toho vyplývá, že argumenty žalobkyň vycházející z provozní samostatnosti společnosti Sasol Wax, které nemohou prokázat, že došlo k narušení hospodářské jednoty mezi společnostmi Sasol Wax a Sasol Wax International, je třeba zamítnout.

Ke strategickým obchodním rozhodnutím

- 156 Zprvce žalobkyně uvádějí, že Sasol Wax International nevyužila svou pravomoc určit řídící pracovníky společnosti Sasol Wax a nevyměnila bývalé vedení společnosti HOS. Sasol Wax údajně byla řízena jako samostatná hospodářská jednotka podle tradice rodiny Schumann třemi jednateli, kteří dříve působili ve společnosti HOS. Komise se údajně dopustila nesprávného právního posouzení, když odmítla relevantnost této skutečnosti v napadeném rozhodnutí a usoudila, že stačilo, aby Sasol Wax International měla pravomoc určit řídící pracovníky.
- 157 Je třeba uvést, že takové tvrzení již Tribunál odmítl ve svém rozsudku Alliance One v. Komise, bod 35 výše (bod 137). Vzhledem k pravomoci jediného společníka, v projednávaném případě společnosti Sasol Wax International, vybírat po získání celého základního kapitálu této společnosti řídící pracovníky společnosti Sasol Wax je ponechání uvedených řídících pracovníků ve funkci jen rozhodnutím jediné mateřské společnosti a představuje napojení uvedených řídících pracovníků na tuto společnost. Tato skutečnost proto nemůže vyvrátit domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřskou společností na chování její dceřiné společnosti.
- 158 Zadruhé žalobkyně zdůrazňují, že předložily zápisy ze všech zasedání dozorčí rady společností Sasol Wax a Sasol Wax international. Žádný z těchto dokumentů údajně neobsahuje náznak jakéhokoliv významného vlivu vykonávaného na společnost Sasol Wax jejími přímými nebo nepřímými mateřskými

společnostmi. Navíc řídicí pracovníci společnosti Sasol Wax měli ve zvyku přijímat iniciativy, pokud jde o její strategické obchodní chování, aniž žádali o souhlas dozorčí rady nebo společníků. Tak tomu bylo v případě dlouhodobých smluv o dodávkách uzavřených se společnostmi ExxonMobil a Shell, které byly projednány a uzavřeny pouze řídicími pracovníky společnosti Sasol Wax, přidělení zaměstnanců ziskových center společnosti Sasol Wax, jakož i programu snižování nákladů a zadávání třetím osobám zakázek týkajících logistických služeb společnosti Sasol Wax.

- 159 Je třeba konstatovat, že iniciativy řídicích pracovníků společnosti Sasol Wax se netýkají nejvýznamnějších strategických obchodních rozhodnutí z hlediska posouzení jednoty chování dceřiné společnosti a její mateřské společnosti na trhu, jako jsou rozhodnutí týkající se rozpočtu, podnikatelského plánu, velkých investic nebo také jmenování nejvyššího managementu. Stejně tak žalobkyně nezpochybňují, že dozorčí rada měla pravomoc schválit roční účetní závěrky společnosti Sasol Wax.
- 160 Vzhledem k předcházejícím úvahám je proto třeba učinit závěr, že argumenty žalobkyň neprokazují, že by obvyklé mechanismy zajišťující jednotu chování mateřské společnosti a její stoprocentně vlastněné dceřiné společnosti, poskytující základ pro domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu, byly narušeny (viz body 147 a 148 výše), takže Komise mohla oprávněně konstatovat existenci hospodářské entity odpovídající pojmu „podnik“ ve smyslu článku 81 ES.

K nevyvratitelné povaze domněnky

- 161 Podle žalobkyň za předpokladu, že by byl přijat závěr, že navzdory všem poznatkům, které předložily žalobkyně, by tyto poznatky nestačily k vyvrácení domněnky skutečného výkonu, ze strany mateřské společnosti, rozhodujícího vlivu na chování její dceřiné společnosti, tato domněnka by byla fakticky nevyvratitelná v rozporu s článkem 2 nařízení č. 1/2003, povinností odůvodnění, zásadou osobní odpovědnosti a presumpcí nevinu.
- 162 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že tvrzení žalobkyň, které byla shromážděna pro účely vyvrácení dotčené domněnky, popisují obvyklé fungování velkého mezinárodního podniku, jehož místní jednotka, Sasol Wax, je řízena řídicími pracovníky, kteří byli ponecháni ve svých funkcích rozhodnutím společnosti Sasol Wax International, její stoprocentní mateřské společnosti, která se také rozhodla delegovat pravomoci určovat obchodní politiku *stricto sensu* na uvedené řídicí pracovníky a ponechala si pravomoc přijímat strategická obchodní rozhodnutí v rámci dozorčí rady a valné hromady společnosti Sasol Wax.
- 163 Vyvrácení domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřskou společností na chování její dceřiné společnosti však není otázkou množství a podrobnosti důkazů v případě, kdy se tyto důkazy týkají obvyklé situace organizace velkého nadnárodního podniku, kde jsou pravomoci v oblasti provozního řízení delegovány na řídicí pracovníky jeho místních jednotek. K vyvrácení této domněnky je třeba uvést neobvyklé okolnosti, které prokazují, že navzdory tomu, že veškerý základní kapitál dceřiných společností skupiny byl držen jejich mateřskými společnostmi, byla hospodářská jednotka skupiny narušena, protože mechanismus zajišťující soulad obchodního chování dceřiných a mateřských společností nefungoval obvyklým způsobem.
- 164 Žalobkyně však v projednávaném případě takové důkazy nepředložily.
- 165 Rovněž je třeba připomenout, že Soudní dvůr a Tribunál již konstatovaly, že domněnka výkonu rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na jednání její dceřiné společnosti není nevyvratitelná. Podle judikatury i domněnka, kterou je obtížné vyvrátit, zůstává v přijatelných mezích, je-li přiměřená ve vztahu ke sledovanému legitimnímu účelu, je-li možné podat protidůkaz a je-li zajištěno právo na obhajobu (rozsudek Elf Aquitaine v. Komise, bod 146 výše, bod 62, a rozsudek Tribunálu ze dne

27. září 2012, Shell Petroleum a další v. Komise, T-343/06, bod 54). Tak tomu je, pokud jde o domněnku týkající se existence hospodářské jednoty mezi dceřinou společností a její jedinou mateřskou společností, rovněž s ohledem na úvahy uvedené v bodech 147 až 150 výše.

166 Výtku žalobkyní vycházející z nevyvratitelné povahy dotčené domněnky je proto třeba zamítnout.

Závěr

167 S ohledem na všechny předchozí úvahy je třeba učinit závěr, že se Komise právem domnívala, že společnosti Sasol Wax a Sasol Wax International tvořily hospodářskou jednotku ve smyslu judikatury citované v bodě 36 výše, přičemž společnosti tvořící tuto jednotku lze činit solidárně odpovědnými za dotčené protiprávní jednání.

168 Ostatně je třeba poznamenat, že žalobkyně nepředložily žádný konkrétní argument, pokud jde o vyvrácení domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu společností Sasol Holding in Germany na obchodní chování společnosti Sasol Wax International nebo společnosti Sasol Ltd na obchodní chování společnosti Sasol Holding in Germany.

169 Proto je třeba zamítnout druhý důvod v plném rozsahu.

K důkazům navrhaným žalobkyněmi

170 Žalobkyně navrhuje, aby byly pánové C. D. I. a R. G. S, řídící pracovníci společnosti Sasol Wax během období Sasol, vyslechnuti jako svědci ohledně skutečnosti, že ani Sasol Wax International ani Sasol Ltd nedávaly své dceřiné společnosti pokyny a že Sasol Wax určovala své obchodní chování samostatně.

171 S ohledem na předchozí analýzu Tribunál soudí, že uvedená svědectví nemohou ovlivnit otázku přičtení protiprávního jednání, kterého se dopustila Sasol Wax, společností Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd. V důsledku toho není třeba přijmout návrhy žalobkyní na provedení důkazů.

3. K třetímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se neexistence solidární odpovědnosti společnosti Vara v období Schümann a v období společného podniku

172 Žalobkyně uvádějí, že v období Schümann společnost, která se přímo podílela na protiprávním jednání, HOS, byla ovládána společností Vara a v poslední řadě osobně panem Schümannem. Stejně tak v období společného podniku Vara údajně také vykonávala přinejmenším společnou kontrolu nad provozní entitou, Schümann Sasol. Komise se údajně tím, že společnosti Vara nepřičetla odpovědnost za jednání společností HOS a Schümann Sasol a uplatnila výlučně solidární odpovědnost společnosti Sasol za období společného podniku, dopustila diskriminace společnosti Sasol ve vztahu ke společnosti Vara.

173 Komise údajně nijak nevysvětlila důvody, ze kterých zacházela odlišně na jedné straně se společností Sasol a na druhé straně se společností Vara/ pan Schümann. Žalobkyně mimoto připomínají zásady vyplývající z rozsudku HFB a další v. Komise, bod 33 výše (bod 105).

174 Tento postup Komise údajně vážně ohrozil opravné prostředky, kterými disponují společnosti Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International pro účely uplatnění regresního nároku proti panu Schümannovi nebo společnosti Vara, protože Sasol by musela prokázat, že se pan Schümann a společnost Vara podíleli na protiprávním jednání. Takové prokázání by však bylo obzvláště obtížné, neboť žalobkyně by musely vysvětlit důvody, ze kterých Komise nezohlednila odpovědnost ani společnosti Vara ani pana Schümann. Kromě toho konstatování solidární odpovědnosti společnosti

Vara a pana Schümanna bylo pro společnost Sasol o to významnější, protože kartelová dohoda byla vytvořena zejména společností HOS a panem Schümannem v době, kdy Sasol nevykonávala žádnou činnost v evropském odvětví parafinových vosků.

- 175 Konečně z důvodu nekonstatování solidární odpovědnosti společnosti Vara Komise údajně neuplatnila ve vztahu k obratu společnosti Vara maximální výši 10 % stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.
- 176 Komise tvrdí, že disponuje posuzovací pravomocí při rozhodování, které entity tvořící podnik shledá odpovědnými za protiprávní jednání, přičemž její posouzení se uskutečňuje podle každého jednotlivého případu a není povinna odůvodnit skutečnost, že ve vztahu ke třetím osobám nepřijala akty podobné těm, které určila entitám, jimž byla přičtena odpovědnost.
- 177 Každopádně Komise uvádí, že podle judikatury, pokud podnik svým jednáním porušil čl. 81 odst. 1 ES, nemůže se zcela vyhnout sankci z důvodu, že jinému hospodářskému subjektu pokuta uložena nebyla. I kdyby se Komise dopustila pochybení tím, že protiprávní jednání nepřičetla společnosti Vara, dodržení zásady rovného zacházení musí být v souladu se zásadou legality, podle níž nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby.
- 178 Úvodem je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že prvnímu žalobnímu důvodu bylo vyhověno, není třeba zkoumat porušení zásady rovného zacházení, pokud jde o období společného podniku, protože napadené rozhodnutí je v tomto ohledu zrušeno.
- 179 V následujících úvahách bude Tribunál zkoumat výlučně námitku žalobkyň ohledně diskriminace vůči společnosti Vara a panu Schümannovi, pokud jde o období Schümann.
- 180 Nejprve je třeba uvést, že Komise v bodě 457 napadeného rozhodnutí výslovně připustila, že „HOS, společnost, která se přímo podílela na protiprávním jednání, byla koneckonců ve vlastnictví pana [...] Schümanna osobně a že odpovědnost za protiprávní jednání, ke kterému došlo v tomto období, v konečném důsledku přísluší panu Schümannovi“. Komise však z důvodu protiprávního jednání, kterého se dopustila společnost HOS, solidárně nepotrestala ani společnost Vara, která je její přímou mateřskou společností, ani pana Schümanna.
- 181 Podle judikatury zásada rovného zacházení, která vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, pokud takové zacházení není objektivně odůvodněno, představuje obecnou zásadou unijního práva zakotvenou v člancích 20 a 21 Listiny základních práv Evropské unie (usnesení Soudního dvora ze dne 15. června 2012, Otis Luxembourg a další v. Komise, C-494/11 P, bod 53; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 14. září 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals v. Komise, C-550/07 P, Sb. rozh. s. I-8301, body 54 a 55).
- 182 Kromě toho je třeba uvést, že možnost, stanovená judikaturou uvedenou v bodě 36 výše, uložit mateřské společnosti sankci ve vztahu k protiprávnímu jednání její dceřiné společnosti sama o sobě nebrání tomu, aby sama dceřiná společnost byla sankcionována. Podnik – tedy hospodářská jednotka zahrnující osobní, hmotné a nehmotné prvky (rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 1962, Mannesmann v. Vysoký úřad, 19/61, Recueil, s. 675, 705 a 706) – je totiž řízen orgány stanovenými jeho právním statutem a každé rozhodnutí, kterým se mu ukládá pokuta, může být určeno statutárnímu orgánu podniku (představenstvu, výboru ředitelů, předsedovi, jednateři atd.), i když finanční důsledky nakonec nesou jeho vlastníci. Toto pravidlo by bylo popřeno, kdyby se od Komise vždy, když se zabývá protiprávním jednáním podniku, vyžadovalo ověřovat, kdo je vlastníkem vykonávajícím rozhodující vliv na podnik, aby tak mohla sankcionovat pouze tohoto vlastníka (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181, body 279 až 281). Vzhledem k tomu, že možnost sankcionovat mateřskou společnost za jednání dceřiné společnosti nemá dopad na legalitu rozhodnutí určeného pouze dceřiné společnosti, která se účastnila

protiprávního jednání, má Komise možnost volby sankcionovat buď dceřinou společností, která se účastnila protiprávního jednání, nebo mateřskou společnost, která ji během tohoto období ovládala (rozsudek Tribunálu ze dne 14. prosince 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 331).

- 183 Tato volba rovněž přísluší Komisi za předpokladu hospodářského nástupnictví v ovládnutí dceřiné společnosti. I když v takovém případě Komise může přičítat chování dceřiné společnosti bývalé mateřské společnosti za období předcházející převodu a nové mateřské společnosti za období následující po tomto převodu, není povinna tak učinit a může zvolit potrestání pouze dceřiné společnosti za její vlastní jednání (rozsudek Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, bod 182 výše, bod 332).
- 184 V projednávané věci žalobkyně nezpochybňují přičtení protiprávního jednání, kterého se dopustila společnost HOS, společnosti Sasol Wax z důvodu právního nástupnictví mezi společnostmi. Takové přičtení je ostatně odůvodněno judikaturou, podle které v případě, že u jednotky, jež se dopustila porušení pravidel hospodářské soutěže, dojde k právní nebo organizační změně, nemá taková změna nutně za následek vytvoření nového podniku, jenž by byl zproštěn odpovědnosti za chování předchozí jednotky, jímž byla porušena pravidla hospodářské soutěže, pokud mezi oběma jednotkami existuje totožnost z hospodářského hlediska (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 24. září 2009, Erste Group Bank a další v. Komise, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Sb. rozh. s. I-8681, bod 79 a citovaná judikatura).
- 185 Žalobkyně se však domnívají, že vzhledem k tomu, že Komise považovala společnost Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd spolu se společností Sasol Wax za solidárně odpovědné za období Sasol, nemohla, aniž by porušila zásadu rovného zacházení, osvobodit mateřské společnosti HOS od solidární odpovědnosti, pokud jde o období Schumann.
- 186 Je třeba konstatovat, že Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd se tím, že vlastnily celé základní jmění společnosti, která se přímo podílela na protiprávním jednání v období Sasol, nacházely ve stejné situaci jako Vara a pan Schumann, pokud jde o období Schumann.
- 187 Komise proto zacházela se dvěma srovnatelnými situacemi rozdílně.
- 188 Další tvrzení Komise nemohou zpochybnit toto konstatování.
- 189 Zprvce Komise tvrdí, že jí pravidla týkající se promlčení stanovená v článku 25 nařízení č. 1/2003 zabránila založit solidární odpovědnost společnosti Vara a pana Schumanna za protiprávní jednání, kterého se dopustila HOS, protože celý základní kapitál společnosti HOS vlastnili pouze do 30. dubna 1995.
- 190 V tomto ohledu je třeba uvést – aniž byl Tribunál požádán, aby v rámci tohoto řízení určil odpovědnost společnosti Vara a pana Schumanna za protiprávní jednání, kterého se dopustila Schumann Sasol – že Komise by otázku existence takové odpovědnosti přezkoumala, kdyby se nedopustila takových nesprávných posouzení, jaká byla odhalena v rámci zkoumání prvního žalobního důvodu. V případě, že by však Komise přijala závěr, že se odpovědnost společnosti Vara a pana Schumanna týkala období společného podniku, které v projednávaném případě trvalo do 30. června 2002, nedošlo by ke dni 17. března 2005, kdy byla Komise informována o kartelové dohodě a účasti společnosti HOS v ní, k uplynutí žádné promlčecí lhůty stanovené v článku 25 nařízení č. 1/2003.
- 191 Z toho vyplývá, že argumenty Komise vycházející z promlčení musejí být zamítnuty, jelikož k odůvodnění nerovného zacházení nemůže platně poukazovat na rozdíl mezi situací společnosti Vara a pana Schumanna na jedné straně a situací žalobkyň na druhé straně, který by nevznikl, kdyby se nedopustila nesprávných posouzení.

- ¹⁹² Zadruhé judikatura, na kterou odkazuje Komise, nemůže napravit nerovné zacházení uvedené v bodě 187 výše. Tribunál totiž ve svém rozsudku *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise*, bod 182 výše (bod 331), potvrdil, že Komise mohla právem považovat za odpovědnou „buď dceřinou společnost, která se účastnila protiprávního jednání, nebo mateřskou společnost, která ji během tohoto období ovládala“, avšak neuvedl, že Komise mohla považovat za solidárně odpovědnou novou mateřskou společnost za období po prodeji dceřiné společnosti a zároveň osvobodit od solidární odpovědnosti bývalou mateřskou společnost za období, které předcházelo prodeji. Stejně tak judikatura připouští praxi Komise považovat za odpovědnou buď pouze společnost, která se přímo podílela na kartelové dohodě, nebo solidárně spolu s dceřinou společností jak bývalou, tak novou mateřskou společnost (rozsudky Tribunálu ze dne 13. září 2010, *Trioplast Industrier v. Komise*, T-40/06, Sb. rozh. s. II-4893, bod 72, a ze dne 3. března 2011, *Areva a další v. Komise*, T-117/07 a T-121/07, Sb. rozh. s. II-633, bod 137). Naproti tomu Komise neuvádí žádný soudní precedens, který by potvrdil takové rozdělení odpovědnosti, jaké Komise uplatnila v projednávaném případě.
- ¹⁹³ Je proto třeba zkoumat důsledky nerovného zacházení, které bylo konstatováno v bodě 187 výše.
- ¹⁹⁴ Podle judikatury dodržování zásady rovného zacházení musí být v souladu s dodržováním zásady legality, což znamená, že nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby. Případná protiprávnost, ke které došlo ve vztahu k jinému podniku, který není účastníkem řízení před Tribunálem, totiž nemůže vést Tribunál ke konstatování diskriminace, a tedy protiprávnosti ve vztahu k žalobkyním. Takový postup by vedl k zakotvení zásady „rovného zacházení v rámci protiprávnosti“ a k uložení Komisi povinnosti nepřihlížet k důkazům, kterými disponuje pro účely uložení sankce podniku, který se dopustil sankcionovatelného protiprávního jednání, pouze z toho důvodu, že jiný podnik, který se případně nachází ve srovnatelné situaci, se takové sankci protiprávně vyhnul. Kromě toho, pokud podnik porušil svým chováním čl. 81 odst. 1 ES, nemůže se vyhnout jakékoliv sankci z důvodu, že jiným hospodářským subjektům nebyla uložena pokuta, když unijnímu soudu nebyla situace posledně uvedených subjektů předložena k rozhodnutí, jako je tomu v projednávané věci (rozsudek Soudního dvora ze dne 31. března 1993, *Ahlström Osakeyhtiö a další v. Komise*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, Recueil, s. I-1307, bod 197, a rozsudek Tribunálu ze dne 16. listopadu 2006, *Peróxidos Orgánicos v. Komise*, T-120/04, Sb. rozh. s. II-4441, bod 77).
- ¹⁹⁵ Je však třeba konstatovat, že Komise právem konstatovala, že Sasol Wax byla zodpovědná za protiprávní jednání, kterého se dopustila HOS, jejímž byla Sasol Wax nástupcem v postavení společnosti podílející se přímo na kartelové dohodě (viz bod 184 výše), takže mohla být legitimně potrestána za období od 3. září 1992 do 28. dubna 2005.
- ¹⁹⁶ Stejně tak, jak vyplývá z přezkumu druhého žalobního důvodu, se Komise nedopustila pochybení, když společností Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd přičetla odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se v období Sasol dopustila přímo Sasol Wax. V důsledku toho je Komise správně považovala za solidárně odpovědné za období od 1. července 2002 do 28. dubna 2005, takže v tomto rozsahu je třeba tento žalobní důvod zamítnout.
- ¹⁹⁷ Nerovné zacházení konstatované v bodě 187 výše však odůvodňuje změnu napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž způsobuje zvýšení odpovědnosti podniků Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd, pokud jde o část pokuty uloženou za období Schumann (viz bod 452 níže).
- ¹⁹⁸ Kromě toho je třeba zdůraznit, že nezrušení napadeného rozhodnutí, pokud jde o nepotrestání společnosti Vara a pana Schumanna za jednání společnosti HOS nemá vliv na případné právo žalobkyň na uplatnění regresního nároku před vnitrostátním soudem.

4. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného určení základní částky pokuty

K první části, vycházející z neexistence platného právního základu napadeného rozhodnutí

- 199 Zaprvé žalobkyně tvrdí, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 nepředstavuje platný právní základ k přijetí napadeného rozhodnutí.
- 200 Toto ustanovení totiž údajně neodpovídá požadavku „jasného a jednoznačného základu“, ze kterého musí vycházet rozhodnutí Komise s represivní povahou, a to zejména ve vztahu k článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), a Listině základních práv, protože Komisi poskytuje plnou svobodu ukládat pokuty v rozsahu 10 % obratu dotyčného podniku.
- 201 Je třeba připomenout, že Tribunál již takové argumenty zkoumal a zamítl.
- 202 Úvodem je třeba uvést, že argument žalobkyně týkající se neexistence „jasného a jednoznačného základu“ je třeba chápat v tom smyslu, že se žalobkyně dovolávají zásady legality trestných činů a trestů (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), jak je zakotvena zejména v článku 49 odst. 1 Listiny základních práv. Tato zásada vyžaduje, aby právní úprava Unie jasně definovala protiprávní jednání a sankce (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, Sb. rozh. s. I-2359, bod 80).
- 203 Kromě toho podle judikatury Komise nemá při přijímání rozhodnutí, jimiž se ukládají pokuty za účast na protiprávních kartelových dohodách, neomezenou posuzovací úvahu pro účely stanovení částky takové pokuty, neboť použitelná ustanovení stanoví maximální výši pokut v závislosti na obratu dotyčných podniků, tedy v závislosti na objektivním kritériu. Proto i když není stanovena maximální možná výše pokut platná pro veškerá protiprávní jednání porušující pravidla v oblasti hospodářské soutěže, má pokuta, již lze uložit, maximální výši, která je vyčíslitelná a nepřekročitelná, vypočtenou pro každý podnik a pro každý jednotlivý případ protiprávního jednání tak, aby nejvyšší možnou pokutu, již lze danému podniku uložit, bylo možné určit předem (rozsudky Tribunálu ze dne 5. dubna 2006, Degussa v. Komise, T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, body 74 až 76; ze dne 8. října 2008, Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, T-69/04, Sb. rozh. s. II-2567, body 35 a 36, a ze dne 12. prosince 2012, Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise, T-400/09, bod 28).
- 204 Ačkoli je dále pravda, že kritéria závažnosti a doby trvání protiprávního jednání uvedená v čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 ponechávají Komisi široký prostor pro uvážení, jde o kritéria přijatá jinými zákonodárci pro podobné předpisy umožňující Komisi přijímat sankce s ohledem na míru protiprávnosti dotčeného chování (rozsudky Degussa v. Komise, bod 203 výše, bod 76; Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 203 výše, bod 37, a Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise, bod 203 výše, bod 29).
- 205 Kromě toho pro stanovení takových pokut, jako jsou pokuty dotčené v projednávané věci, Komise musí dodržovat obecné právní zásady, a to zvláště zásady rovného zacházení a proporcionality, jak byly rozvinuty v rámci rozhodovací praxe Komise a judikatury Soudního dvora. Stejně tak správní praxe Komise podléhá plnému přezkumu unijním soudem. Právě tento přezkum umožnil, prostřednictvím ustálené a zveřejněné judikatury, upřesnit neurčité pojmy, které mohl čl. 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003 obsahovat (rozsudky Degussa v. Komise, bod 203 výše, body 77 a 79; Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 203 výše, bod 41, a Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise, bod 203 výše, bod 30).

- 206 Mimoto je třeba zdůraznit, že ačkoli právo hospodářské soutěže má nepochybně téměř trestní povahu, není součástí „jádra“ trestního práva. Trestněprávní záruky zakotvené v článku 6 EÚLP nemusí být mimo oblast „tvrdého jádra“ trestního práva nezbytně uplatňovány zcela striktně (viz rozsudek ESLP, rozsudek Jussila v. Finsko ze dne 23. listopadu 2006, Sbírka rozsudků a rozhodnutí, 2006-XIV, § 43).
- 207 V tomto kontextu je třeba také poznamenat, že jak prospěch z protiprávních činností, tak sankce za tyto činnosti mají v oblasti práva hospodářské soutěže na rozdíl od trestního práva čistě peněžní povahu stejně jako motivace pachatelů, kteří svým jednáním ostatně sledují hospodářskou logiku. V důsledku toho by více méně přesná předvídatelnost částky pokuty, která má být uložena z důvodu účasti na protiprávní kartelové dohodě, silně narušovala účinnost unijní politiky hospodářské soutěže, neboť podniky, které se dopouštějí protiprávních jednání, by mohly přímo porovnávat náklady a zisky ze svých protiprávních aktivit, jakož i zohlednit šance na jejich odhalení, a pokusit se tak o zajištění ziskovosti uvedených činností (v tomto smyslu viz rozsudky Degussa v. Komise, bod 203 výše, bod 83; Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 203 výše, bod 45, a Ecka Granulate a non Ferrum Metallpulver v. Komise, bod 203 výše, bod 32).
- 208 Na základě předcházejících úvah je třeba se domnívat, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 představuje jednak prostředek umožňující Komisi provádět s potřebnou účinností unijní politiku hospodářské soutěže a jednak dostatečně jasný a přesný právní základ pro přijetí rozhodnutí, jimiž se účastníkům kartelových dohod ukládají pokuty. V důsledku toho je třeba zamítnout výtku, kterou žalobkyně vznesly v tomto ohledu.
- 209 Zadruhé se žalobkyně domnívají, že Komise porušila zásadu zákazu zpětné účinnosti, když v napadeném rozhodnutí použila pokyny z roku 2006, přestože dotčené protiprávní jednání skončilo v dubnu 2005.
- 210 V tomto ohledu Soudní dvůr již rozhodl, že skutečnost, že Komise v minulosti uplatnila pokuty určité úrovně na určité typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích stanovených nařízením č. 1/2003, je-li to nezbytné k zajištění uplatňování unijní politiky hospodářské soutěže. Účinné uplatnění unijních pravidel hospodářské soutěže totiž vyžaduje, aby Komise mohla v kterémkoli okamžiku upravit úroveň pokut potřebám této politiky (rozsudky Soudního dvora ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 109; ze dne 2. října 2003, Aristrain v. Komise, C-196/99 P, Recueil, s. I-11005, bod 81, a Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 169).
- 211 Poslání dohledu, které Komisi svěřují články 81 ES a 82 ES, totiž nezahrnuje pouze úkol vyšetřovat a potlačovat individuální protiprávní jednání, ale obsahuje rovněž povinnost sledovat obecnou politiku směřující k uplatňování v oblasti hospodářské soutěže zásad stanovených ve Smlouvě a směřovat v tomto smyslu jednání podniků (rozsudky Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 210 výše, bod 105, a Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 170).
- 212 Dotčené podniky tedy musejí vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň pokuty ve srovnání s úrovní používanou v minulosti. Toto platí, nejen když Komise přikročí ke zvýšení úrovně výše pokut, které ukládá v individuálních rozhodnutích, ale rovněž když k tomuto zvýšení v daných případech dojde použitím obecně závazných pravidel chování, jako jsou pokyny (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, body 229 a 230).
- 213 Nahrazení pokynů z roku 1998 novou metodou stanovení pokut obsaženou v pokynech z roku 2006 proto bylo za předpokladu, že mělo přítěžující účinek, pokud jde o úroveň uložených pokut, důvodně předvídatelné účastníky kartelové dohody vzhledem k období, kdy byla tato kartelová dohoda prováděna. Kromě toho je třeba připomenout, že podle judikatury citované v bodě 206 výše trestněprávní záruky vyplývající z článku 6 EÚLP nemusí být v oblasti práva hospodářské soutěže nezbytně uplatňovány zcela striktně. Dosah této judikatury musí být obdobně rozšířen na článek 7 EÚLP. Každopádně zavedení nových pokynů nezměnilo maximální výši pokuty, stanovené v čl. 23

odst. 2 nařízení č. 1/2003, jež je jediným platným legislativním rámcem. V důsledku toho Komise tím, že v napadeném rozhodnutí použila pokyny z roku 2006 na protiprávní jednání, ke kterým došlo před jejich přijetím, neporušila zásadu zákazu zpětné účinnosti (v tomto smyslu viz rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, body 231 a 232).

214 Konečně je třeba uvést, že pokud by Komise musela použít pokyny, které byly účinné v období, kdy došlo k protiprávnímu jednání, činící v projednávaném případě třináct let, zbavovala by taková povinnost významu právo Komise, uznané judikaturou citovanou v bodě 210 výše, upravovat metody stanovování pokuty vzhledem ke své povinnosti účinně uplatňovat unijní pravidla hospodářské soutěže.

215 Z toho vyplývá, že druhou výtku žalobkyní je rovněž třeba zamítnout a v důsledku toho je třeba zamítnout první část čtvrtého žalobního důvodu v plném rozsahu.

K druhé části, vycházející z nesprávného zahrnutí prodejů mikrovosků do hodnoty tržeb společnosti Sasol

216 Podle bodu 13 pokynů z roku 2006 při určování základní výše uložené pokuty bude Komise vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby dotčeného podniku v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které přímo nebo nepřímo souvisejí s protiprávním jednáním. Podle poznámky pod čarou, která patří k tomuto bodu, jsou nepřímé prodeje zohledněny například v případě horizontálních dohod o stanovení cen týkajících se určitého výrobku, kde cena takového výrobku následně slouží jako základ ceny výrobků vyšší či nižší kvality.

217 Žalobkyně se domnívají, že se kartelová dohody netýkala mikrovosků, takže Komise nesprávně zahrnula obrat týkající se těchto výrobků do hodnoty tržeb zohledněné pro účely stanovení pokuty.

K zásadám hodnocení důkazů

218 Podle judikatury je Komise povinna prokázat protiprávní jednání, která zjistila, a předložit řádné důkazy, které právně dostačujícím způsobem prokazují existenci skutečností zakládajících protiprávní jednání (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 58, a rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 76 výše, bod 59 a citovaná judikatura).

219 Co se týče rozsahu soudního přezkumu, podle ustálené judikatury, pokud je Tribunálu předložena žaloba na neplatnost rozhodnutí vydaného podle čl. 81 odst. 1 ES, musí Tribunál obecně provést úplný přezkum otázky, zda jsou splněny podmínky pro použití čl. 81 odst. 1 ES, či nikoli (viz rozsudek Tribunálu ze dne 26. října 2000, Bayer v. Komise, T-41/96, Recueil, s. II-3383, bod 62 a citovaná judikatura).

220 Pakliže má soud v tomto kontextu pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání. Soud tedy nemůže učinit závěr, že Komise z právního hlediska dostačujícím způsobem prokázala existenci dotčeného protiprávního jednání, má-li o této otázce ještě pochybnosti, zejména v rámci žaloby směřující ke zrušení rozhodnutí, jímž se ukládá pokuta (rozsudky Tribunálu Dresdner Bank a další v. Komise, bod 76 výše, bod 60, a ze dne 12. července 2011, Hitachi a další v. Komise, T-112/07, Sb. rozh. s. II-3871, bod 58).

221 V této posledně uvedené situaci je totiž nezbytné zohlednit zásadu presumpce neviny, jak vyplývá zejména z čl. 6 odst. 2 EÚLP, která je součástí základních práv představujících obecné zásady unijního práva. S ohledem na povahu dotčených protiprávních jednání a na povahu a stupeň přisnosti souvisejících sankcí se zásada presumpce neviny použije zejména na řízení o porušení pravidel

hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, v rámci kterých může být rozhodnuto o pokutách či penále (rozsudek Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 59; v tomto smyslu viz rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 76 výše, bod 61, a citovaná judikatura).

- 222 Komise tedy musí předložit přesné a shodující se důkazy, aby prokázala existenci protiprávního jednání. Nicméně je třeba zdůraznit, že není nutné, aby každý z důkazů předložených Komisí odpovídal těmto kritériím se zřetelem na každý prvek protiprávního jednání. Stačí, aby tomuto požadavku odpovídal soubor nepřímých důkazů, kterého se orgán odvolává, jako celek (viz rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 76 výše, body 62 a 63 a citovaná judikatura).
- 223 Nepřímé důkazy, kterých se Komise v napadeném rozhodnutí dovolává, aby prokázala porušení čl. 81 odst. 1 ES podnikem, musí být posuzovány nikoliv izolovaně, ale jako celek (viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2008, BPB v. Komise, T-53/03, Sb. rozh. s. II-1333, bod 185 a citovaná judikatura).
- 224 Rovněž je třeba podotknout, že Komise je v praxi často povinna prokázat existenci protiprávního jednání za podmínek nepříznivých pro plnění této úlohy, zejména pokud od doby vzniku skutečností zakládajících protiprávní jednání mohlo uplynout několik let a pokud několik vyšetřovaných podniků s Komisí aktivně nespolupracovalo. Komisi sice nevyhnutně přísluší prokázat, že protiprávní dohoda o rozdělení trhů byla uzavřena, bylo by však přehnané požadovat, aby mimoto podala důkaz o specifickém mechanismu, kterým mělo být tohoto cíle dosaženo. Pro podnik, který se dopustil protiprávního jednání, by totiž bylo příliš jednoduché vyhnout se jakékoli sankci, pokud by mohl argumentovat nejasnou povahou informací uvedených ve vztahu k fungování protiprávní dohody i přesto, že jsou existence dohody a její protisoutěžní cíl dostatečně prokázány. Podniky se v takové situaci mohou účelně bránit tak, že mají možnost se vyjádřit ke všem důkazním materiálům, které Komise uvádí v jejich neprospěch (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering a další v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, bod 203).
- 225 Pokud jde o důkazy, které mohou být uplatněny k prokázání porušení článku 81 ES, platí v unijním právu zásada volného hodnocení důkazů (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise, T-50/00, Sb. rozh. s. II-2395, bod 72, a Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 64).
- 226 Co se týče důkazní hodnoty jednotlivých důkazů, jediným kritériem pro hodnocení předložených důkazů je jejich hodnověrnost (rozsudek Dalmine v. Komise, bod 225 výše, bod 72).
- 227 Podle pravidel obecně platných v oblasti dokazování závisí hodnověrnost, a tudíž důkazní hodnota dokumentu, na jeho původu, na okolnostech jeho vypracování, na osobě, které je určen, a jeho obsahu (rozsudky Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, body 1053 a 1838, a Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 70).
- 228 Pokud Komise k dosažení závěru o existenci protiprávního jednání vychází pouze z chování dotčených podniků na trhu, stačí, aby dotčené podniky prokázaly existenci okolností, které poskytují jiné vysvětlení skutkového stavu zjištěného Komisí, a umožňují tak nahradit vysvětlení skutkového stavu, které Komise použila k závěru, že došlo k porušení unijních pravidel hospodářské soutěže, jiným přijatelným vysvětlením (v tomto smyslu viz rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, bod 186).
- 229 Naproti tomu v případech, kdy Komise vycházela z listinných důkazů, musejí dotčené podniky nejen předložit přijatelné alternativní vysvětlení ve vztahu k tezi zastávané Komisí, ale rovněž namítat, že důkazy, které byly v napadeném rozhodnutí použity k prokázání protiprávního jednání, jsou nedostatečné (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, bod 187). Takové provádění důkazů neporušuje zásadu presumpce nevinoty (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Montecatini v. Komise, C-235/92 P, Recueil, s. I-4539, bod 181).

- 230 Vzhledem k tomu, že zákaz protisoutěžních dohod je obecně známou skutečností, nelze po Komisi požadovat, aby předložila písemnosti výslovně potvrzující navázání kontaktů mezi dotčenými hospodářskými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti. Existenci protisoutěžního jednání nebo dohody lze tedy dovodit z některých shod okolností a indicií, které jsou-li nahlíženy vcelku, mohou při neexistenci jiného soudržného vysvětlení představovat důkaz porušení pravidel hospodářské soutěže (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, body 55 až 57; viz rovněž rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 76 výše, body 64 a 65, a citovaná judikatura).
- 231 Při posuzování důkazní síly listinných důkazů je třeba přiznat velký význam okolnosti, že dokument byl vyhotoven v bezprostřední souvislosti se skutkovými okolnostmi (rozsudky Tribunálu ze dne 11. března 1999, Ensidesa v. Komise, T-157/94, Recueil, s. II-707, bod 312, a ze dne 16. prosince 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, T-5/00 a T-6/00, Recueil, s. II-5761, bod 181) nebo přímým svědkem těchto okolností (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, bod 207).
- 232 Není-li dokument opatřen datem či podpisem nebo je-li špatně čitelný, neznamená to, že by uvedený dokument pozbyl veškerou důkazní sílu, zvláště pokud lze s dostatečnou jistotou určit jeho původ, pravděpodobné datum jeho vyhotovení a jeho obsah (rozsudek Tribunálu ze dne 13. prosince 2006, FNCBV a další v. Komise, T-217/03 a T-245/03, Sb. rozh. s. II-4987, bod 124, viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 10. března 1992, Shell v. Komise, T-11/89, Recueil, s. II-757, bod 86).
- 233 Ze zásady volného hodnocení důkazů vyplývá, že i když se neexistence listinných důkazů může jevit v rámci celkového posouzení souboru nepřímých důkazů uplatněného Komisí jako relevantní, sama o sobě neumožňuje dotyčnému podniku zpochybnit tvrzení Komise tím, že předloží alternativní vysvětlení skutkových okolností. Tak je tomu pouze v případě, kdy důkazy předložené Komisí neumožňují prokázat existenci protiprávního jednání jednoznačně a vyžadují výklad (rozsudek Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 65; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 12. září 2007, Coats Holdings a Coats v. Komise, T-36/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 74).
- 234 Kromě toho žádné ustanovení ani žádná obecná zásada unijního práva Komisi nezakazuje, aby vůči podniku uplatnila prohlášení jiných podniků, kterým vytýká účast na kartelové dohodě. Kdyby tomu tak nebylo, bylo by důkazní břemeno Komise spočívající v prokázání jednání porušujícího články 81 a 82 ES neunesitelné a neslučitelné s úlohou dohledu nad řádným uplatňováním těchto ustanovení (rozsudky JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, bod 192, a Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 67).
- 235 Zvláště vysokou důkazní hodnotu je možné přiznat prohlášením, která jsou zaprvé hodnověrná, zadruhé byla učiněna jménem podniku, zatřetí je učinila osoba vázaná služební povinností jednat v zájmu tohoto podniku, začtvrté nejsou v zájmu osoby, která je učinila, zapáté pochází od přímého svědka okolností, které jsou v těchto prohlášeních vyliceny, a zašesté byla poskytnuta písemně, rozhodným způsobem a po zralé úvaze (rozsudek Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 71; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, body 205 až 210).
- 236 Nicméně prohlášení podniku, kterému je vytýkána účast na kartelové dohodě, jehož správnost je popírána několika ostatními dotčnými podniky, nemůže být považováno za dostatečný důkaz existence protiprávního jednání spáchaného těmito podniky, aniž je podpořeno jinými důkazními materiály, přičemž se rozumí, že požadovaný stupeň potvrzení může být z důvodu spolehlivosti dotčených prohlášení nižší (rozsudky JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, body 219 a 220, a Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 68).

237 Přestože vzhledem k možnosti, že v projednávaném případě budou mít účastníci protiprávní kartelové dohody tendenci zmenšovat význam svého přispění k protiprávnímu jednání a zvyšovat význam takového přispění ostatních účastníků, je obecně namístě určitá nedůvěra k dobrovolným výpovědím těchto účastníků, nic to nemění na skutečnosti, že požadování výhody na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 za účelem získání osvobození od pokuty nebo snížení její částky nutně nevede k podnětu předložit zkreslené důkazy o účasti dalších účastníků dotčené kartelové dohody. Jakákoliv snaha uvést Komisi v omyl by totiž mohla zpochybnit upřímnost a úplnost spolupráce žadatele, a tím ohrozit možnost, že získá úplnou výhodu z příslušného oznámení o spolupráci z roku 2002 (rozsudek Hitachi a další v. Komise, bod 220 výše, bod 72; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 194 výše, bod 70).

238 Zvláště je třeba mít za to, že skutečnost, že osoba přizná, že se dopustila protiprávního jednání, čímž přizná existenci skutečností, které jdou nad rámec skutečností, které mohou být přímo dovozeny z předmětných dokumentů, *a priori* znamená, že se tato osoba – neexistují-li zvláštní okolnosti, které by mohly svědčit o opaku – rozhodla mluvit pravdu. Prohlášení, která jsou v rozporu se zájmy prohlašujícího, tak v zásadě musejí být považována za zvláště hodnověrné důkazní materiály (rozsudky Tribunálu JFE Engineering a další v. Komise, bod 224 výše, body 211 a 212, ze dne 26. dubna 2007, Bolloré a další v. Komise, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, Recueil, s. II-947, bod 166, a ze dne 8. července 2008, Lafarge v. Komise, T-54/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 59).

239 Výše citovaná judikatura je obdobně použitelná na článek 53 Dohody o EHP.

K napadenému rozhodnutí a prohlášením účastníků kartelové dohody

240 Úvodem je třeba připomenout, že podle bodu 111 odůvodnění napadeného rozhodnutí:

„Na většině technických schůzek se diskuse o cenách týkaly obecně parafinových vosků a jen zřídka jednotlivých druhů parafinových vosků (jako jsou zcela rafinované parafinové vosky, polorafinované parafinové vosky, směsi vosků/speciální voskové výrobky, tvrdé parafinové vosky nebo hydrovosky). Navíc bylo všem podnikům jasné, že ceny všech druhů parafinového vosku se zvýší o stejnou částku nebo stejné procento.“

241 Prohlášení společnosti Shell ze dne 26. dubna 2005, na které se Komise odvolává v bodě 111 odůvodnění napadeného rozhodnutí, naznačuje, že se praktiky, jejichž cílem bylo stanovení cen, vztahovaly na všechny druhy parafinových vosků. Shell totiž prohlásila, že na technických schůzkách bylo účastníkům všeobecně známo, že ceny všech druhů parafinových vosků se zvýší o stejnou částku nebo o tentýž procentní podíl.

242 Kromě toho Shell ve svém ústním prohlášení ze dne 21. března 2007 také tvrdila, že jen málokdy byly zmiňovány různé druhy parafinových vosků (například zcela rafinované parafinové vosky, polorafinované parafinové vosky, tvrdé parafinové vosky a směsi vosků / speciální voskové výrobky). Účastníci kartelové dohody souhlasili s tím, že se ceny všech druhů parafinových vosků zvýší o stejnou částku nebo o tentýž procentní podíl.

243 Společnost Total následně prohlásila, že se zvyšování cen týkalo hlavně parafinu běžné kvality, který se používá především v sektoru svíček, jediných parafinových výrobcích, které byly pro společnost Sasol a další německé výrobce (DEA a Hansen & Rosenthal) skutečně zajímavé. Jelikož svíčky byly jedním z hlavních uplatnění parafinu v Evropě, cenový pohyb na tomto trhu způsobil cenový pohyb v ostatních aplikacích.

244 Sasol také potvrdila tuto praxi prohlášením, že dohody uzavřené na technických schůzkách stanovovaly víceméně směřování pro další segmenty výrobku, přičemž účastníci kartelové dohody se často pokoušeli přibližně přenést zvýšení cen, o nichž bylo rozhodnuto, na další kategorie výrobků.

245 Shodující se prohlášení účastníků kartelové dohody proto podporují a potvrzují obsah bodu 111 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

K údajné neexistenci dohody o cenách mikrovosků

246 Žalobkyně nezpochybňují, že mikrovosky byly na technických schůzkách zmiňovány pouze příležitostně. Z prohlášení podniků, které se účastnily kartelové dohody, získaných během správního řízení však vyplývá, že zcela rafinované parafinové vosky a polorafinované parafinové vosky byly hlavním tématem schůzek „Blauer Salon“. Navíc se během období protiprávního jednání neuskutečnila žádná schůzka, během níž by se účastníci kartelové dohody dohodli na cenách mikrovosků nebo si rozdělili zákazníky, pokud jde o tyto výrobky. Tato skutečnost je údajně potvrzena prohlášeními společnosti Shell.

247 Zprv je třeba poznamenat, že prohlášení společnosti Shell ze dne 14. června 2006, na které žalobkyně odkazují, pouze popisuje vlastnosti mikrovosků a uvádí údaje ohledně surovin, které je tvoří. Netýká se absence nebo existence protiprávních praktik ve vztahu k těmto výrobkům.

248 Zadruhé je třeba uvést, že protiprávní jednání týkající se parafinových vosků připisované žalobkyním spočívalo v dohodách nebo jednáních ve vzájemné shodě týkajících se určování cen, jakož i výměny a zpřístupňování citlivých obchodních informací, týkajících se parafinových vosků (hlavní část protiprávního jednání) a rozdělení zákazníků nebo trhů (druhá část protiprávního jednání).

249 Žalobkyně nezpochybňují, že hlavní část kartelové dohody je komplexní, tedy představuje kombinaci dohod o cenách, jednání ve vzájemné shodě a výměny citlivých informací.

250 Jak je uvedeno v čl. 81 odst. 1 ES, „se společným trhem jsou neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu“.

251 K dohodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES postačí, aby dotčené podniky vyjádřily svou společnou vůli chovat se na trhu určitým způsobem (rozsudky Tribunálu ze dne 17. prosince 1991, Hercules Chemicals v. Komise, T-7/89, Recueil, s. II-1711, bod 256, a HFB a další v. Komise, bod 33 výše, bod 199). Lze se domnívat, že dohoda ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES je uzavřena, jakmile existuje shoda vůle k omezení hospodářské soutěže jako takovému, i když konkrétní prvky zamýšleného omezení jsou ještě předmětem jednání (rozsudek Tribunálu ze dne 16. června 2011, Heineken Nederland a Heineken v. Komise, T-240/07, Sb. rozh. s. II-3355, bod 45; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek HFB a další v. Komise, bod 33 výše, body 151 až 157 a 206).

252 Pojem „jednání ve vzájemné shodě“ se týká formy koordinace mezi podniky, která i když nedospěla až k uzavření dohody ve vlastním slova smyslu, vědomě nahrazuje rizika hospodářské soutěže praktickou spoluprací mezi podniky (rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Participazioni, C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 115, a ze dne 8. července 1999, Hüls v. Komise, C-199/92 P, Recueil, s. I-4287, bod 158).

253 V tomto ohledu čl. 81 odst. 1 ES brání jakýmkoliv přímým nebo nepřímým kontaktům mezi hospodářskými subjekty, které jsou takové povahy, že buď ovlivňují tržní jednání skutečných nebo potenciálních soutěžitelů, nebo odhalují takovému soutěžiteli tržní jednání, ke kterému je dotčený hospodářský subjekt rozhodnut nebo které zamýšlí na trhu přijmout, jestliže je cílem nebo výsledkem

těchto kontaktů omezení hospodářské soutěže (rozsudek Heineken Nederland a Heineken v. Komise, bod 251 výše, bod 47; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek Komise v. Anic Participazioni, bod 252 výše, body 116 a 117).

- 254 Komise proto pro zahrnutí obratu dosaženého z prodeje mikrovosků do hodnoty tržeb účastníků kartelové dohody nemusela prokázat, že dohody týkající se jejich cen byly uzavřeny na technických schůzkách. Z toho vyplývá, že argumenty žalobkyň vycházející z údajné neexistence dohod, pokud jde o určování ceny mikrovosků a rozdělení zákazníků ve vztahu k těmto výrobkům, musejí být zamítnuty jako neúčinné.

K listinným důkazům týkajícím se mikrovosků

- 255 Je třeba zkoumat listinné důkazy týkající se mikrovosků, které byly uvedeny v napadeném rozhodnutí, jakož i v dokumentaci, na kterou uvedené rozhodnutí odkazuje a která byla žalobkyním oznámena během správního řízení.

- 256 Zprvé poznámka společnosti MOL týkající se technického schůzky konané dne 24. června 1994 v Budapešti (Maďarsko), na kterou Komise odkazuje v poznámkách pod čarou k bodu 132 odůvodnění napadeného rozhodnutí, uvádí pod názvem „Repsol“ toto:

„prodeje: 60 000 t [20 000 t dovozy]

Cepsa/Elf 15–2000 t včetně 3 000 tun mikro

ERT pouze parafínový gáč 15 000 to“.

- 257 Tyto údaje, které nebyly převzaty do napadeného rozhodnutí, ale byly oznámeny žalobkyním během správního řízení, svědčí o tom, že účastníci uvedli tonáž parafínových vosků včetně mikrovosků, které byly prodány nebo byly určeny k prodeji různým zákazníkům, a to s cílem rozdělení trhů a zákazníků.

- 258 Zadruhé poznámka společnosti MOL týkající se technické schůzky konané dne 30. a 31. října 1997 v Hamburku a citovaná v bodě 145 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí:

„Nedostatek 50/52 mikro → Repsol Mobil Agip

[...]

mikrovosk – francouzská cena 1500–1600 zvýšení o 10 %.“

- 259 Zatřetí poznámka společnosti MOL týkající se schůzky konané dne 5. a 6. května 1998 v Budapešti, na kterou Komise odkazuje v poznámce pod čarou k bodu 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí, uvádí:

„Total – [nečitelné] 5 500 – 6 500 mikro [viskozita] 14–15 [;] společnosti Cepsa 4900 emu [nečitelné] + 4 % Total/E“

- 260 Rovněž s ohledem na další důkazy uvedené Komisí v bodě 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí, svědčí tyto různé údaje o tom, že účastníci uvedli tonáž parafínových vosků, včetně mikrovosků, které byly prodány nebo byly určeny k prodeji různým zákazníkům, a to s cílem rozdělení trhů a zákazníků.

- 261 Začtvrté poznámka společnosti MOL týkající se schůzky konané dne 13. a 14. dubna 1999 v Mnichově (Německo) a citovaná v bodě 153 odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahuje tabulku, jejíž jeden celý sloupec je nazván „Mikro“. Údaje týkající se ostatních sloupců, které zařazují ostatní druhy parafinových vosků podle jejich bodu tání, nenechávají pochybnost o tom, že jde o mikrovosky.
- 262 Zapáté zápis ze schůzky „Blauer Salon“ společnosti Sasol týkající se schůzky konané dne 26. a 27. června 2001 v Paříži (Francie) a citovaný v bodě 163 odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahuje tyto údaje:
- „V červenci: zrušit ceny zvláštních zákazníků (= ti, kdo nenakupují nebo nakupovali velmi málo v poměru poslední rok/rozpočet) co nejdříve, například do 30 dnů. Cíl: určit orientační bod!
- Konec srpna[:] zrušit všechny ceny k 30/9.01.
- K 1/10.01 + 7,- eur
- Dřevo/emulze + kaučuk/pneumatiky = později
- Pokud se zákazníci budou dožadovat cenové tendence na druhé pololetí:
- Tendencí je zvyšování, protože všechny číselné údaje z rozpočtu, např. surový olej na 25, – \$ / směnný kurs dolaru 2 DM, byly výrazně překročeny. Navíc mikrovosky + přibližně 30 % / velmi vzácné a drahé parafíny vysoké jakosti.“
- 263 Tyto údaje prokazují, že se účastníci kartelové dohody domnívali, že zvyšování cen všech druhů parafinových vosků jsou navzájem propojena a že vypracovali vysvětlení těchto zvyšování rovněž pro zákazníky.
- 264 Zašesté ručně psaná poznámka objevená ve společnosti Total týkající se schůzky konané dne 11. a 12. května 2004 a citovaná v bodě 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí „1. červenec – [...] + mikrovosk: 25 → 50 \$/T“. Jde proto o přímou stopu, která odkazuje na diskusi nebo dokonce dohodu týkající se cen mikrovosků.
- 265 Jak bylo připomenuto v bodě 222 výše, není třeba, aby každý důkaz předložený Komisí odpovídal kritériím přesnosti a shody ve vztahu ke každému prvku protiprávního jednání. Stačí, že soubor nepřímých důkazů, kterého se unijní orgán dovolává, odpovídá tomuto požadavku jako celek.
- 266 S ohledem na judikaturu citovanou v bodě 230 výše nelze kromě toho od Komise požadovat, aby předložila písemnosti, které by explicitně dokazovaly navázání kontaktů mezi dotčenými hospodářskými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti.
- 267 Dále poznámky společnosti MOL byly vypracovány během schůzek osobou, která se jich účastnila, přičemž jejich obsah je strukturovaný a relativně podrobný. Důkazní síla těchto poznámek je proto velmi vysoká. Co se týče zápisů „Blauer Salon“ společnosti Sasol, jde o dokumenty z daného období, které byly vypracovány *in tempore non suspecto*, tedy krátce po každé technické schůzce. I kdyby se osoba, která je vyhotovila, neúčastnila technických schůzek, vycházela z informací účastníka. Důkazní síla těchto zápisů je proto vysoká.
- 268 S ohledem na všechny důkazy získané Komisí je třeba konstatovat, že ceny, dosažené objemy a další obchodně citlivé informace týkající se mikrovosků, jakož i objemy mikrovosků, které byly prodány nebo byly určeny k prodeji zákazníkům, byly předmětem jednání na technických schůzkách.

K dalším argumentům žalobkyně

- 269 Žalobkyně se domnívají, že ceny zcela rafinovaných a polorafinovaných parafinových vosků (výrobky, které byly předmětem dotčených dohod) nesloužily „jako základ pro stanovení ceny“ mikrovosků jakožto „výrobků nižší nebo vyšší kvality“ ve smyslu bodu 13 pokynů z roku 2006, takže jejich cena nemohla být ovlivněna dohodami týkajícími se cen zcela rafinovaných a polorafinovaných parafinových vosků. Mikrovosky totiž (na rozdíl od směsí vosků nebo speciálních voskových výrobků) nebyly vyrobeny z úplně rafinovaných a polorafinovaných parafinových vosků. Neobsahovaly ani tytéž suroviny jako zcela rafinované a polorafinované parafinové vosky. Zatímco posledně uvedené se vyrábějí z lehké ropy, mikrovosky se vyrábějí z velmi hustých maziv. Surovina mikrovosků a samotné mikrovosky se odlišují zejména od parafinového gáče a zcela rafinovaných a polorafinovaných parafinových vosků. Komise údajně byla na všechny tyto skutečnosti podrobně upozorněna na stranách 2 až 4 žádosti společnosti Sasol o shovívavost.
- 270 Žalobkyně konečně odkazují na tabulku, která se nachází v jejich odpovědi na oznámení námitek. Vyplývá z ní, že cenová křivka polorafinovaných parafinových vosků a cenová křivka zcela rafinovaných parafinových vosků měly velmi podobný vývoj, zatímco ceny mikrovosku se jeví „více nepravidelné“. Cena mikrovosků tak údajně nezávisí na trhu s úplně rafinovanými a polorafinovanými parafinovými vosky, takže Komise nebyla oprávněna pro stanovení základní částky pokuty zohlednit prodeje mikrovosků společnosti Sasol.
- 271 Pokud jde o odlišné vlastnosti mikrovosků ve vztahu k jiným parafinovým voskům, je třeba uvést, že podle judikatury případná příslušnost výrobků, kterých se týká kartelová dohoda, k různým výrobovým trhům nemá vliv na legalitu napadeného rozhodnutí, pokud Komise disponuje věcnými důkazy, že protisoutěžní aktivity se přímo či nepřímo týkaly všech výrobků, na které se rozhodnutí vztahuje (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, dále jen rozsudek „Tokai II“, bod 90).
- 272 S ohledem na přímý důkaz o existenci diskusí týkajících se cen a citlivých obchodních informací souvisejících s mikrovosky, jakož i rozdělení trhů, pokud jde o mikrovosky (viz body 255 a násl.), je třeba mít za to, že tyto argumenty žalobkyně nemohou zpochybnit platnost přístupu Komise, která při stanovení základní částky pokuty zohledňuje obrat vyplývající z prodeje mikrovosků.
- 273 Žalobkyně konečně tvrdí, že jsou schopny vyrobit parafinové vosky z parafinového gáče, avšak nejsou schopny vyrobit mikrovosky z velmi hustých maziv. Společnost Sasol je tak sama osobou kupující mikrovosky, a v důsledku toho údajně nemá žádný zájem na zvyšování jejich cen.
- 274 Tento argument nemůže obstát.
- 275 Nejprve je třeba uvést, že ze spisu vyplývá, že se uměle zvyšované ceny parafinového gáče nepoužily na křížové dodávky tohoto výrobku mezi účastníky kartelové dohody. Kromě toho v odpovědi na písemnou otázku Tribunálu žalobkyně poskytly podrobné údaje o objemech svých nákupů a prodejů mikrovosků, které uskutečnily mezi lety 2002 a 2005 a které byly vyjádřeny jak v eurech, tak v tunách. Z toho vyplývá, že jejich cena dalšího prodeje překročila v průměru o 63,7 % kupní cenu, za kterou mikrovosky zakoupily. Je proto důvodné předpokládat, že se umělé ceny vyplývající z kartelové dohody dále neuplatnily na křížové dodávky mikrovosků mezi účastníky kartelové dohody, stejně jako v případě parafinového gáče. I když společnost Sasol sama nevyráběla mikrovosky, mohla mít plně prospěch z účinků kartelové dohody na cenu mikrovosků, jelikož je mohla získat od výrobců podílejících se na kartelové dohodě nebo z jiných zdrojů za cenu odpovídající konkurenční ceně a následně je prodat za uměle zvýšenou cenu vyplývající z kartelové dohody.
- 276 Vzhledem k výše uvedenému je proto třeba dojít k závěru, že se Komise nedopustila pochybení při zahrnutí prodejů mikrovosků do hodnoty tržeb.

277 V důsledku toho musí být druhá část čtvrtého žalobního důvodu zamítnuta.

K třetí části, vycházející z pochybení při stanovení základní částky pokuty, pokud jde o parafínový gáč

278 Žalobkyně tvrdí, že Komise v napadeném rozhodnutí označila pouze jednu technickou schůzku, na které byl projednáván prodej parafínového gáče konečným zákazníkům, a že ani striktně netvrdila, že se Sasol uvedené schůzky zúčastnila. Závažnost protiprávního jednání týkajícího se parafínového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu proto nemůže odůvodňovat 15 % podíl hodnoty tržeb. Komise se údajně rovněž dopustila pochybení tím, že se domnívala, že protiprávní jednání trvalo šest let a šest měsíců.

K účasti žalobkyň na složce protiprávního jednání týkající se parafínového gáče v období od 30. října 1997 do 12. května 2004

279 Komise v bodě 288 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla toto:

„Jak Sasol, tak Shell výslovně uznávají, že ceny parafínového gáče byly předmětem diskusí mezi soutěžiteli, konkrétně od konce 90. let, a poskytly podrobnosti o některých z těchto kontaktů (viz rovněž bod 112 odůvodnění). Na schůzce, která se konala dne 30. a 31. října 1997 (viz bod 145), se k diskusím o parafínovém gáči sešly přinejmenším ENI, H&R/Tudapetrol, MOL, Repsol, Sasol, Dea (po roce 2002 Shell) a Total, které se [...] dohodly na zvýšení cen. Bylo prokázáno, že Shell a Total byly zastoupeny alespoň na jedné schůzce zvlášť věnované parafínovému gáči dne 8. a 9. března 1999 (viz bod 152). Sasol a ExxonMobil ve své odpovědi na oznámení námitek nepopírají svou přítomnost na této schůzce a jejich přítomnost se jeví být skutečně pravděpodobná vzhledem k ručně psané poznámce týkající se interní elektronické zprávy společnosti Shell zaslané následujícího dne, která odkazuje na ‚všechny výrobce‘. Sasol, Shell a Total byly také zastoupeny na technické schůzce dne 11. a 12. května 2004 (viz bod 174 odůvodnění), na které byla uzavřena dohoda týkající se ceny parafínového gáče. Komise navíc poznamenává, že gáč byl předmětem diskusí na některých technických schůzkách, které se konaly za přítomnosti společností ExxonMobil, Sasol, Shell a Total. ExxonMobil přiznala, že se účastnila těchto diskusí od roku 1993 do roku 1996. ExxonMobil také přiznala, že se pan [T. H.], zástupce společnosti ExxonMobil, zúčastnil diskusí o parafínovém gáči jménem výrobců trískových desek v německy mluvící části Evropy od roku 1999 do roku 2001, a obecně potvrzuje, že v rámci uspořádání kartelové dohody byly vedeny diskuse týkající se parafínového gáče prodávaného konečným zákazníkům. Total rovněž uvádí, že se konaly diskuse o zvýšení ceny parafínového gáče. Shell a ExxonMobil také potvrzují, že se konaly schůzky týkající se parafínového gáče mimo technických schůzek. Ačkoli ENI, H&R/Tudapetrol, MOL a Repsol byly také zastoupeny na některých z těchto schůzek, Komise se domnívá, že dostupné důkazy nejsou dostatečné pro konstatování odpovědnosti těchto podniků za protiprávní jednání týkající se parafínového gáče. Navíc, ačkoli se některé důkazy podle všeho týkají jiných období a trhů, má Komise za to, že dostupné důkazy umožňují konstatovat pouze protiprávní jednání týkající se parafínového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu od roku 1997 do roku 2004.“

280 Mimoto Komise v bodě 112 odůvodnění napadeného rozhodnutí ES uvedla toto:

„Otázka parafínového gáče byla projednávána během několika technických schůzek [poznámka pod čarou: body 144, 145, 152, 157, 174 a 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí]. Kromě toho dohody týkající se parafínového gáče prodávaného konečným zákazníkům na německém trhu byly uzavřeny alespoň jednou mimo technické schůzky, když se zástupci společností Shell, Sasol, ExxonMobil a Total a možná i dalších společností setkali a prohloubili diskusi o parafínovém gáči, jinak řečeno, stanovili ceny a vyměnili si citlivé obchodní informace. Například je prokázáno, že taková schůzka se konala v Düsseldorfu dne 8. a 9. března 1999. Zástupci podniků na zvláštní schůzce věnované parafínovému gáči byli v případě většiny podniků totožní se zástupci, kteří se účastnili technických schůzek, kromě společnosti Total.“

281 Je třeba uvést, že se body 144, 145, 152, 157, 174 a 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí týkají schůzek ze dne 19. a 20. června 1997, ze dne 30. a 31. října 1997, ze dne 8. a 9. března 1999, ze dne 3. a 4. února 2000, ze dne 11. a 12. května 2004 a ze dne 3. a 4. srpna 2004.

282 Komise v napadeném rozhodnutí odůvodnila své rozhodnutí konstatovat existenci protisoutěžních praktik týkajících se parafinového gáče, jen pokud jde o prodej konečným zákazníkům v Německu takto:

„[...]

(289)

Komise se mimoto domnívá, že tyto diskuse se týkaly výlučně parafinového gáče prodáváného propojenými podniky konečným zákazníkům, jako jsou výrobci třískových desek, a ne například výrobcům parafinových vosků. Ačkoli v prohlášeních podniků většinou nejsou nijak rozlišeny různé způsoby využití parafinového gáče, elektronická zpráva zmíněná v bodě 152 odůvodnění [týkající se schůzky v Düsseldorfu dne 8. a 9. března 1999] uvádí výhradně parafinový gáč prodáváný výrobcům třískových desek. V důsledku toho se Komise domnívá, že existují pochybnosti o tom, zda prodej parafinového gáče jiným zákazníkům než konečným zákazníkům byl předmětem protiprávního jednání, a omezuje své závěry na parafinový gáč prodáváný konečným zákazníkům. Tyto úvahy potvrzují Shell a ExxonMobil.

(290)

Z dostupných důkazů vyplývá, že příležitostné diskuse o parafinovém gáči se týkaly zejména německého trhu. ExxonMobil, Sasol, Shell i Total prodávají gáč na německém trhu a schůzky, na kterých se diskutovalo o parafinovém gáči, se konaly v Německu. Komise se domnívá, že neexistuje dostatek důkazů, které by umožňovaly dojít k závěru, že se dohody týkající se parafinového gáče týkaly i gáče prodáváného konečným zákazníkům z jiných zemí.

(291)

Komise se domnívá, že protiprávní jednání se v rozsahu, v němž se týká parafinového gáče prodáváného konečným zákazníkům na německém trhu, začalo na schůzce konané dne 30. a 31. října 1997 a skončilo na schůzce dne 11. a 12. května 2004.

(292)

Komise se proto domnívá, že diskuse týkající se parafinového gáče prodáváného konečným zákazníkům na německém trhu vedly k dohodám a/nebo jednáním ve vzájemné shodě ve smyslu článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP. Tento závěr se opírá o nezávislá a shodná prohlášení společností Shell a Sasol, podepřená prohlášeními společností ExxonMobil a Total. Tento závěr potvrzují písemné důkazy.“

283 Zprv, pokud jde o schůzku ze dne 30. a 31. října 1997, které se zúčastnila Sasol, Komise v bodě 145 odůvodnění napadeného vychází z poznámky společnosti MOL obsahující údaj „slack wax: DM 550 –> 600“. Tato poznámka ostatně obsahuje podrobné údaje ohledně zvyšování cen parafinových vosků, přičemž upřesňuje číselné údaje a stanovená data provedení zvyšování výrobcem, členem kartelu.

284 Komise z toho vyvodila, že „jelikož záměr ‚Zvyšování ceny v lednu‘ odkazuje na budoucnost, tato poznámka potvrzuje, že se zúčastněné podniky dohodly na strategii pro účely harmonizace a zvyšování cen“ a že „se poznámka týká jak parafinových vosků, tak parafinového gáče“.

285 Žalobkyně tvrdí, že poznámka se týká parafinového gáče dodávaného členům kartelové dohody za účelem výroby parafinových vosků.

- 286 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle prohlášení účastníků kartelové dohody ceny parafinového gáče nebyly v rozsahu, v němž byly předmětem křížových dodávek mezi účastníky, projednávány na technických schůzkách, nýbrž byly určovány prostřednictvím dvoustranných jednání mezi podniky. Tento argument proto musí být zamítnut.
- 287 Žalobkyně následně uvádějí, že MOL nedodávala parafinový gáč německým zákazníkům, takže se poznámka netýká složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče. Navíc z těchto údajů údajně nelze vyvodit, že byla uzavřena dohoda týkající se cen.
- 288 Je třeba uvést, že tato tvrzení nejsou relevantní, jelikož stanovení cen obecně platí pro všechny zákazníky včetně – jak je tomu v projednávaném případě – německých konečných zákazníků. Kromě toho Komise vysvětlila důvody, ze kterých se v bodech 289 až 292 odůvodnění napadeného rozhodnutí, které byly převzaty do bodu 282 výše, rozhodla omezit rozsah protisoutěžních praktik týkajících se parafinového gáče na prodeje německým konečným zákazníkům. Žalobkyně nepředložila argumenty týkající se těchto složek napadeného rozhodnutí.
- 289 Kromě toho Komise žalobkyním připsala k tíži komplexní protiprávní jednání spočívající v „dohodách a/nebo jednáních ve vzájemné shodě“, takže dokazování týkající se uzavření dohody o zvláštních cenách není vyžadováno.
- 290 Konečně žalobkyně tvrdí, že zápis ze schůzky „Blauer Salon“ týkající se této technické schůzky neobsahuje informace o jednáních týkajících se parafinového gáče.
- 291 V tomto ohledu stačí připomenout, že by podle judikatury citované v bodě 230 mělo být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti, přičemž posouzení se týká všech dostupných důkazů. Nelze proto důvodně od Komise požadovat, aby prokázala každý detail protiprávního jednání několika shodujícími se listinnými důkazy.
- 292 S ohledem na tyto úvahy Komise správně, zejména ve světle prohlášení účastníků, došla k závěru, že poznámka společnosti MOL týkající se této technické schůzky byla součástí souboru důkazů o existenci „dohod a/nebo jednání ve vzájemné shodě“ týkajících se parafinového gáče prodávaného německým konečným zákazníkům.
- 293 Zadruhé, pokud jde o schůzku ze dne 8. a 9. března 1999, uvedenou v bodě 152 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise tvrdila toto:
- „Shell předložila ručně psanou poznámku, kterou podle jejího tvrzení napsal pan [S. R.] k přípravě této schůzky. To by vysvětlovalo poslední řádek poznámky, ve kterém se uvádí ‚8/9.3.99 PM – třísková deska‘. Shell prohlašuje, že ‚PM‘ znamená ‚paraffin Mafia‘ [(parafinová mafie)] , název, který Shell dala podnikům, které se běžně účastnily technických schůzek. Poznámka obsahuje datum konání schůzky, což vysvětlení společnosti Shell ohledně poznámky vypracované při přípravě schůzky činí hodnověrným a koherentním s ostatními důkazy. Poznámka pana [S. R.] prokazuje, že tento pán očekával, že osoby zastupující jednotlivé podniky si vymění informace o zásobování parafinovým gáčem některých velkých zákazníků. Den po této schůzce pan [S. R.] zaslal elektronickou zprávu svému nadřízenému, panu [S. T.], v níž uvedl, že [jeden z účastníků] má v úmyslu zvýšit od 1. června 1999 ceny parafinového gáče používaného v odvětví třískových desek o 8 až 10 %. Ručně psaná poznámka týkající se této elektronické zprávy uvádí, že ‚všichni výrobci považují za nutné zvýšit (ceny)‘. To prokazuje, že se osoby zastupující společnosti na schůzkách dohodl[y] na zvýšení cen parafinového gáče v odvětví třískových desek a že [jeden z účastníků] měl v úmyslu použít tuto dohodu od června 1999. Odkaz na ‚všechny výrobce‘ také prokazuje, že se vedle společností Total a Shell musely schůzky zúčastnit i další podniky.“

- 294 Podle bodu 151 odůvodnění napadeného rozhodnutí Sasol nevylučuje svou účast na této schůzce.

295 Stejně tak podle bodu 152 odůvodnění napadeného rozhodnutí ExxonMobil nepopírá svou účast a připouští, že se její zástupce zúčastnil některých mnohostranných diskusí se společnostmi Sasol, Shell/Dea a Total, které byly „pravděpodobně mezi lety 1999 a 2001“ zvláště věnovány parafínovému gáči určenému pro výrobce třískových desek v německy mluvící části Evropy.

296 Tribunál konstatuje, že prohlášení společností ExxonMobil a Shell, jakož i poznámka společnosti Shell, citované v bodech 151 a 152 odůvodnění napadeného rozhodnutí jsou součástí souboru důkazů, ze kterých Tribunál může vyvodit, že Sasol se v letech 1999 až 2001 zúčastnila alespoň jedné schůzky zaměřené na „dohody a/nebo jednání ve vzájemné shodě“ týkající se stanovení ceny parafínového gáče určeného pro německé konečné zákazníky.

297 Zatřetí, pokud jde o technickou schůzku ze dne 17. a 18. prosince 2002, které se Sasol zúčastnila, dospěla Komise, zkoumající poznámku společnosti Total, v bodě 168 odůvodnění napadeného rozhodnutí k tomuto závěru:

„Rovněž existuje datovaný graf s názvem ‚Evropský trh‘, který byl distribuován na schůzce. Kopie objevená ve společnosti Total obsahuje ručně psané komentáře prokazující, že tyto číselné údaje byly na schůzce diskutovány. Tato poznámka obsahuje také další ručně psané komentáře, které mimo jiné uvádějí: ‚Březnová údržba u Petrogal. Parafínový gáč pod 500 eur. Třítýdenní údržba v červenci u MOL.‘ To dokazuje, že cena gáče byla předmětem diskusí na této schůzce.“

298 Je třeba poznamenat, že žalobkyně neuvedly žádnou argumentaci, pokud jde o dotčené pasáže napadeného rozhodnutí.

299 Uvedený graf objevený ve společnosti Total je proto součástí důkazů prokazujících existenci „dohod a/nebo jednání ve vzájemné shodě“ týkajících se stanovení ceny parafínového gáče určeného pro německé konečné zákazníky.

300 Začtvrté, pokud jde o schůzku ze dne 11. a 12. května 2004, které se zúčastnila Sasol, Komise v bodě 174 napadeného rozhodnutí uvádí ručně psanou poznámku objevenou ve společnosti Total, která obsahuje tyto údaje:

„– > Sasol 40 €/50 \$ – Konec července.

–> Mer: 38–28.

–> 1. července –

+ FRP: 70 –> 6000 €/T

+ Čajové svíčky: 50 –> 500 €/T

+ Mikrovosk: 25 –> 50 \$/T

[...]

–> 40 €/T parafínový gáč.“

301 Podle bodu 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí „poslední řádek uvádí, že zvýšení cen bylo rovněž dohodnuto pro parafínový gáč“ a „z celkového kontextu poznámky vyplývá, že šipka před cenou označuje existenci strategie dohodnuté pro budoucnost, tedy že je plánováno zvýšení cen“.

- 302 Podle žalobkyní nic nenaznačuje tomu, že se tato pasáž skutečně týkala dohody o parafinovém gáči prodávaném konečným zákazníkům v Německu. Žádný z ostatních podniků, které se účastnily schůzky ze dne 11. a 12. května 2004 údajně nezminil uzavření takové dohody. Navíc je velmi nepravděpodobné, že by otázka týkající se parafinového gáče prodávaného konečným zákazníkům byla projednávána na této schůzce, jelikož se ExxonMobil, která představuje jednoho z největších prodejců parafinového gáče konečným zákazníkům, nenachází mezi zúčastněnými podniky, uvedenými v bodě 174 odůvodnění rozhodnutí.
- 303 Tato tvrzení je třeba odmítnout na základě úvah, které již byly uvedeny v bodech 289 a 291 výše, a mít za to, že dotčená poznámka je součástí souboru důkazů prokazujících existenci „dohod a/nebo jednání ve vzájemné shodě“ týkajících se parafinového gáče prodávaného německým konečným zákazníkům.
- 304 Souhrnně vzato, je třeba dojít k závěru, že Komise shromáždila soubor listinných důkazů, který prokazuje existenci „dohod a/nebo jednání ve vzájemné shodě“ týkajících se parafinového gáče prodávaného německým konečným zákazníkům.
- 305 Žalobkyně však tvrdí, že tyto důkazy neprokazují dohody uzavřené se společností Sasol.
- 306 Pokud jde o dohody protisoutěžní povahy, které se objevují, jak je tomu v projednávané věci, během schůzek konkurenčních podniků, Soudní dvůr již rozhodl, že k porušení čl. 81 odst. 1 ES dochází, jestliže tyto schůzky mají za cíl omezit, vyloučit nebo narušit hospodářskou soutěž, a směřují tak k umělému organizování fungování trhu. V takovém případě k tomu, aby Komise prokázala účast uvedeného podniku na kartelové dohodě, postačuje, aby prokázala, že se dotýčný podnik účastnil schůzek, na nichž byly uzavřeny dohody protisoutěžní povahy. Pokud byla účast na takových schůzkách prokázána, přísluší tomuto podniku, aby předložil údaje prokazující, že se zmíněných schůzek neúčastnil s žádným protisoutěžním záměrem, a to tak, že prokáže, že svým konkurentům sdělil, že jeho účast na těchto schůzkách měla odlišnou povahu než jejich (rozsudky Soudního dvora Aalborg Portland a další v. Komise, bod 230 výše, bod 81, a ze dne 25. ledna 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise, C-403/04 P a C-405/04 P, Sb. rozh. s. I-729, bod 47).
- 307 Důvodem této právní zásady je skutečnost, že tím, že se podnik účastnil uvedené schůzky, aniž se veřejně distancoval od jejího obsahu, vyvolal u ostatních účastníků dojem, že souhlasí s jejím výsledkem a bude se jím řídit (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 230 výše, bod 82, a Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise, bod 306 výše, bod 48).
- 308 Účast žalobkyní na protisoutěžních setkáních a jejich nedistancování se od protiprávního obsahu proto odůvodňuje, aby jim Komise toto jednání přičetla, aniž by měla zapotřebí konkrétně prokázat, že žalobkyně na těchto schůzkách uzavřely dohody. Argument, který žalobkyně v tomto ohledu vznesly, je proto irrelevantní.
- 309 Konečně žalobkyně tvrdí, že technické schůzky ze dne 30. a 31. října 1997 a ze dne 11. a 12. května 2004 nebyly v oznámení námitek uvedeny jako „schůzky týkající se parafinového gáče“.
- 310 Tento argument nemůže obstát. Důkazy ohledně složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče a uvedené v napadeném rozhodnutí byly totiž uvedeny již v oznámení námitek. V uvedeném oznámení bylo také jasně uvedeno, že složka protiprávního jednání týkající se parafinového gáče byla přičtena žalobkyním.
- 311 Ostatně je třeba uvést, že žalobkyně nezpochybňují konstatování Komise, podle kterého jsou praktiky týkající se parafinových vosků a praktiky týkající se parafinového gáče jediným a trvajícím protiprávním jednáním. Důkazy týkající se praktik týkajících se parafinového gáče je proto nutno posuzovat v kontextu důkazů, které Komise shromáždila a které se týkají jediného protiprávního jednání. Tyto důkazy prokazují existenci trvajících kontaktů mezi podniky, které se účastnily praktik týkajících se parafinového gáče.

- 312 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba potvrdit konstatování napadeného rozhodnutí, podle kterého se žalobkyně v období od 30. října 1997 do 12. května 2004 podílely na složce komplexního, jediného a trvajícího protiprávního jednání týkající se parafinového gáče, tak jak je popsáno v napadeném rozhodnutí.
- 313 Z toho vyplývá, že se Komise nedopustila pochybení, když při stanovení základní částky pokuty uložené žalobkyním zohlednila hodnotu tržeb dosažených prostřednictvím dodávek parafinového gáče a uplatnila násobící koeficient odpovídající dotčené době trvání.
- K nepřiměřené povaze koeficientu 15 % uplatněného na obrat dosažený prodejem parafinového gáče
- 314 Žalobkyně vytýkají Komisi, že porušila zásadu proporcionality, jelikož stanovila částku pokuty použitím sazby 15 % ve vztahu k prodejem parafinového gáče společností Sasol konečným zákazníkům v Německu.
- 315 Podle judikatury zásada proporcionality vyžaduje, aby akty orgánů nepřekračovaly meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, přičemž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi několika přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejmeně omezující opatření, a že způsobené nepříznivé následky nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (rozsudky Soudního dvora ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, Recueil, s. I-4023, bod 13, a ze dne 5. května 1998, Spojené království v. Komise, C-180/96, Recueil, s. I-2265, bod 96; rozsudek Tribunálu ze dne 12. září 2007, Prym a Prym Consumer v. Komise, T-30/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 223).
- 316 V rámci řízení, která Komise zahajuje s cílem uložit sankci za porušení pravidel hospodářské soutěže, uplatnění této zásady znamená, že pokuty nesmějí být nepřiměřené z hlediska sledovaných cílů, to znamená ve vztahu k dodržování těchto pravidel, a že částka pokuty uložené podniku za protiprávní jednání v oblasti hospodářské soutěže musí být přiměřená protiprávnímu jednání posuzovanému jako celek, zejména s přihlédnutím k jeho závažnosti a době trvání (v tomto smyslu viz rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 315 výše, body 223 a 224 a citovaná judikatura). Zásada proporcionality zvláště znamená, že Komise musí stanovit výši pokuty přiměřeně ke skutečnostem pro posouzení závažnosti protiprávního jednání a že v tomto ohledu musí tyto skutečnosti používat uceleně a objektivně odůvodněně (rozsudky Tribunálu ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, body 226 až 228, a ze dne 28. dubna 2010, Amann & Söhne a Cousin Filterie v. Komise, T-446/05, Sb. rozh. s. II-1255, bod 171).
- 317 Zaprvé je třeba uvést, že složka protiprávního jednání týkající se parafinového gáče spočívala zejména v koluzních jednáních souvisejících s určováním cen mezi konkurenty a patří tak do kategorie protiprávních jednání, která nejvíce narušují volnou hospodářskou soutěž.
- 318 Tribunál se proto domnívá, že použití koeficientu ve výši 15 % na hodnotu tržeb z prodeje parafinového gáče pro účely výpočtu výše pokuty je přiměřené závažnosti této složky protiprávního jednání.
- 319 Zadruhé je třeba zdůraznit, že Komise zohlednila relevantní skutečnosti soudržným a objektivně odůvodněným způsobem. Na složku protiprávního jednání týkající se parafinového gáče se totiž použije bod 23 pokynů z roku 2006, ve kterém jsou uvedeny nejzávažnější formy protiprávních jednání, u nichž je obecně odůvodněno uplatnění koeficientu „v horní části stupnice“, tedy od 15 % do 30 % hodnoty tržeb. Komise tím, že stanovila koeficient na 15 % hodnoty tržeb z prodeje parafinového gáče, plně dodržela uvedené pokyny, protože použila nejnižší koeficient, který bylo možné podle obecného pravidla stanoveného v pokynech z roku 2006 použít na dohody nebo horizontální jednání ve vzájemné shodě mající za cíl určení cen.

- 320 Zatřetí se však žalobkyně domnívají, že uvedený koeficient je nepřiměřený vzhledem k omezenému počtu schůzek a účastníků, omezenému rozsahu složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče, jakož i relativně malému tržnímu podílu účastníků.
- 321 Co se týče údajně omezeného počtu schůzek, na kterých byla diskutována otázka parafinového gáče, je třeba konstatovat, že jde o mnohem vyšší počet setkání než dvě schůzky, což je počet přiznaný žalobkyněmi, jak vyplývá z analýzy uvedené v bodech 283 až 310 výše. Navíc Komise právně dostačujícím způsobem prokázala účast žalobkyň na složce komplexního, jediného a trvajících protiprávního jednání týkající se parafinového gáče, na kterou se vztahuje napadené rozhodnutí, v období od 30. října 1997 do 12. května 2004 (viz bod 312 výše). Argument vycházející z omezeného počtu schůzek týkajících se parafinového gáče je tedy třeba zamítnout.
- 322 Co se týče omezeného rozsahu složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče, jelikož se týká pouze prodeje německým konečným zákazníkům a údajně omezeného tržního podílu společnosti Sasol, je třeba uvést, že tyto skutečnosti již byly zohledněny ve výpočtu základní částky pokuty. Při stanovení hodnoty tržeb, na niž byl následně použit koeficient 15 % z důvodu závažnosti protiprávního jednání, byl totiž zohledněn pouze obrat podniku Sasol (odrážející jeho přesný tržní podíl) dosažený z prodejů skupině dotčených zákazníků (odrážející omezený rozsah složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče).
- 323 Tyto argumenty žalobkyň je tedy třeba odmítnout.
- 324 Začtvrté žalobkyně poukazují na skutečnost, že parafinový gáč nevyrábějí.
- 325 V tomto ohledu stačí připomenout, že se uměle zvýšené ceny parafinového gáče neuplatnily na křížové dodávky mezi účastníky. Navzdory skutečnosti, že Sasol sama nevyráběla gáč, mohla proto mít prospěch ze složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče, protože si ho mohla pořídit za konkurenční cenu a dále ho prodat německým konečným zákazníkům za uměle zvýšenou cenu, která vyplývala z kartelové dohody.
- 326 Toto tvrzení proto musí být rovněž zamítnuto.
- 327 Komise proto neporušila zásadu proporcionality, když jako násobící koeficient uplatnila sazbu 15 % hodnoty tržeb z důvodu závažnosti složky protiprávního jednání týkající se parafinového gáče.
- 328 Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba zamítnout tuto výtku, a v důsledku toho i třetí část čtvrtého žalobního důvodu.

Ke čtvrté části, vycházející z neexistence odlišného stanovení základní částky pokuty podle různých období účasti různých společností na kartelové dohodě

- 329 Žalobkyně uvádějí, že podle rozhodovací praxe Komise, pokud jsou různým subjektům, jimž je určeno rozhodnutí, uloženy pokuty za různá období protiprávního jednání, Komise musí stanovit základní částku pokuty, která má být uložena, tak, že vydělí část uvedené základní částky vypočtené na základě tržeb počtem jednotlivých období.
- 330 Komise však v projednávaném případě na základě doby trvání protiprávního jednání uplatnila zaprvé koeficient 13 ve vztahu ke společnosti Sasol Wax pro celé období protiprávního jednání a zadruhé koeficient 10 pro období, za které byly všechny žalobkyně považovány za solidárně odpovědné, přičemž pro tato různá období zohlednila stejnou hodnotu tržeb.

- 331 Komise tento krok údajně použila, aniž vysvětlila, proč správné uplatňování pravidel unijního práva hospodářské soutěže vyžaduje zvlášť přísnou sankci vůči jihoafrické skupině společností za období protiprávního jednání, během kterých uvedená skupina vůbec nepůsobila v Evropě, v tomto případě během období Schumann, nebo působila pouze prostřednictvím společného podniku, v tomto případě během období společného podniku, zatímco Komise neviděla žádný důvod potrestat společnost Vara, předchozí mateřskou společnost společnosti HOS, vlastníka jedné třetiny základního kapitálu společnosti Schumann Sasol.
- 332 Komise tím údajně porušila zásadu zákazu nadměrných pokut a zásadu personalitý trestu.
- 333 Úvodem je třeba připomenout, že podle bodu 6 pokynů z roku 2006 kombinace hodnoty tržeb týkajících se protiprávního jednání a doby trvání protiprávního jednání je považována za vhodnou náhradní hodnotu pro zohlednění hospodářského významu protiprávního jednání, jakož i relativní váhy každého podniku účastníce se protiprávního jednání. Mimoto podle bodu 13 uvedených pokynů Komise bude při určování základní výše ukládané pokuty vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby dotčeného podniku v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které přímo nebo nepřímo souvisejí s protiprávním jednáním.
- 334 Podle judikatury v případě, kdy je za účelem určení vztahu mezi ukládanými pokutami třeba vycházet z obratu podniků účastnících se téhož protiprávního jednání, je nezbytné vymezit zohledňované období tak, aby získané číselné údaje byly pokud možno srovnatelné. Z toho plyne, že daný podnik může vyžadovat, aby Komise v jeho případě vycházela z jiného období, než které bylo zohledněno na obecně, jen prokáže-li, že obrat, jehož dosáhl v průběhu posledně zmíněného období, nepředstavuje z důvodů vlastních tomuto podniku údaj o jeho skutečné velikosti a hospodářské síle ani o rozsahu protiprávního jednání, jehož se dopustil (rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, Fiskeby Board v. Komise, T-319/94, Recueil, s. II-1331, bod 42, a ze dne 30. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, T-175/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 142).
- 335 V bodě 634 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise tvrdila, že uznává, že rok 2004 je, z důvodu rozšíření Unie v květnu, výjimečným rokem a že se domnívá, že je vhodné nepoužít hodnotu tržeb dosažených během roku 2004 jako jediný základ pro výpočet výše pokuty, nýbrž hodnotu tržeb za poslední tři hospodářské roky účasti entity na protiprávním jednání.
- 336 Komise proto ve vztahu k hlavní a druhé části protiprávního jednání týkajícím se parafinových vosků použila průměr hodnoty tržeb z prodeje parafinových vosků, který Sasol dosáhla v letech 2002 až 2004. Dospěla tak k číslu odpovídajícímu 167 324 016 eur. Co se týče třetí části týkající se parafinového gáče, použila průměr hodnoty tržeb společnosti Sasol během hospodářských let 2001 až 2003. V případě parafinového gáče tak dospěla k částce odpovídající 5 404 922 eur.
- 337 V první řadě je třeba zkoumat tvrzení žalobkyní z hlediska situace společnosti Sasol Wax.
- 338 Žalobkyně tvrdí, že část pokuty, k jejímuž zaplacení je povinována pouze společnost Sasol Wax, činí 67,5 milionu eur, což představuje přibližně 22 % jejího obratu za rok 2007. Pokuta v takové výši údajně může zničit hospodářskou podstatu společnosti Sasol Wax, ledaže skupina Sasol dobrovolně převezme pokutu na sebe, a to při absenci jakékoliv viny a odpovědnosti, pokud jde o období Schumann.
- 339 V rozsahu, v němž se toto tvrzení týká stanovení maximální výše pokuty, se odkazuje na analýzu týkající se šestého žalobního důvodu.

- 340 Ostatně je třeba poznamenat, že žalobkyně neuvádějí žádný argument směřující k prokázání toho, že hodnota tržeb, která byla použita jako základ pro výpočet základní částky pokuty uložené společnosti Sasol Wax přiměřeně neodrážela hospodářský význam protiprávního jednání, kterého se tato společnost dopustila, ani její relativní podíl na kartelové dohodě ve smyslu pokynů z roku 2006 a judikatury citované v bodě 334 výše.
- 341 Žalobkyně také nezpochybňují, že Sasol Wax je odpovědná za protiprávní úkony společnosti HOS a Schümann Sasol v rozsahu, v jakém byla nástupkyní předchozích společností, které se přímo podílely na kartelové dohodě.
- 342 Je třeba dodat, že podle judikatury je v rámci stanovení výše pokut ukládaných na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 rozdílné zacházení mezi dotýčnými podniky vlastní výkonu pravomocí, které Komisi podle tohoto ustanovení přísluší. V rámci svého prostoru pro uvážení má totiž Komise individualizovat sankci v závislosti na jednání a vlastnostech, které jsou vlastní dotčeným podnikům, aby v každém projednávaném případě zajistila plnou účinnost unijních pravidel hospodářské soutěže (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 7. června 2007, *Britannia Alloys & Chemicals v. Komise*, C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 44 a citovaná judikatura). Žalobkyně naproti tomu neuvedly žádné právní pravidlo, které by Komisi ukládalo povinnost individualizovat hodnotu tržeb v rámci skupiny.
- 343 Proto je třeba se domnívat, že žalobkyně neprokázaly, že se Komise dopustila nějakého pochybení, když použila průměr hodnoty tržeb dosažených podnikem Sasol v letech 2002 až 2004 pro výpočet základní částky pokuty uložené jednotlivým společností tvořícím tento podnik, a to za celé období účasti tohoto podniku na složkách protiprávního jednání týkajících se parafinových vosků, tedy období od 3. září 1992 do 28. dubna 2005.
- 344 Z týchž důvodů žalobkyně neprokázaly ani to, že se Komise dopustila jakéhokoli pochybení, když použila průměr hodnoty tržeb podniku Sasol dosažených v letech 2001 až 2003 pro účely výpočtu základní částky pokuty uložené jednotlivým společností tvořícím tento podnik, za celé období účasti tohoto podniku na složkách protiprávního jednání týkajících se parafinového gáče, tedy období od 30. října 1997 do 12. května 2004.
- 345 Co se týče nezbytnosti, aby skupina Sasol převzala, z hospodářského hlediska, odpovědnost za zaplacení části pokuty uložené společnosti Sasol Wax a přesahující 10 % jejího obratu, Tribunál soudí, že tato otázka nespadá pod výpočet základní částky pokuty, ale patří spíše pod přezkum provedený v rámci šestého žalobního důvodu.
- 346 Tvrzení žalobkyň tedy musejí být zamítnuta, aniž je tím dotčen výsledek zkoumání šestého žalobního důvodu.
- 347 Zadruhé je třeba uvést, že přiřčení jednání, kterých se během období společného podniku dopustila společnost Schümann Sasol, společnosti Schümann Sasol International musí být potvrzeno z důvodu uplatnění domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřskou společností na chování její dceřiné společnosti, ve které vlastní celé základní kapitál, kterážto domněnka nebyla žalobkyněmi vyvrácena.
- 348 Kromě toho žalobkyně nezpochybňují přiřčení odpovědnosti, kterou má společnost Schümann Sasol International, společnosti Sasol Wax International z důvodu právního nástupnictví mezi těmito dvěma právníckými osobami.
- 349 Je proto třeba mít za to, že žalobkyně neprokázaly, že by Komise nesprávně použila tutéž hodnotu tržeb v případě společnosti Sasol Wax a v případě její jediné mateřské společnosti Sasol Wax International.

- 350 Zatřetí je třeba připomenout, že se vyhovuje prvnímu žalobnímu důvodu a napadené rozhodnutí se zrušuje v rozsahu, v němž se týká přičitatelnosti společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd odpovědnosti za jednání společnosti Schümann Sasol během období společného podniku (viz bod 127 výše). Nevzniká tedy již otázka údajné protiprávnosti z důvodu hodnoty tržeb použité pro výpočet částky pokuty, jaká byla uložena posledně uvedeným společností za období společného podniku.
- 351 Ostatně, pokud jde o období Sasol, během kterého společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd nepřímo vlastnily celý základní kapitál společnosti Sasol Wax, žádný právní předpis Komise nebránil použít tutéž hodnotu tržeb pro účely výpočtu výše pokuty uložené dceřině společnosti, která se přímo podílela na protiprávním jednání, a jejím mateřským společností.
- 352 Vzhledem ke všem předcházejícím úvahám se Tribunál domnívá, že Komise v kontextu stanovení hodnoty tržeb neporušila zásadu zákazu nadměrných pokut a zásadu personality trestu. Je tedy třeba zamítnout čtvrtou část čtvrtého žalobního důvodu, a v důsledku toho i čtvrtý žalobní důvod v plném rozsahu, aniž jsou tím dotčeny důsledky spojené s vyhověním prvnímu a šestému žalobnímu důvodu.

5. K pátému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného stanovení vedoucí úlohy společnosti Sasol

- 353 Žalobkyně tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného právního posouzení a nesprávného posouzení důkazů tím, že dospěla k závěru, že část pokuty týkající se parafinových vosků, která se ukládá společnosti Sasol, má být zvýšena o 50 % (tedy o 210 milionů eur) z důvodu, že Sasol zastávala úlohu vůdce kartelové dohody v oblasti parafinových vosků.

K napadenému rozhodnutí

- 354 Komise uvedla svá zjištění týkající se vedoucí úlohy společnosti Sasol v bodech 681 až 686 napadeného rozhodnutí:

„[...]

(681) [Bod] 28 pokynů z roku 2006 pokynů pro výpočet pokut stanoví, že „Komise může zvýšit základní částku pokuty, jestliže zjistí existenci přitěžujících okolností, například: (...) „vedoucí úloh[u] podniku] při protiprávním jednání nebo podněcování k němu (...)“ Komise v oznámení námitek [tvrdila], že „zvláště také poukázala na vedoucí úlohu, kterou mohla mít společnost Sasol, jak to vyplývá ze skutečností popsaných výše“. Sasol ve své odpovědi na oznámení námitek popírá, že měla takovou vedoucí úlohu při protiprávním jednání. Sasol tvrdí, že měla vedoucí úlohu pouze, pokud jde o technickou část technických schůzek z důvodu lepší znalosti činností; kromě toho Sasol, která je odkázána na dodávky od svých konkurentů, nebyla schopna řídit kartelovou dohodu, ačkoli přiznává, že iniciovala jednání o cenách; i když HOS – která je malého rozsahu z hlediska obratu v porovnání se svými konkurenty – mohla hrát vedoucí úlohu, její vliv se postupem času zmenšoval. Konečně Sasol tvrdí, že její vedoucí úlohu neodrážejí dostupné důkazy. Zdá se, že Sasol navrhuje, že, pokud jde o některá období nebo některé aspekty protiprávního jednání, měly vedoucí úlohu společnosti Total a ExxonMobil.

(682) Tvrzení Sasol nelze přijmout. Důkazy uvedené v kapitole 4 prokazují, že:

- 1) Sasol svolala téměř všechny technické schůzky, přičemž posílala pozvánky, navrhovala programy dne, několik těchto schůzek organizovala, rezervovala hotelové pokoje, pronajímala jednací sály schůzek a pořádala večeře;
- 2) Sasol předsedala technickým schůzkám a iniciovala a organizovala diskuse o cenách;

- 3) Sasol přinejmenším příležitostně navazovala na základě technických schůzek dvoustranné kontakty;
- 4) Sasol alespoň jednou zastupovala jeden z dalších dotčených podniků (viz bod 129 odůvodnění).

(683) Tvrzení, podle kterého Sasol svolávala, organizovala a předsedala pouze technické části technických schůzek, nelze přijmout. Nic nenasvědčuje tomu, že by Sasol opustila svou vedoucí úlohu tehdy, když se diskuse na technických schůzkách týkaly protisoutěžních otázek, které byly součástí těchto technických schůzek, a Sasol sama přiznala, že iniciovala diskuse o cenách. Žádná z poznámek z daného období nenaznačuje změnu struktury mezi oběma částmi schůzek. Komise se každopádně domnívá, že obě části schůzek byly úzce provázané a nelze mezi nimi rozlišovat. Konečně další účastníci technických schůzek vnímali Sasol jako subjekt s vedoucí úlohou v kartelové dohodě. To vyplývá zejména z elektronické zprávy, kterou zaslal zástupce společnosti ExxonMobil (viz bod 600 odůvodnění), aby ukončil její účast na kartelové dohodě. Nic nenasvědčuje tomu, že by se Sasol někdy snažila vyvrátit dojem dalších účastníků, pokud jde o její vedoucí postavení v kartelové dohodě. Skutečnost, že Sasol mohla být závislá na jiných společnostech, co se týče zásobování, nevylučuje, že měla vedoucí úlohu v kartelové dohodě. Závislost na zásobování představuje vzhledem k postavení vůdce společnosti Sasol na trhu parafinových vosků, pouze jeden aspekt situace, přičemž dalšími aspekty jsou, že Sasol byla do určité míry schopna ovlivňovat trh parafinových vosků a že představovala významného kupujícího. Ačkoliv se Sasol a její předchůdci mohou ve srovnání s dalšími subjekty, jimž bylo určeno toto rozhodnutí, jevit jako subjekty malého rozsahu z hlediska světového obratu, je třeba nezapomínat na to, že jde o nejvýznamnější subjekt na trhu parafinových vosků z hlediska hodnoty tržeb. Skutečnost, že dotčený podnik byl z hospodářského hlediska nezávislý na svých konkurentech nebo že na ně mohl vyvíjet tlak, nepředstavuje předběžnou podmínku pro konstatování vedoucí úlohy. Judikatura pro účely možnosti konstatování existence vůdce nevyžaduje, aby tento vůdce určoval to, jakým způsobem se mají chovat další subjekty. Komise se proto nedomnívá, že by bylo možné tuto vedoucí úlohu vyloučit na základě výňatků z prohlášení zmíněných společností Sasol.

(684) Vzhledem k tomu, že vedoucí roli společnosti Sasol nebylo možné, pokud jde o parafinový gáč, prokázat, dochází Komise k závěru, že přitěžující okolnost související se skutečností, že Sasol měla vedoucí úlohu, lze uplatnit pouze v případě jiných výrobků, které souvisí s protiprávním jednáním.

(685) V rozsahu, v němž Sasol naznačuje, že s ohledem na některá období nebo některé aspekty protiprávního jednání měly vedoucí úlohu jiné podniky, Komise poznamenává, že tato tvrzení nejsou podložena důkazy, a proto je nelze zohlednit.

(686) Vzhledem k předcházejícím úvahám musí být základní částka pokuty pro společnost Sasol zvýšena o 50 % části základní částky vycházející z tržeb dosažených společnostmi Sasol v případě zcela rafinovaných parafinových vosků, polorafinovaných parafinových vosků, směsí vosků, speciálních voskových výrobků, hydrorafinovaných vosků a tvrdých parafinových vosků.“

K rámcové judikatuře

- 355 Je ustálenou judikaturou, že pokud se protiprávního jednání dopustilo více podniků, je pro stanovení výše pokut třeba určit, jakou roli v rámci protiprávního jednání zastával každý z podniků po dobu své účasti na něm (v tomto smyslu viz rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 252 výše, bod 150). Z toho zejména vyplývá, že role „vedoucího účastníka“ (vůdce) zastávaná jedním nebo více podniky v rámci kartelové dohody, musí být pro účely výpočtu výše pokuty zohledněna v rozsahu, v jakém

podniky, které takovou úlohu zastávaly, musejí z tohoto důvodu nést zvláštní odpovědnost v porovnání s ostatními podniky (rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Finnboard v. Komise, C-298/98 P, Recueil, s. I-10157, bod 45).

- 356 V souladu s těmito zásadami bod 28 pokynů z roku 2006, nazvaný „Přítěžující okolnosti“, stanoví demonstrativní výčet okolností, které mohou způsobit zvýšení základní částky pokuty, mezi kterými je uvedena zejména „vedoucí úloha při protiprávním jednání nebo podněcování k němu“ (obdobně viz rozsudky Tribunálu ze dne 15. března 2006, BASF v. Komise, T-15/02, Sb. rozh. s. II-497, body 280 až 282, a ze dne 27. září 2012, Shell Petroleum a další v. Komise, T-343/06, bod 197).
- 357 Aby podnik mohl být kvalifikován jako vůdce kartelové dohody, musel by představovat pro kartelovou dohodu významnou hybnou sílu nebo nést zvláštní a konkrétní odpovědnost za fungování této dohody. Taková okolnost musí být posuzována celkově s ohledem na kontext projednávané věci. Lze ji odvodit zejména z toho, že podnik svými konkrétními kroky dal sám od sebe zásadní podnět ke kartelové dohodě, nebo ze souboru nepřímých důkazů poukazujících na odhodlanost podniku zajistit stabilitu a úspěch kartelové dohody (rozsudky BASF v. Komise, bod 356 výše, body 299, 300, 351, 370 až 375 a 427, a Shell Petroleum a další v. Komise, bod 356 výše, bod 198).
- 358 Tak je tomu tehdy, když se podnik účastnil schůzek kartelové dohody jménem jiného podniku, který se jich neúčastnil, a oznamoval mu výsledky uvedených schůzek. Stejně tak je tomu tehdy, když se prokáže, že uvedený podnik zastával hlavní roli v rámci konkrétního fungování kartelové dohody například tím, že organizoval, značný počet schůzek, shromažďoval a rozesílal informace v rámci kartelové dohody, a nejčastěji předkládal návrhy k fungování kartelové dohody (rozsudky BASF v. Komise, bod 356 výše, body 404, 439 a 461, a Shell Petroleum a další v. Komise, bod 356 výše, bod 199). Při prokazování takové ústřední úlohy jsou také relevantní předsednictví schůzek, jakož i iniciativa s cílem vytvoření kartelové dohody nebo nabádání nového účastníka, aby se ke kartelové dohodě připojil (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. září 2010, Deltafina v. Komise, T-29/05, Sb. rozh. s. II-4077, body 333 a 335).
- 359 Naopak skutečnost, že podnik vyvíjí nátlak, či dokonce diktuje chování ostatním účastníkům kartelové dohody, není nutným předpokladem k tomu, aby tento podnik mohl být kvalifikován jako vůdce kartelové dohody. Ani postavení podniku na trhu či zdroje, jimiž disponuje, nemohou představovat nepřímé důkazy o vedoucí úloze při protiprávním jednání, a to i kdyby zapadaly do kontextu, s ohledem na který je třeba takové nepřímé důkazy posuzovat (rozsudky Tribunálu ze dne 27. září 2012, Koninklijke Wegenbouw Stevin v. Komise, T-357/06, bod 286, a Shell Petroleum a další v. Komise, bod 356 výše, bod 201; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek BASF v. Komise, bod 356 výše, body 299 a 374).
- 360 Kromě toho podle judikatury s ohledem na významné důsledky, pokud jde o pokutu, která má být uložena vůdci kartelové dohody, je úkolem Komise, aby v oznámení námitek uvedla skutečnosti, které považuje za relevantní, aby dotýčný podnik, který může být považován za vůdce kartelové dohody, mohl na takovou námitku odpovědět. Nicméně s ohledem na skutečnost, že takové oznámení představuje pouze jeden z kroků při přijímání konečného rozhodnutí, a není proto konečným stanoviskem Komise, nelze vyžadovat, aby Komise již v této fázi provedla právní kvalifikaci skutečností, ze kterých bude vycházet ve svém konečném rozhodnutí při kvalifikování podniku jako vůdce kartelové dohody (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2009, Archer Daniels Midland v. Komise, C-511/06 P, Sb. rozh. s. I-5843, body 70 a 71).
- 361 Konečně je třeba zdůraznit, že části dokumentů a prohlášení, které Komise případně výslovně necitovala ani v napadeném rozhodnutí ani v oznámení námitek, mohou být přesto zohledněny Tribunálem v rámci výkonu jeho pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, pokud uvedené dokumenty a prohlášení byly zpřístupněny žalobkyním v rámci správního řízení po oznámení námitek

(rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, SCA Holding v. Komise, C-297/98 P, Sb. rozh. s. I-10101, bod 55; v tomto smyslu viz rozsudky BASF v. Komise, bod 356 výše, bod 354, a Shell Petroleum a další v. Komise, bod 356 výše, bod 176).

K dodržení povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o zjištění týkající se vedoucí úlohy společnosti Sasol

362 Žalobkyně se domnívají, že Komise nedostatečně odůvodnila své zjištění, podle kterého Sasol měla vedoucí úlohu v kartelové dohodě.

363 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle ustálené judikatury musí z odůvodnění individuálního rozhodnutí jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu. Není požadováno, aby odůvodnění vylíčko všechny relevantní skutkové a právní okolnosti, jelikož otázka, zda odůvodnění aktu splňuje požadavky článku 253 ES, musí být posuzována s ohledem nejen na znění dotčeného aktu, ale také s ohledem na jeho kontext a všechna právní pravidla upravující danou oblast (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63 a citovaná judikatura).

364 V projednávané věci je třeba konstatovat, že Komise v bodech 681 až 686 napadeného rozhodnutí dostatečně přesně uvedla skutečnosti, ze kterých vycházela pro označení společnosti Sasol za vůdce v rámci složky protiprávního jednání týkající se parafinových vosků. Komise totiž uvedla skutečnosti, které v tomto ohledu považovala za relevantní, a upřesnila dokumenty na podporu těchto skutkových konstatování.

365 Výtka vycházející z nedostatku odůvodnění musí být tedy zamítnuta jako neopodstatněná.

K meritornímu posouzení skutečností shromážděných Komisí pro účely podložení závěru týkajícího se vedoucí úlohy společnosti Sasol

366 Úvodem se žalobkyně domnívají, že skutečnosti, které byly uvedeny v napadeném rozhodnutí, nemohou podpořit závěr, podle kterého byla Sasol vůdcem kartelové dohody, takže se Komise v tomto ohledu dopustila nesprávného posouzení skutkového stavu a nesprávného právního posouzení.

367 Zprv je třeba zkoumat skutečnosti uvedené v bodě 682 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle nichž Sasol svolala téměř všechny technické schůzky, posílala pozvánky, navrhovala programy dne, pokud šlo o uvedené schůzky, několik schůzek organizovala, přičemž rezervovala hotelové pokoje, pronajímala si jednací sály a organizovala večere, a podle nichž zároveň předsedala těmto setkáním a iniciovala a organizovala jednání o cenách.

368 Žalobkyně nezpochybňují přesnost skutečností uvedených výše.

369 Tvrdí však, že Sasol nevypracovala program dne týkající se jednání kartelové dohody, ale pouze program dne pro technickou a legitimní část schůzek. Kromě toho Sasol nestanovila data a místa schůzek „Blauer Salon“ jednostranně, ale rozhodovali o nich všichni účastníci.

370 Sasol dle tvrzení žalobkyň ani neorganizovala ani nijak nevyhotovovala strukturu jednání účastníků kartelové dohody o cenách. Když předsedala technické části schůzky, obecně zahajovala jednání o cenách, ale určování cen bylo následně předmětem otevřeného jednání a rozhodnutí v této věci přijímali všichni účastníci ve formě otevřeného „vyjádření všech zástupců jeden po druhém“. Nic nenasvědčuje tomu, že Sasol vyvíjela i ten nejmenší nátlak na jakéhokoliv z ostatních účastníků, aby dosáhla toho, že diskuse povedou k určenému výsledku.

- 371 Tribunál má za to, že tvrzení žalobkyn nemohou zmírnit význam skutečnosti, že právě Sasol svolala téměř všechny technické schůzky, posílala účastníkům pozvánky, rezervovala hotelové pokoje, pronajímala jednací sály a organizovala večere. Tyto skutečnosti prokazují, že Sasol byla z praktického hlediska organizátorkou protisoutěžních schůzek.
- 372 Kromě toho skutečnost, že Sasol zasílala pozvánky, má zvláštní význam, který jde nad rámec významu praktické organizace, protože pokud se určití účastníci kartelové dohody nezúčastnili jedné nebo více po sobě jdoucích technických schůzek, a nedozvěděli se tak přímo na místě informací o místě a čase následující technické schůzky, mohli se znovu připojit k pozdějším schůzkám na základě pozvánky od společnosti Sasol.
- 373 Rovněž skutečnost, že Sasol sestavila program dne týkající se přinejmenším technické a legitimní složky jednání, je znakem o určitém privilegovaném postavení mezi účastníky technických schůzek, který může posílit autoritu společnosti Sasol, kterou již tak měla z důvodu svého postavení největšího výrobce parafinových vosků v rámci EHP s tržním podílem 22,4 % v roce 2004.
- 374 Mimoto okolnost, že právě Sasol obecně zahajovala jednání o cenách, je také významná, protože obecně právě Sasol směřovala legitimní technické diskuse k jednáním protisoutěžní povahy. Takto i při neexistenci nepřímých důkazů ohledně protisoutěžních jednání v programu dne vypracovaném společností Sasol, což je přirozený důsledek tajné povahy kartelových dohod, obecně právě Sasol určovala místo protisoutěžních jednání v rámci diskutovaných otázek. Mimoto ze spisu vyplývá, že právě Sasol byla obecně prvním subjektem, který oznamoval zamýšlené ceny parafinových vosků nebo míru zvyšování, jakož i datum uplatnění nových cen vůči zákazníkům.
- 375 Ostatně je třeba připomenout, že podle judikatury uvedené v bodě 359 výše, skutečnost, že podnik vyvíjí nátlak, či dokonce diktuje chování ostatním účastníkům kartelové dohody, není nutným předpokladem k tomu, aby tento podnik mohl být kvalifikován jako vůdce kartelové dohody. Žalobkyně proto nemohou užitečně tvrdit, že Sasol nevyvíjela během technických schůzek nátlak na ostatní účastníky.
- 376 Zadruhé žalobkyně nezpochybňují, že Sasol alespoň jednou zastupovala jeden z dalších dotčených podniků, totiž Wintershall. Kromě toho Sasol informovala ostatní účastníky kartelové dohody, jejichž zástupci se nemohli zúčastnit schůzky, o jejích výsledcích, jak je to prokázáno v bodě 103 odůvodnění napadeného rozhodnutí a v bodě 185 přílohy napadeného rozhodnutí, pokud jde o společnost MOL, Eni a Repsol.
- 377 Zatřetí Komise v bodě 683 odůvodnění napadeného rozhodnutí rovněž uvádí, že ostatní účastníci technických schůzek vnímali Sasol jako vůdce kartelové dohody. Vyplývá to zejména z elektronické zprávy, kterou zaslal zástupce společnosti ExxonMobil s cílem ukončení její účasti na kartelové dohodě.
- 378 Žalobkyně se domnívají, že důkazy, které Komise shromáždila, nepodporují závěr Komise, podle kterého ostatní účastníci kartelové dohody vnímali společnost Sasol jako vůdce kartelové dohody. Elektronická zpráva společnosti ExxonMobil údajně byla adresována společnosti Sasol pouze z důvodu, že právě Sasol zaslala předcházející elektronickou zprávu obsahující navrhovaný program schůzek.
- 379 Elektronická zpráva společnosti ExxonMobil byla zkoumána v bodě 600 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Komise shledala, že:
- „ExxonMobil prohlašuje, že poslední schůzka, které se její zástupci zúčastnili, byla technická schůzka dne 27. a 28. února v Mnichově. V odpovědi na pozvánku na schůzku [...] ze dne 15. ledna 2004 od [pana M.] ze Sasol, [pan H.u.] z ExxonMobil mimo jiné uvedl: ‚Zdá se, že body programu jsou pro náš podnik zajímavé. Domníváme se však, že tato skupina soutěžitelů se setkává bez podpory odborného

sdržení a z tohoto důvodu nemá ani strukturu, ani statut. Tato situace nám není příjemná a chtěli bychom navrhnout, aby tato setkání probíhala pod vedením EWF, a to buď v rámci technického výboru, nebo samostatného podvýboru. ExxonMobil se bez podpory regulačního odborného sdružení této schůzky nezúčastní.“

380 S ohledem na kontext této elektronické zprávy Tribunál konstatuje, že zmínka o schůzkách „mezi soutěžiteli [...] bez podpory odborného sdružení“ naznačuje, že si ExxonMobil přála ukončit svou účast na kartelové dohodě, jak ostatně Komise správně uvedla. Použití explicitnější formulace by nebylo rozumné vzhledem k tajné povaze kartelových dohod a rizikům pokut vyplývajícím z výslovného uvedení protisoutěžních jednání v elektronické zprávě.

381 Skutečnost, že tato elektronická zpráva byla určena pouze společnosti Sasol, a nikoli všem účastníkům, nepochybně prokazuje, že ExxonMobil považovala společnost Sasol za vůdce kartelové dohody.

382 Prohlášení společností Shell a Sasol, na které odkazuje bod 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí, obsahují sbíhající se skutečnosti, jelikož oba podniky tvrdili, že schůzky byly obecně organizovány a vedeny zástupcem společnosti Sasol.

383 Je tedy třeba zamítnout tvrzení žalobkyň v tomto ohledu a potvrdit zjištění Komise, podle kterého ostatní účastníci vnímali Sasol jako vůdce kartelové dohody.

384 Vzhledem k výše uvedenému je třeba konstatovat, že Komise shromáždila soubor sbíhajících se důkazů, které vzhledem k rámcové judikatuře odůvodňují závěr, podle kterého Sasol byla pro kartelovou dohodu významnou hybnou silou a nesla zvláštní a konkrétní odpovědnost za její fungování, takže Komise oprávněně usoudila, že uvedená společnost byla vůdcem v rámci složek kartelové dohody týkajících se parafinových vosků.

385 Ostatní tvrzení žalobkyň nemohou zpochybnit platnost tohoto konstatování.

386 Zprvce podle žalobkyň je jediným rozdílem mezi společnostmi Sasol a ostatními účastníky kartelové dohody skutečnost, že Sasol organizovala a předsedala schůzkám, že nejčastěji iniciovala diskuse o cenách a provádění zvyšování dohodnutých cen a že obecně byla první v uplatňování cen dohodnutých se všemi účastníky.

387 Nejprve je třeba konstatovat, že napadené rozhodnutí se nezakládá pouze na těchto tvrzeních, jak ostatně vyplývá ze zkoumání výše.

388 Jak dále Komise právem poznamenává, žádný jiný podnik než Sasol nespojuje tolik sbíhajících se prvků k založení své vedoucí úlohy. Z přílohy napadeného rozhodnutí totiž vyplývá, že výslovné důkazy o schůzkách organizovaných jinými účastníky existují pouze v případě pěti setkání, a to konkrétně jedna schůzka pořádaná společnostmi MOL, tři schůzky pořádané společnostmi Total a jedna schůzka pořádaná společnostmi Shell, z celkových 51 schůzek, zatímco pozvánky a programy zaslané elektronickou poštou umožňují připsat společnosti Sasol iniciativu a organizaci jedenácti schůzek.

389 Tento argument proto musí být zamítnut.

390 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že Sasol nebyla schopna řídit kartelovou dohodu, protože byla závislá na dalších vertikálně integrovaných účastnících kartelové dohody, kteří ji zásobovali parafinovým gáčem, který je surovinou parafinových vosků.

391 Tento argument nemůže obstát. Tržní podíl společnosti Sasol na trhu parafinových vosků v rámci EHP činil v roce 2004 22,4 %, takže Sasol byla, jak tvrdí žalobkyně, nejvýznamnějším dodavatelem parafinových vosků a „lídrem trhu“. Sasol byla navíc výrazným odběratelem parafinového gáče, například podle jejích vlastních slov nejvýznamnějším odběratelem parafinového gáče vyráběného společnostmi

Shell a ExxonMobil. Měla tak silnou vyjednávací pozici ve vztahu k výrobcům parafinového gáče z důvodu své kupní síly. Ostatně skutečnost, že Sasol nebyla ze strany vertikálně integrovaných výrobců vystavena žádnému tlaku, pokud jde o cenu parafinového gáče, je dostatečně prokázána skutečností, že další prodej parafinového gáče, který uskutečnila ve vztahu k německým konečným zákazníkům, představoval výnosnou obchodní činnost. Z toho vyplývá, že obchodní síla společnosti Sasol mezi účastníky kartelové dohody nebyla ovlivněna skutečností, že nebyla vertikálně integrovaná.

392 Zatřetí se žalobkyně domnívají, že Komise nemohla platně přijmout závěr, že dohody a protisoutěžní postupy týkající se parafinového gáče a parafinových vosků představovaly jediné a trvající protiprávní jednání, a zároveň, že vedoucí úloha společnosti Sasol nemohla být v souvislosti s parafinovým gáčem prokázána. Vzhledem k tomu, že není možné pouze částečně řídit kartelovou dohodu, dopustila se Komise v tomto ohledu nesprávného posouzení.

393 Jak právem uvádí Komise, pojmy „jediné a trvající protiprávní jednání“ a „vůdce protiprávního jednání“ neodpovídají stejným kritériím. Pojem „jediné a trvající protiprávní jednání“ spočívá v myšlence určitého jediného protisoutěžního cíle, zatímco pojem „vůdce protiprávního jednání“ spočívá ve skutečnosti, že jeden podnik představuje významnou hybnou sílu v rámci kartelové dohody.

394 Žádné právní pravidlo proto Komisi neukládá povinnost prokázat, že se vedoucí úloha společnosti Sasol vztahovala na všechny složky protiprávního jednání. Naopak skutečnost, že Komise nepřijala závěr o vedoucí úloze společnosti Sasol v souvislosti se složkou týkající se parafinového gáče navzdory úloze organizátora společnosti Sasol, pokud jde o technické schůzky, během nichž byl parafinový gáč také předmětem jednání, je odrazem spravedlivého přístupu Komise.

395 Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba učinit závěr, že Komise uvedla několik shodujících se důkazů, které jako celek umožňují usoudit, že Sasol představovala pro kartelovou dohodu významnou hybnou sílu.

396 Komise se proto nedopustila ani nesprávného posouzení ani nesprávného právního posouzení, když na základě souboru shodujících se a sbíhajících se nepřímých důkazů dospěla k závěru, že žalobkyně zastávala vedoucí úlohu v kartelové dohodě v oblasti parafinových vosků.

397 V důsledku toho musí být tato vytýkaná skutečnost zamítnuta.

K údajně nadměrné, nepřiměřené a diskriminační povaze zvýšení základní částky pokuty o 50 % z důvodu vedoucí úlohy

398 Žalobkyně se domnívají, že zvýšení základní částky pokuty na 210 milionů eur je neoprávněně nadměrné a nepřiměřené. V důsledku toho žádají Tribunál, aby zrušil zvýšení pokuty o 50 % nebo aby alespoň podstatně snížil sazbu zvýšení, tak aby náležitě a přiměřeně odrážela závažnost protiprávního jednání, kterého se dopustila Sasol, ve vztahu k protiprávním jednáním, kterých se dopustili ostatní účastníci kartelové dohody.

399 Zprvce podle žalobkyň Komise vyvodila údajnou vedoucí úlohu společnosti Sasol výlučně z okolností, které se v menším rozsahu týkají také ostatních účastníků kartelové dohody, takže údajně neexistuje kvalitativní rozdíl mezi přispěním společnosti Sasol ke kartelové dohodě a přispěním ostatních podniků. Komise proto údajně porušila zásadu rovného zacházení, neboť tyto skutečnosti vytýkala pouze společnosti Sasol, nikoli ostatním účastníkům kartelové dohody.

400 Je třeba zdůraznit, že jak vyplývá z analýzy uvedené v bodech 367 až 396 výše, Komise prokázala, že Sasol byla ve vztahu ke své vedoucí úloze v rámci kartelové dohody v odlišné situaci, než byla situace ostatních účastníků. K tomuto závěru se dalo dospět na základě jak kvantitativních, tak kvalitativních

skutečností, jelikož určité kroky, které svědčí o vedoucí úloze, lze platně vytýkat pouze společnosti Sasol. Komise může každopádně odlišit základní částku pokuty uložené různým účastníkům tím, že zohlední konkrétní intenzitu organizačních činností jednoho účastníka v rámci kartelové dohody.

- 401 V důsledku toho Komise, vzhledem k judikatuře uvedené v bodě 181 výše, neporušila s ohledem ke zvláštní situaci společnosti Sasol ve vztahu k situaci ostatních účastníků zásadu rovného zacházení.
- 402 Zadruhé žalobkyně uvádějí, že protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost Sasol, není vážnější než protiprávní jednání, kterého se dopustili ostatní účastníci, aby mohlo být odůvodněno zvýšení pokuty o 50 %. Finanční síla společnosti Sasol je údajně mimoto citelně nižší než finanční síla ostatních účastníků kartelové dohody, takže je již základní částkou pokuty dotčena mnohem přísněji než všichni ostatní účastníci kartelové dohody.
- 403 Zvýšení o 50 % přidané k základní částce pokuty údajně představuje 125 % ročních tržeb z prodeje parafinových vosků dosažených společností Sasol Wax v rámci EHP. To také údajně odpovídá 75 % kumulované základní částky pokut, které byly uloženy všem ostatním účastníkům kartelové dohody, zatímco tržní podíl společnosti Sasol Wax je přibližně 25 až 30 %.
- 404 Podle judikatury výše pokuty musí být upravena tak, aby zohlednila zamýšlený dopad na podnik, kterému je ukládána, a to proto, aby se pokuta zejména s ohledem na finanční schopnost dotčeného podniku nestala nezanedbatelnou nebo naopak nadměrnou, a to v souladu s požadavky zajistit účinnost pokuty a dodržet zásadu proporcionality (rozsudky Tribunálu Degussa v. Komise, bod 203 výše, bod 283, a ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, T-410/03, Sb. rozh. s. II-881, bod 379).
- 405 Podle judikatury citované v bodě 316 výše, uplatnění zásady proporcionality znamená, že pokuty nesmějí být nepřiměřené z hlediska sledovaných cílů, to znamená ve vztahu k dodržování unijních pravidel hospodářské soutěže, a že částka pokuty uložené podniku za protiprávní jednání v oblasti hospodářské soutěže musí být přiměřená protiprávnímu jednání posuzovanému jako celek, zejména s přihlédnutím k jeho závažnosti a době trvání. Zásada proporcionality konkrétně znamená, že Komise musí stanovit pokutu přiměřeně ke skutečnostem, jež pro posouzení závažnosti protiprávního jednání a že v tomto ohledu musí tyto skutečnosti používat uceleně a objektivně odůvodněně.
- 406 V projednávané věci je třeba uvést, že skutečnost, že základní částka pokuty představuje 125 % ročních tržeb z prodeje parafinových vosků, dosažených společností Sasol Wax v rámci EHP, vyplývá v podstatě z pouhé skutečnosti, že byla třináct let účastníkem kartelové dohody a že délka účasti je násobitelem použitým na hodnotu tržeb.
- 407 Stejně tak skutečnost, že zvýšení z důvodu vedoucí úlohy odpovídá 75 % kumulované základní částky pokut uložených všem ostatním členům kartelové dohody, se vysvětluje tím, že Sasol, která je lídrem na trhu parafinových vosků s 22,4 % podílem na tomto trhu, dosáhla mnohem vyšší hodnoty tržeb, než je hodnota tržeb ostatních účastníků.
- 408 Žádné ze srovnání, které učinily žalobkyně, proto nepatří do linie analýzy proporcionality, pokud jde o zvýšení základní částky o 50 % z důvodu vedoucí úlohy v kartelové dohodě.
- 409 Naproti tomu Tribunál již za okolností obdobných okolnostem projednávané věci a při přezkumu v plné jurisdikci potvrdil, že zvýšení základní částky pokuty o 50 % přiměřeně odráží dodatečný škodlivý účinek protiprávního jednání, který vyplýval z vedoucí úlohy v kartelové dohodě (rozsudek Koninklijke Wegenbouw Stevin v. Komise, bod 359 výše, bod 302).
- 410 Ostatně je třeba uvést, že se zvýšení základní částky pokuty netýká otázky finanční síly podniku, kterému se přičítá odpovědnost za protiprávní jednání. Prvkem výpočtu použitým k tomuto účelu je stanovení maximální celkové výše pokuty na 10 % ročního obrátu podniku. Argumenty uvedené žalobkyněmi v tomto ohledu jsou tedy neúčinné.

- 411 V důsledku toho s ohledem na okolnosti projednávané věci a důkazy shromážděné Komisí, které prokazují vedoucí úlohu společnosti Sasol v kartelové dohodě, je třeba dojít k závěru, že Komise neporušila zásadu proporcionality a nezvýšila nadměrně základní částku pokuty, když uplatnila zvýšení této základní částky o 50 % z důvodu této vedoucí úlohy.
- 412 Je tedy třeba zamítnout výtky vycházející z porušení zásady rovného zacházení a zásady proporcionality.
- 413 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je tudíž třeba pátý žalobní důvod v plném rozsahu zamítnout.

6. K sedmému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nepřiznání úplného osvobození společnosti Sasol, pokud jde o některé části pokuty

- 414 Žalobkyně tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného právního posouzení a porušila bod 23 oznámení o spolupráci z roku 2002, jelikož pokutu, která se ukládá společnosti Sasol, založila na několika poznatcích, které Sasol dobrovolně poskytla a Komise je před prohlášeními společnosti Sasol neznala a které měly významný a přímý dopad na závažnost a dobu trvání protiprávního jednání.
- 415 Komise v bodě 741 odůvodnění napadeného rozhodnutí dospěla k závěru, že důkazy, které předložila společnost Sasol po kontrolách ve dvou dopisech z dubna a května 2005 a jejich přílohách, přinesly významnou přidanou hodnotu ve smyslu oznámení o spolupráci z roku 2002 z důvodu, že posílily schopnost Komise prokázat skutečnosti související s kartelovou dohodou.
- 416 Kromě toho v bodě 743 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise tvrdí, že první důkazy, které měly přímý vliv na určení doby trvání kartelové dohody, nebyly poskytnuty společností Sasol, ale byly objeveny během kontrol, totiž poznámky společnosti MOL a zápisy společnosti Sasol ze schůzek „Blauer Salon“, a byly obsaženy v žádosti společnosti Shell o osvobození od pokuty.
- 417 Podle bodu 749 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise na tomto základě uplatnila padesátiprocentní snížení částky pokuty uložené společnosti Sasol, tedy maximální sazbu snížení, kterou lze na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 přiznat podniku, který nebyl první, který odhalil existenci kartelové dohody, neboť v projednávaném případě ji odhalila společnost Shell.

K první části, týkající se technických schůzek z období před rokem 2000

- 418 Žalobkyně tvrdí, že nejstarší schůzkou, zmíněnou společností Shell v její žádosti o shovívavost, je schůzka, která se konala v Budapešti dne 3. a 4. února 2000. Prohlášení společnosti Shell údajně neobsahovalo žádný konkrétní důkaz, pokud jde o schůzky, které se konaly v období před tímto datem. Komise se tak mohla opřít o prohlášení společnosti Sasol, aby prokázala konání některých schůzek, zvláště pro období let 1995 až 2000.
- 419 Co se týče poznámek společnosti MOL a zápisů ze schůzek „Blauer Salon“, nalezených během kontrol, které tak představují důkazy z doby před dobrovolnými oznámeními společnosti Sasol, žalobkyně se domnívají, že tyto zdroje nepokrývaly všechny schůzky uvedené v rozhodnutí Komise a že informace vyplývající z těchto poznámek nebyly z větší části dostatečně výslovné k prokázání doby trvání protiprávního jednání. Kromě toho žalobkyně odkazují na sedm technických schůzek, které se konaly v letech 1996 až 2001, jejichž podstatné prvky, jakými jsou data, místa, totožnost účastníků a protisoutěžní obsah, Komise mohla prokázat s požadovaným stupněm jistoty pouze díky žádostem společnosti Sasol o shovívavost.

- 420 Žalobkyně se proto domnívají, že právě na základě těchto skutečností, které poskytla společnost Sasol, mohla Komise právně dostačujícím způsobem prokázat existenci protiprávního jednání v období let 1992 až 1999. Žádají proto Tribunál, aby změnil napadené rozhodnutí a přiznal jim úplné osvobození od pokuty, pokud jde o část protiprávního jednání, která se váže k období let 1992 a 1999.
- 421 Je třeba konstatovat, že argumenty žalobkyň nepodporuje ani obsah napadeného rozhodnutí ani dokumenty, které jsou v něm citovány.
- 422 V první řadě, pokud jde o období mezi první schůzkou, v roce 1992, a osmou schůzkou, která se konala dne 27. ledna 1995, Komise disponovala informacemi o kartelové dohodě pocházejícími z jiných zdrojů, než je žádost společnosti Sasol o shovívavost, totiž z poznámek společnosti MOL a zápisů společnosti Sasol ze schůzek „Blauer Salon“, které byly nalezeny během kontrol. Jedná se o technické schůzky ze dne 3. a 4. září 1992 (bod 126 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 26. března 1993 (bod 129 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 2. června 1993 (bod 130 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 25. října 1993 (bod 131 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 24. června 1994 (bod 132 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 30. září 1994 (bod 133 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a ze dne 27. ledna 1995 (bod 134 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Poznámky společnosti MOL a zápisy ze schůzek „Blauer Salon“ týkajících se těchto schůzek, které byly uvedeny v napadeném rozhodnutí, umožnily Komisi určit totožnost účastníků, den a místo schůzek, a dokonce i z větší části obsah jednání a jejich protisoutěžní povahu.
- 423 Co se týče období mezi devátou schůzkou, která se konala dne 16. a 17. března 1995, a dvacátou druhou schůzkou, která se konala dne 27. a 28. října 1999, prohlášení společnosti Sasol umožnila Komisi dozvědět se pouze o třech schůzkách, totiž schůzce ze dne 12. a 13. ledna 1999 (bod 150 odůvodnění napadeného rozhodnutí), ze dne 2. a 3. března 1999 (bod 151 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a ze dne 23. a 24. září 1999 (bod 155 napadeného rozhodnutí). Naproti tomu Komise mohla prokázat konání čtyř schůzek, a to dne 22. a 23. června 1995 (bod 136 odůvodnění napadeného rozhodnutí), 14. a 15. května 1996 (bod 140 odůvodnění napadeného rozhodnutí), dne 12. a 13. února 1998 (bod 146 napadeného rozhodnutí) a dne 8. a 9. července 1999 (bod 154 napadeného rozhodnutí), na základě poznámek společnosti MOL nalezených během kontrol. Kromě toho Komise také rekonstruovala obsahu dvou z těchto schůzek na základě důkazů, které získala během kontrol.
- 424 Z toho vyplývá, že důkazy, které měla Komise před podáním prohlášení společnosti Sasol, jí umožnily prokázat existenci protiprávního jednání za období, které předcházelo dni 3. února 2000. Tvrzení žalobkyň proto nejsou opodstatněná.
- 425 Zadruhé se žalobkyně nemohou dovolávat ani neúplnosti informací obsažených v poznámkách společnosti MOL a zápisech ze schůzek „Blauer Salon“.
- 426 Je třeba uvést, že poznámky společnosti MOL jsou ručně psané poznámky připravené během schůzek osobou, která se jich zúčastnila, a že jejich obsah je strukturovaný a relativně podrobný. Jejich důkazní hodnota je proto velmi vysoká. Pokud jde o zápisy společnosti Sasol ze schůzek „Blauer Salon“, jde o dokumenty z období protiprávního jednání, které byly vyhotoveny *in tempore non suspecto*, tedy krátce po technické schůzce, na kterou odkazují. Jejich důkazní hodnota je proto vysoká.
- 427 Kromě toho podle judikatury citované v bodě 230 výše vzhledem k tajné povaze kartelových dohod nelze od Komise vyžadovat, aby předložila důkazy, které výslovně potvrzují navázání kontaktu mezi dotýcnými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti. Existenci protisoutěžního jednání nebo dohody lze tedy dovodit z některých shod okolností a indicií, které v případě, že neexistuje jiné logické vysvětlení, mohou ve svém celku představovat důkaz porušení pravidel hospodářské soutěže.

- 428 Poznámky a zápisy zmíněné výše představují soubor důkazů, na kterém Komise mohla platně založit konstatování, podle kterého kartelová dohoda již existovala v období mezi lety 1992 a 1999.
- 429 Nepochybně obě oznámení společnosti Sasol usnadnila práci Komise tím, že poskytovala dodatečné důkazy a vyjasnění týkající se výkladu jiných dostupných důkazů. Tento přínos se však přiměřeně odráží v padesátiprocentním snížení pokuty přiznaném společnosti Sasol z důvodu spolupráce.
- 430 První část sedmého žalobního důvodu je proto třeba zamítnout.

K druhé části, týkající se rozdělení trhů a zákazníků

- 431 Je třeba připomenout, že podle bodu 653 napadeného rozhodnutí, jelikož bylo prokázáno, že ExxonMobil, MOL, Repsol, RWE, Sasol, Shell a Total se rovněž podílely na rozdělení zákazníků nebo trhů, představujícího druhou část protiprávního jednání, byl podíl hodnoty tržeb zohledněný v případě těchto podniků stanoven na 18 % místo 17 %, což je sazba, která byla uplatněna na podniky, které se účastnily pouze první části protiprávního jednání.
- 432 Žalobkyně uvádějí, že informace, které v této otázce poskytla společnost Shell před tím, než poskytly svá prohlášení, se ukázaly být podle bodu 741 odůvodnění napadeného rozhodnutí neúplné. Tvrdí také, že podrobné důkazy týkající se rozdělení zákazníků nebo trhů vyplývají z prohlášení společnosti Sasol ze dne 30. dubna 2005 a 12. května 2005.
- 433 V tomto ohledu stačí uvést, že se poznatky ukazující jasně na rozdělení zákazníků na technických schůzkách nacházely v poznámkách společnosti MOL citovaných v bodech 145 a 147 napadeného rozhodnutí, v zápisu společnosti Sasol, citovaném v bodě 168 odůvodnění napadeného rozhodnutí a v poznámce společnosti Total zmíněné v bodě 170 odůvodnění téhož rozhodnutí. Tyto důkazy byly získány při kontrolách, tedy před poskytnutím prohlášení společnosti Sasol.
- 434 Tvrzení žalobkyň proto nejsou opodstatněná.
- 435 Pokud jde o neúplnost informací, které se nacházejí v uvedených poznámkách, stačí odkázat na úvahy uvedené v bodech 426 a 427 výše.
- 436 Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba zamítnout druhou část, a v důsledku toho sedmý žalobní důvod v plném rozsahu.

K výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci a ke stanovení konečné částky pokuty

- 437 Je třeba připomenout, že přezkum legality rozhodnutí přijatých Komisí je doplněn pravomocí soudního přezkumu v plné jurisdikci, která je unijnímu soudu přiznána v článku 31 nařízení č. 1/2003 v souladu s článkem 229 ES, a nyní s článkem 261 SFEU. V rámci této pravomoci soud může, nad rámec pouhého přezkumu legality sankce, nahradit posouzení Komise svým posouzením, a uloženou pokutu nebo penále tedy zrušit, nebo jejich výši snížit nebo zvýšit. Přezkum stanovený Smlouvami tedy v souladu s požadavky práva na účinnou soudní ochranu uvedenou v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie předpokládá, že unijní soud provede přezkum právního i skutkového stavu a má pravomoc posoudit důkazy, zrušit napadené rozhodnutí a změnit výši pokut (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, Sb. rozh. s. I-1331, body 60 až 62, a rozsudek Tribunálu ze dne 21. října 2003, General Motors Nederland a Opel Nederland v. Komise, T-368/00, Recueil, s. II-4491, bod 181).
- 438 Tribunálu proto přísluší, aby v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci posoudil ke dni přijetí svého rozhodnutí, zda byla žalobkyním uložena pokuta, jejíž výše správně odráží závažnost a dobu trvání dotčeného protiprávního jednání, tak aby uvedené pokuty byly přiměřené ve vztahu ke

kritériím stanoveným v článku 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudky Tribunálu ze dne 11. března 1999, *Aristrain v. Komise*, T-156/94, Recueil, s. II-645, body 584 až 586, a ze dne 9. července 2003, *Cheil Jedang v. Komise*, T-220/00, Recueil, s. II-2473, bod 93).

439 Je však třeba zdůraznit, že výkon pravomoci přezkumu v plné jurisdikci není rovnocenný přezkumu z úřední povinnosti, a připomenout, že řízení před unijními soudy má spornou povahu (rozsudek Soudního dvora ze dne 8. prosince 2011, *Chalkor v. Komise*, C-386/10 P, Sb. rozh. s. I-13085, bod 64).

1. K první části šestého žalobního důvodu, vycházející z neexistence samostatné maximální výše pokuty, pokud jde o období Schümann

440 Žalobkyně připomínají, že společnosti Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International nebyly shledány odpovědnými za část pokuty týkající se období Schümann (tedy 67,5 milionu eur), což odpovídá 22 % obratu společnosti Sasol Wax, která je jakožto právní nástupce společnosti HOS jedinou společností odpovědnou za protiprávní jednání v období Schümann. Komise však údajně chybně nestanovila a neuplatnila maximální výši 10 % stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, pokud jde o období Schümann.

441 Pokuta uložená společnosti Sasol Wax za období Schümann je údajně nadměrná a může zničit podstatu společnosti Sasol Wax, ledaže se skupina Sasol Ltd dobrovolně rozhodne převzít pokutu na sebe, což by vedlo k tomu, že by nepřímo nesla odpovědnost týkající se období Schümann.

442 Komise tudíž údajně porušila čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a zásadu personality trestu. Žalobkyně proto navrhuje, aby Tribunál zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se v něm společnosti Sasol Wax ukládá pokuta, která přesahuje maximální výši 10 % obratu, který v roce 2007 dosáhli pan Schümann a jím ovládaná skupina společností. Žalobkyně na jednání podpůrně navrhly snížení této části pokuty s tím, aby její maximální výše byla stanovena na 10 % obratu společnosti Sasol Wax.

443 Komise se domnívá, že při stanovení maximální výše 10 % upravené v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 musí zohlednit hospodářskou jednotku, jaká existuje v okamžiku přijetí napadeného rozhodnutí, jak vyplývá z judikatury. Komise ostatně uvádí, že ani panu Schümann ani společnosti Vara není určeno napadené rozhodnutí, a už jen z tohoto důvodu nemůže uplatnit maximální výši 10 % na jejich obrat.

444 Podle judikatury se maximální výše 10 % obratu vztahuje k celkovému obratu dotyčného podniku, jelikož pouze tato skutečnost určuje jeho význam a vliv na trhu (viz rozsudek *Cimenteries CBR a další v. Komise*, bod 227 výše, bod 5022 a citovaná judikatura). Kromě toho uvedená maximální výše směřuje zejména k ochraně podniků proti nadměrné výši pokuty, která by mohla vést k zániku jejich hospodářské podstaty (rozsudky Tribunálu *Tokai II*, bod 271 výše, bod 389, a ze dne 13. července 2011, *Schindler Holding a další v. Komise*, T-138/07, Sb. rozh. s. II-4819, bod 193).

445 Z toho vyplývá, že cíl sledovaný zavedením maximální výše 10 % lze dosáhnout pouze tehdy, pokud se tato maximální výše použije nejdříve samostatně na každou osobu, které je určeno rozhodnutí, jímž se ukládá pokuta. Pouze pokud se později ukáže, že několik subjektů, kterým je rozhodnutí určeno, tvoří podnik ve smyslu hospodářské entity odpovědné za trestané protiprávní jednání, a to ještě ke dni přijetí tohoto rozhodnutí, se může maximální výše stanovit na základě celkového obratu tohoto podniku, tedy všech jeho kumulovaných složek. Naopak, pokud tato hospodářská jednotka mezitím přestala existovat, musí být dotčená maximální výše uplatněna vůči každé osobě, již je rozhodnutí určeno, zvláště (rozsudky Tribunálu *Tokai II*, bod 271 výše, bod 390; ze dne 13. září 2010, *Trioplast Wittenheim v. Komise*, T-26/06, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 113, a ze dne 16. listopadu 2011, *Kendrion v. Komise*, T-54/06, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 92).

- 446 Zprv je v projednávané věci nesporné, že během období Schumann protiprávního jednání netvořila společnost HOS, nyní Sasol Wax, se společnostmi Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International jednu hospodářskou entitu. V době přijetí napadeného rozhodnutí však Sasol Wax tvořila hospodářskou jednotku s ostatními žalobkyněmi.
- 447 Zadruhé je třeba poznamenat, že se rozsudky, které Komise uvedla ve svých písemnostech (rozsudky Tribunálu HFB a další v. Komise, bod 33 výše, bod 528; ze dne 8. července 2008, Knauf Gips v. Komise, T-52/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 353, a Tokai II, bod 271 výše, bod 389), netýkají situaci, ve kterých přímo odpovědná společnost v období protiprávního jednání ještě netvořila hospodářskou jednotku s mateřskými společnostmi, které v době přijetí rozhodnutí vlastnily její základní kapitál. Řešení přijatá v uvedených rozsudcích nelze proto uplatnit doslovně na skutkovou situaci, která je v tomto rozhodujícím bodě jiná.
- 448 Zatřetí je třeba dodat, že jedním z pozitivních důsledků pravidel, podle kterých je vhodné nezohlednit formální oddělení mezi dvěma společnostmi a uložit pokuty solidárně dceřině společnosti a její mateřské společnosti, které tvoří tentýž podnik (viz body 31 a 36 výše), je odstranění rizika, že by se společnost mohla vyhnout pokutám nebo je minimalizovat tím, že soustředí protiprávní činnosti do dceřině společnosti, jejíž obrat je zanedbatelný. Pravidlo, podle něhož maximální výše pokuty musí být stanovena s ohledem na celkový obrat podniku, lze považovat za pravidlo, které takový výsledek zaručuje. Takový cíl není ohrožen diferencovaným stanovením maximální výše pokuty za období protiprávního jednání, které předcházelo vzniku hospodářské jednotky mezi dceřinou společností zúčastněnou přímo na kartelové dohodě a mateřskou společností, která ji v okamžiku přijetí rozhodnutí Komise vlastní, pokud nejsou aktiva dceřině společnosti přenesena na jiné právnické osoby v návaznosti na získání dceřině společnosti a následně po odhalení kartelové dohody.
- 449 Začtvrté Komise nezpochybňuje tvrzení žalobkyň, podle kterého měla část pokuty namísto společnosti Sasol Wax zaplatit Sasol Ltd, hlavní mateřská společnost, a to část přesahující maximální výši 10 %, o níž se nepředpokládá, že bude nesena společností Sasol Wax, jelikož Sasol Wax nebyla schopna zaplatit část pokuty za období Schumann odpovídající 22 % jejího ročního obratu.
- 450 Zapáté je třeba také zdůraznit, že během období Schumann nemohly mít společnosti Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd prospěch z protiprávních činností, protože ještě nebyly vlastníky společnosti Sasol Wax.
- 451 Zašesté je třeba zohlednit skutečnost, že ve vnitrostátních právních rádech solidární odpovědnost za zaplacení pokuty uložené z důvodu porušení článku 81 ES poskytuje každému ze spoludlužníků, kteří byli požádáni o zaplacení, právo žádat dalšího spoludlužníka, aby přispěl k zaplacení části pokuty, která byla zaplacena jeho jménem (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 11. dubna 2013, Mindo v. Komise, C-652/11 P, body 36 a 37). Žalobkyně však v projednávané věci konkrétně poukazují na obtíže uplatnit vůči společnosti Vara a panu Schumannovi regresní nárok – aniž jim v tomto bodě Komise odporuje – jelikož nebyla shledána odpovědnost těchto posledně uvedených za protiprávní jednání.
- 452 Nerovné zacházení ze strany Komise (viz body 187 a 197 výše) ve spojení s nestanovením oddělené maximální výše pro část pokuty týkající se období Schumann proto může zpřísnit finanční odpovědnost společností Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd za protiprávní jednání, jehož se dopustila HOS. Část pokuty přesahující 10 % obratu společnosti Sasol Wax totiž mají nést její mateřské společnosti, kdežto neshledání solidární odpovědnosti společnosti Vara a pana Schumanna se může dotknout konečného rozdělení částky pokuty v řízení před vnitrostátními soudy v neprospěch žalobkyň a zvláště tří současných mateřských společností společnosti Sasol Wax.

453 S ohledem na všechny předcházející úvahy má Tribunál za to, že za zvláštních okolností projednávané věci je vhodné stanovit maximální výši části pokuty uložené společnosti Sasol Wax za protiprávní jednání, ke kterému došlo během období Schümann, na 10 % jejího obratu za rok 2007. Jelikož tento obrat představuje částku 308 600 000 eur, stanoví se část pokuty uložené společnosti Sasol Wax za toto období protiprávního jednání na 30 860 000 eur.

454 Takto stanovená část pokuty nemá dopad na následné posouzení Komisí, pokud jde o dopad tohoto rozsudku v tomto ohledu.

2. K druhé části šestého žalobního důvodu, vycházející z nestanovení oddělené maximální výše, pokud jde o období společného podniku, zkoumané ve spojení s vyhověním prvnímu žalobnímu důvodu

455 Žalobkyně opětovně tvrdí, že společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd neměla být přičítána odpovědnost za období společného podniku a období Sasol. Z toho vyplývá, že maximální výše části pokuty týkající se těchto období měla být stanovena na 10 % obratu společnosti Sasol Wax nebo v případě, že by Tribunál usoudil, že Schümann Sasol a Schümann Sasol International, jakož i Sasol Wax a Sasol Wax International tvořily v těchto příslušných obdobích hospodářskou jednotku, na 10 % obratu, který v roce 2007 dosáhla společnost Sasol Wax International.

456 Jak vyplývá z přezkumu druhého žalobního důvodu, je třeba potvrdit napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise dospěla k závěru o existenci hospodářské jednoty mezi společnostmi Schümann Sasol a Schümann Sasol International, jakož i mezi jejich nástupci, společnostmi Sasol Wax a Sasol Wax International.

457 Je však třeba připomenout, že na základě konečných závěrů týkajících se prvního žalobního důvodu je třeba napadené rozhodnutí změnit v rozsahu, v němž Komise přičítá společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se dopustila hospodářská jednotka tvořená společnostmi Schümann Sasol a Schümann Sasol International.

458 Zaprvé je třeba uvést, že část pokuty uložená společností Sasol Wax a Sasol Wax International týkající se období společného podniku (179 657 803 eur) výrazně přesahuje 10 % obratu společnosti Sasol Wax International (480 800 000 eur v roce 2007).

459 Zadruhé Komise nezpochybňuje tvrzení žalobkyně, podle kterého, jelikož Sasol Wax International není schopna zaplatit celou pokutu za období společného podniku, měla by část pokuty namísto ní zaplatit Sasol Ltd, hlavní mateřská společnost, a to část přesahující maximální výši 10 %, o níž se nepředpokládá, že bude nesena společností Sasol Wax International.

460 Zatřetí je třeba konstatovat, že nesprávné posouzení odhalené v rámci prvního žalobního důvodu vyvolává pochybnosti o velikosti podniku, který se dopustil protiprávního jednání v období společného podniku. Kromě toho solidární odsouzení různých společností za protiprávní jednání, kterého se dopustila Schümann Sasol, závisí na předchozím konstatování, podle kterého tyto společnosti tvořily v době, kdy došlo k protiprávnímu jednání, jeden podnik ve smyslu článku 81 ES. Jelikož byl podnik v projednávaném případě nesprávně definován, není vyloučeno, že by Komise v případě, že by nedošlo k dotčeným nesprávným posouzením, konstatovala solidární odpovědnost společnosti Vara a pana Schümann za protiprávní jednání, kterého se přímo dopustila Schümann Sasol.

461 Začtvrté vzhledem k judikatuře citované v bodě 451 výše Tribunál konstatuje, že nesprávná posouzení týkající se definice podniku, který se dopustil protiprávního jednání v období společného podniku, ve spojení s nestanovením oddělené maximální výše pro část pokuty týkající se uvedeného období mohou ve vztahu k žalobkyním zhoršit finanční důsledky protiprávního jednání, kterého se přímo dopustila Schümann Sasol. Část pokuty přesahující 10 % obratu společnosti Sasol Wax International by totiž

měly nést její mateřské společnosti, avšak neshledání solidární odpovědnosti společnosti Vara a pana Schümanna se může dotknout konečného rozdělení částky pokuty v řízení před vnitrostátními soudy, v neprospěch žalobkyně, a zvláště společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd.

462 S ohledem na všechny předcházející úvahy má Tribunál za to, že za zvláštních okolností projednávané věci je vhodné stanovit maximální výši části pokuty uložené společností Sasol Wax a Schümann Sasol International za protiprávní jednání spáchané v období společného podniku, na 10 % obrátu této posledně uvedené společnosti za rok 2007. Jelikož tento obrat představuje částku 480 800 000 eur, musí být část dotčené pokuty, uložené společností Sasol Wax a Sasol Wax International, snížena na 48 080 000 eur.

463 Takto stanovená část pokuty nemá dopad na následné posouzení Komisí, pokud jde o dopad tohoto rozsudku v tomto ohledu.

3. K části částky pokuty týkající se období Sasol

464 Konečně, pokud jde o období Sasol protiprávního jednání a část pokuty, která se týká tohoto období, dosahující 71 042 197 eur, se Tribunál v rámci výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci domnívá, že výše pokuty uložené žalobkyním je přiměřená vzhledem k závažnosti a době trvání spáchaného protiprávního jednání.

K nákladům řízení

465 Podle čl. 87 odst. 3 jednacího řádu může Tribunál rozdělit náklady mezi účastníky řízení nebo rozhodnout, že každý z nich nese vlastní náklady, pokud každý účastník měl ve věci částečně úspěch i neúspěch.

466 V projednávané věci bylo vyhověno třem ze sedmi žalobních důvodů předložených žalobkyněmi, a částka pokuty uložené každé z žalobkyň byla podstatně snížena. Proto budou okolnosti případu spravedlivě zohledněny rozhodnutím, že Komise mimo vlastní náklady nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených žalobkyněmi, a žalobkyně tak ponesou jednu třetinu vlastních nákladů řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (třetí senát)

rozhodl takto:

- 1) Článek 1 rozhodnutí Komise C (2008) 5476 final ze dne 1. října 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/39.181 – Svíčkové vosky) se zrušuje v rozsahu, v němž Evropská komise v tomto rozhodnutí konstatovala, že se Sasol Holding in Germany GmbH a Sasol účastnily protiprávního jednání před 1. červencem 2002.
- 2) Výše pokuty uložené společnosti Sasol Wax GmbH se snižuje na částku 149 982 197 eur, k jejímuž zaplacení jsou solidárně povinny na jedné straně Sasol Wax International AG ve výši 119 122 197 eur a na straně druhé Sasol a Sasol Holding in Germany ve výši 71 042 197 eur.
- 3) Ve zbývajících částech se žaloba zamítá.
- 4) Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených společnostmi Sasol, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax International a Sasol Wax.

- 5) Sasol, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax International a Sasol Wax ponesou jednu třetinu vlastních nákladů řízení.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 11. července 2014.

Podpisy.

Obsah

Skutkový základ sporu	2
1. Správní řízení a přijetí napadeného rozhodnutí	2
2. Ke struktuře skupiny Sasol a společnosti Vara a k přiřčení odpovědnosti mateřským společností v napadeném rozhodnutí	4
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	5
Právní otázky	6
1. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z chybného přiřčení odpovědnosti za protiprávní jednání, pokud jde o období společného podniku, k tíži společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International	7
Úvodní poznámky	7
Napadené rozhodnutí	8
K rozlišení mezi pojmem „kontrola“ a pojmem „skutečný výkon rozhodujícího vlivu“, jak je uplatňováno v kontextu článku 81 ES	10
K opodstatněnosti konstatování Komise týkajícího se přiřčení protiprávního jednání spáchaného společností Schumann Sasol International společností Sasol Holding in Germany a Sasol Ltd	12
K řídicímu orgánu společnosti Schumann Sasol International	13
K úloze pana B. I.	14
K určení rozhodnutí řídicího orgánu společnosti Schumann Sasol International	16
K relevantnosti provozního řízení	18
Závěr o řídicím orgánu společnosti Schumann Sasol International	19
K dozorčí radě a valné hromadě společnosti Schumann Sasol International	19
Ke skutečnému výkonu rozhodujícího vlivu ze strany společnosti Sasol Holding in Germany na tržní chování společnosti Schumann Sasol International	20
K důkazům navrhovaným žalobkyněmi	21
2. K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného přiřčení odpovědnosti společností Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany a Sasol Wax International za protiprávní jednání týkající se období Sasol	21
K první části, vycházející z nesprávného právního posouzení možnosti přičíst protiprávní jednání, kterého se dopustila dceřiná společnost, její mateřské společnosti pouze na základě domněnky založené na vlastnictví 100 % základního kapitálu	21
K druhé části, vycházející z údajně nesprávného konstatování nevyvrácení domněnky	23
K napadenému rozhodnutí	23

Obecné poznámky	23
K provoznímu řízení společnosti Sasol Wax	25
Ke strategickým obchodním rozhodnutím	25
K nevyvratitelné povaze domněnky	26
Závěr	27
K důkazům navrhovaným žalobkyněmi	27
3. K třetímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se neexistence solidární odpovědnosti společnosti Vara v období Schumann a v období společného podniku	27
4. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného určení základní částky pokuty	31
K první části, vycházející z neexistence platného právního základu napadeného rozhodnutí	31
K druhé části, vycházející z nesprávného zahrnutí prodejů mikrovosků do hodnoty tržeb společnosti Sasol	33
K zásadám hodnocení důkazů	33
K napadenému rozhodnutí a prohlášením účastníků kartelové dohody	36
K údajné neexistenci dohody o cenách mikrovosků	37
K listinným důkazům týkajícím se mikrovosků	38
K dalším argumentům žalobkyň	40
K třetí části, vycházející z pochybení při stanovení základní částky pokuty, pokud jde o parafinový gáč	41
K účasti žalobkyň na složce protiprávního jednání týkající se parafinového gáče v období od 30. října 1997 do 12. května 2004	41
K nepřiměřené povaze koeficientu 15 % uplatněného na obrat dosažený prodejem parafinového gáče	46
Ke čtvrté části, vycházející z neexistence odlišného stanovení základní částky pokuty podle různých období účasti různých společností na kartelové dohodě	47
5. K pátému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného stanovení vedoucí úlohy společnosti Sasol	50
K napadenému rozhodnutí	50
K rámcové judikatuře	51
K dodržení povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o zjištění týkající se vedoucí úlohy společnosti Sasol	53
K meritornímu posouzení skutečností shromážděných Komisí pro účely podložení závěru týkajícího se vedoucí úlohy společnosti Sasol	53
K údajně nadměrné, nepřiměřené a diskriminační povaze zvýšení základní částky pokuty o 50 % z důvodu vedoucí úlohy	56

6. K sedmému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nepřiznání úplného osvobození společnosti Sasol, pokud jde o některé části pokuty	58
K první části, týkající se technických schůzek z období před rokem 2000	58
K druhé části, týkající se rozdělení trhů a zákazníků	60
K výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci a ke stanovení konečné částky pokuty	60
1. K první části šestého žalobního důvodu, vycházející z neexistence samostatné maximální výše pokuty, pokud jde o období Schümann	61
2. K druhé části šestého žalobního důvodu, vycházející z nestanovení oddělené maximální výše, pokud jde o období společného podniku, zkoumané ve spojení s vyhověním prvnímu žalobnímu důvodu	63
3. K části částky pokuty týkající se období Sasol	64
K nákladům řízení	64